

16/9/66

భారతి

1966 సెప్టెంబరు

★

పురుషోత్తముడు
శ్రీ వేయిరి శివరామ శాస్త్రి

దివ్యానుభూతి
శ్రీ నోరి వరసింహ శాస్త్రి

శిక్ష

శ్రీ తాడిగిరి పోతరాజు

★

వ్యవస్థాపకులు

దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావు పంతులు

వెల ఒకరూపాయి

Revised
16/1/66

భారతి

మా న ప త్రి క

సంపాదకుడు:

శివలెంక శంభుప్రసాద్

సెప్టెంబరు 1966

సంపుటము 43 :

: సంచిక 9 :

విషయానుక్రమణిక

సెప్టెంబరు 1966

దివ్యానుభూతి	శ్రీ నోరి నరసింహ శాస్త్రి	1
పురుషోత్తముడు	శ్రీ వేలూరి శివరామ శాస్త్రి	3
పొరపాటు	శ్రీ "తల్లావజ్జుల"	9
(X) మలత్ త్వం : అప్పుడు, ఇప్పుడు	శ్రీ తి. రా.	11
శిక్ష	శ్రీ తాడిగిరి పోతరాజు	19
కవచెలుపుల శాసనము	శ్రీ కట్టి సాంబమూర్తి శాస్త్రి	29
ఇంక మరి ఎవరు నిజము నెరుగువారు	శ్రీ తెన్నేటి విశ్వనాథము	35
(X) పాశ్చాత్య ప్రపంచంలో మార్క్సిస్ట్ దర్శనం - 1	శ్రీ సిద్ధి హుక్	37
నేతాకోకచిలుక	శ్రీ ఇంద్రగంటి హనుమచ్ఛాస్త్రి	43
తిరుపతి కవుల సాహిత్య సమీక్ష	శ్రీ నిడుదవోలు వెంకటరావు	45
ప్రాణిని గురించి కొన్ని కొత్త విషయాలు - 1	శ్రీ "ఎల్. ఎల్."	59
వ్యభిచార	శ్రీ బండి నాగరాజు	65
కలగూరగంప		67
లేఖలు		69
గ్రంథ విమర్శలు		79

(X) ఈ విషయాలపై ఇందులో

ది వ్యాను భూతి

శ్రీ నోరి నరసింహ శాస్త్రి

నిను నే గన్నులజూడ జాలమికి చింతింపన్ రవంతేని, నా
కనయంబున్ భవదీయ మోహన మనోజ్ఞాకార ముల్లంబునన్
ఘనశంపాలికాస్రభావిశదరేఖాపాలి రూపాంది శో
భన దివ్యోజ్జ్వల రాగరంజిత కలాఘౌఢిన్ విరాజిల్లుటన్.

నీ పల్కుల్ విస నోచనేరమికి చింతింపన్, శ్రవోపిఠిలో
రేపున్మూపు సమస్త వేళల గడున్ హృదయంబులై నీ స్రియా
లాపంబుల్ మకరందమంజుల రుచుల్ స్యందించి స్నిగ్ధంబులై
యాపూరించి నదించి మించ మృదులావ్యాజ ప్రసంగంబుగాన్.

నినుపాణిన్ స్పృశియింప నోపమికి చింతింపన్, దృగబ్జాతముల్
తను వాపాద శిరంబు ప్రీతి మధురాత్మక్రీడా ప్రసరించి విన్
దనుపారం గయిసేయ, దూయగ నెడందన్ జూచుచో నీ పునః
పునరాలోకన ముగ్ధతోచన విభా పూర్వస్మృతుల్ పాల్పుటన్.

నీ సౌగంధ్యభరంబు గ్రోలమికి చింతింపన్, భవత్ప్రేమ నీ
చీ సౌగంధ్య ముపార్జి సారభము సన్నేహస్పృహ పార్జమై
నాపావీతుల నిండి పొంగి హృదయాంత స్పృమ పూరించుచున్
నా సర్వాంగము దివ్యమంగల సుగంధస్ఫూరి వాసించుటన్.

నీ సౌందర్యరతిన్ భజింపమికి చింతింపన్, భవద్దివ్య శో
భా సౌభాగ్య మనేకభంగి హృదయస్పర్శన్ రసాప్యాయమున్
నాసా స్వాద్యము నేత్రవర్షము శ్రవోనందంబు కేయంబునై
నా సర్వేంద్రియ నిత్యభోగ్యమయి ధన్యత్వంబు చేకూర్చుటన్.

నీ గాంధర్వము దూరమాటకును జింతింపన్, భవత్కంఠ సం
యోగాస్తిన్ రసనాగ్రవర్తియయి బింబోష్మంబు చుంబించుచో
నా గాత్రంబు శ్రవంబు లక్ష్మలు రసోన్మాదంబుమై జొక్కి నీ
రాగాకారత దాల్చి తచ్చుతులె యాలాపించుటన్ సర్వదా.

నీ వెందున్నది యేమి యైనదియు జింతింపన్, సదా సర్వదా
నీవే నా సకరాత్మనీకుల సమున్నేషించి, సంపన్న మ
ద్భావంబున్ మధురాగ్రద్ దీప కలికా భాస్వత్స్వరూపంబుతో
నావేశించి మధావదాధ్యగతి నృత్యశీ ప్రదర్శించుటన్.

నీ మెరుగుల నీచులను వివరించుటకు నీ పద్యములు సరియైనవి.

నీ పద్యములు, నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు
నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు
నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు
నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు

నీ పద్యములు, నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు
నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు
నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు
నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు

నీ పద్యములు, నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు
నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు
నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు
నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు నీ పద్యములు

భాగవతం. భగవద్గీత 'యా ప్రపంచానికి పట్టుకొమ్మ పరాప్రకృతి,⁶ అని చెప్పింది. ఈ పరాప్రకృతి సచ్చిదానందమయి కాబట్టి ఇది మూలంగా కల యీ ప్రపంచం దుఃఖమూలం ఎలా జెతుంది? మరి జడం ఎలా జెతుంది? ప్రకృతం దుఃఖమూలమనీ జడమనీ మాయ అనీ తోచవచ్చు. కాని లోతుకు దిగిచూస్తే దుఃఖమయమని కాక ఆనందమయమని తెలుస్తుంది. 'ఆనందంవల్లనే ఈ భూతాలు పుట్టి ఆనందప్రవేశం చేస్తున్నవి' అని తెత్తిరీయం⁷ అంటున్నది. కాగా ఈ ప్రపంచ మూలం అపరాప్రకృతి కాదు. ఈ అపరాప్రకృతి మనలో ఉన్న భగవానుని ఆవరించి ఉన్నటులే ప్రపంచంలోనూ మనబ్రదిమిలోనూ ఉన్న ఆనందమును గూడా ఆవరించి ఉన్నది. అపరాప్రకృతి పరాప్రకృతికి కవచం. ఇది ప్రకృతం జడం. ఇది 'స్తబ్ధత్వం పొందిన సంవిత్⁸ని', అభినవగుప్పుడు మాలినిలోనూ ప్రత్యభిజ్ఞులోనూ అంటాడు. ఈ అపరాప్రకృతియొక్క ఆవరణం దాటి పరాప్రకృతిలో దివ్యంగా ఆనంద మయంగా జీవించడమే మనకు లక్ష్యం.

సగుణ, నిర్గుణ, బ్రహ్మవాదులు పరాప్రకృతి జీవాత్మకం అని అన్నారు కాని గీత 'జీవీభూతా' అని అనిపించే వారు చెప్పిన అర్థం అతికేది. కాని గీత పరాప్రకృతిని జీవాత్మికంగా చెప్పుడు, మరి 'జీవభూతా' అని చెప్తుంది. జీవభూతా-జీవత్వం పొందినది అని అర్థం. అంటే పరాప్రకృతియే సర్వజీవ స్వభావం అని తాత్పర్యం. 'వృద్ధిరదైచ్ఛ' స్మాత-మహా భాష్యంలో 'ప్రమాణభూత ఆచార్యః' మొ. పుట్టము, దానిమీది కైయట్⁹ద్వితాలూ 'బ్రహ్మభూతః ప్రసన్నాత్మా' 18-54 గీతా శాంకరభాష్యమూ చూచేది- 'బ్రహ్మభూతః-బ్రహ్మప్రాప్తః' పరాప్రకృతి అంతా జీవ

స్మాతమే, మరి పరాశక్తి కాదు అని ఉద్దిష్ట మయితే చ్చిప్రత్యయాదులలో ఏదో ఒకటి చేర్చాలి. "...సంప ద్యకర్తరి" 5-4-50, 'అభివిశ్నో సంపదాదచ' 5-4-53 చూచేది. ఈ పరాప్రకృతి ఇంతటితోనే ఈజీవుల పాలి మేరలోనే కట్టుపడి ఉండలేదు. ఈ పరాశక్తియే, అద్యాశక్తి 'అమ్మల గన్న యమ్మ, ముగు రమ్మల మూలపుటమ్మ.' పరాప్రకృతిని పరాసంనితున్నా అనగా పరమేశ్వరుడన్నా ఒకటంటే ఒకటి. జీవుడు భగవదంశం. 'మమై వాంశః'⁸.

జీవజగత్తులు భగవద్భక్తిలో ఒక బిందువు. నానావిధ జీవులు ఒక భగవంతుని యొక్కయే నానావిధ రూపాలు, నానా వ్యష్టిగత రూపాలు. ఇలా అయినప్పటికిన్ని మానవుడు ఈ అపరాప్రకృతిలోనే గూడు కట్టుకొని ఉన్నాడు. మానవ సామాన్యం తన్ను సమగ్రంగా వికసింపజేసికొని భగవద్దర్శమునున్నా భగవత్ ప్రకృతినిన్నీ పొందవలసి ఉన్నది. ఈ సంసారంలో దివ్యజన్మ ఎత్తవలసి ఉన్నది. దివ్యకర్మ చేయవలసి ఉన్నది. మరి సంతా చింతా రవ్యా రట్నా మొదలయినవాని కలితుడై భగవంతుని వలె ఈ విశ్వలీలలో అనంతమయిన ఆనందం అనుభవించవలసి ఉన్నది. ఇందుకోసమే అయి పుంటుంది ఈ పరాప్రకృతి తన్ను భగవత్సత్త

5. సమమన్మంథం ప్రథమాధ్యాయం చూచేది.
6.ఇత్యన్యాయం విద్మి మే ప్రకృతిం పరాహ్, జీవ భూతాం మహాబాహ్ యయేదిం ధర్మతే జగత్. గీత-7-5
7. 'అనందశ్చైవ భక్తియోని భూతాని జాయంతే...'
8. గీత-15-7 నవాకముడైన బ్రహ్మవాదే 'విశ్వరీం కొలుకు పంకోకంచెంది యీ లోకంలో జీవుడుగా ఉన్నాడు, జీవత్వం పొందాడు-కావాలని, ఆ జీవుడే మళ్ళా బ్రహ్మభూతు డవుతాడు.
9. యెడల యెడల జీవించుచు

నుండి గుంజుకొని బయటపడి తానే మూల స్వభావమై నిశ్శబ్దమును ధరించి ఉన్నది. అయితే మనిషి యిప్పుడు సంసారంలో సుఖదుఃఖాల ఉయ్యాలలో ఊగులాడుతున్నాడు. ఇది త్రిగుణాత్మక మయిన అపరాప్రకృతి అట. మనిషి ఇప్పుడు ముదిమి జన్మనము, తెగులు అరోగ్యమూ, పుట్టు చావూ మొదలయిన జంటలలో అంటుకొని, ఉన్నాడు. దీనికిన్నీ ఒక ఉద్దేశ్యమూ ప్రయోజనమూ ఉన్నది. ఈ అపరాప్రకృతి పరాప్రకృతి చేసిన సృష్టి. ఈ అపరాప్రకృతిగుండా దేహ ప్రాణ మనోవికాసం సాందియే పరాప్రకృతిలో దివ్యజీవన లాభం కలిగించుకోవాలి. అనిద్యచే మృత్యువును దాటి విద్యచే అమృతత్వ లాభం సాందాలి. నిద్ర (శుద్ధవిద్యాతత్వం) అంటే గూడా పరాప్రకృతివిశేషం అని ముందు ముందు తెలుస్తుంది.

మనకు అపరాప్రకృతి నిర్బంధం తప్ప నటులు తోస్తుంది. మనకేకాదు సాంఖ్య చార్యులకూ యోగాచార్యులకూ వేదాంతాచార్యులు యావన్మండికీగూడా ఆలాగే తోచింది. 'కార్యకరణ రూపాలయిన ప్రకృతి గుణాలు సత్త్వరజస్తమస్సులే కర్మ చేస్తున్నవిగాని మనం చేయడం లేదని గుణకర్మల విభాగం తెలిసికొని వైదొలగేది. మనః ప్రాణశరీరాలలో సంభవించే రోగభోగాలు కామక్రోధాలు సుఖదుఃఖాలు జాగ్రత్ సుషుప్తులు మొదలయిన ద్వంద్వాలు మనవి కావు. ఇవన్నీ అపరాప్రకృతివి. మనం వీనికి అతీతులం. ప్రకృతి చేసుకుంటూ పోయే పనులకు పురుషుడు ద్రష్ట లేక సాక్షి. మనమొక నాటకం చూస్తూ అందలి నాయికా నాయకుల సుఖదుఃఖాలను సంయోగ వియోగాలను వేదనానందాలను అనుభవించినట్లు సంసార నాటకంలోనూ అనుభవిస్తున్నాంకాని ఇవేవీ మనవి కావు. మన కివేవీ అంటువు. పురుషుడు అచలుడు నిర్గుణుడు నిష్క్రియుడు.

కుంటివాడు. ప్రకృతి గుడ్డిది. ఇరువది నాలుగు తత్త్వాలనూ తరచి చూడండి. పీనిలో వేనికి ద్రష్టృత్వం లేదు. పురుషుడే ద్రష్ట అని శోధించండి. ప్రకృతి పురుష విచారం చేసి చిత్తాధికారం అవసరం చేసికొండి. మీరు పురుషు లయిపోతారు' అని సాంఖ్యం బోధించింది. సాంఖ్యసారాంశమిదే కాబట్టి ప్రకృతి సాలమునుండి జీవననాటకము నుండి బుద్ధిని మరలించి జ్ఞానాత్మకు, మహదాత్మకు, వెనుక ఉన్న శాంతాత్మలైపోవడం పురుషులైపోవడం ముక్తికి అర్థం.

అద్వైతంకూడా 'సంసారం విడిచి సన్న్యాసం స్వీకరించి నైష్కర్మ్యసిద్ధి సాంది నిర్గుణ బ్రహ్మ భూతులు అవండోయ్' అని బోధించింది. ఇదే అద్వైతముక్తి.

'ఈ అపరాప్రకృతియే మనకు సొంత ఇల్లు కాదు, ఈ ద్వంద్వాల ఏడా పెడా దెబ్బలు తింటూ కూచోడమే మన పని కాదు, చస్తూ పుటుతూ పుటుతూ చస్తూ ఉండడమే మన మొగన రాసిపెట్టి ఉండ లేదు' అని గీత ఇక్కడే తిష్ట వేయలేదు.. అచలుడూ నిష్క్రియుడూ అక్షరుడే సత్య మయితే మానవుడు ఆ అక్షరపురుష భావం సాందితే గుణాలపేరణ ఆగిపోయేది, సంసార నాటకద్వారం మూతపడేది, కాని గీత యీ అక్షరుని కంటే పై ఇంకొక సత్యం ఉపదేశించింది. అది పురుషోత్తమతత్వం. అక్షర పురుషుడీ పురుషోత్తమునకు ఒక ముఖం. పురుషోత్తమునిలో అక్షరపురుషుని శాంతియున్నూ నిష్క్రియతయున్నూ పునాదిగా ఉన్నవి. పునాదిగా ఉన్న ఆ నిష్క్రియుడే పురుషోత్తమ రూపంలో

9. 'జ్ఞాన మాత్రమే మహతి తద్య చేచ్ఛాంత అత్మని.' క

అవిర్యమిందాడు. విశ్వమునందలి ఎడతెగని కర్మ ధారతో నిజప్రకృతియైన పరాప్రకృతితో ఏకమై జగన్నాటకం నిర్వహిస్తున్నాడు — 'క్షర స్వర్వాణి భూతాని'¹⁰ అలపూ సాలపూ లేకుండా కర్మ చేస్తున్నాడు. 'పర ఏవ చ కర్మణి'¹¹. ఆ పురుషోత్తముడే కురుక్షేత్రంలో భీష్మద్రోణాదులను ఎప్పుడో చంపి ఉంచాడు. అతని ఇచ్చచే అతనిదే ఐన ప్రకృతి ద్వారా లేక శక్తి ద్వారా ఈ జగత్తులో ప్రతిపని నియంత్రితమై నిర్ధారితమై జరిగిపోతూంది. — 'యాథా తథ్యత్' యదా వ్యధా చ్ఛాత్యతీభ్య స్సమాభ్య' (ఈశ.౮). ఆకాశ విధులమై ఉండి గాలి ఎల్లా అంతటా విస్తరించి విశ్వం ఆ మహాకూటస్థ — అక్షరసత్యచే విధులమై నిలిచిఉంది, విజృంభిస్తూనూఉంది. కాని ఆ పురుషోత్తముడో కూటస్థుడయిన అక్షరుని కంటే పైనాడు కాబట్టి అందరకూ పురుషోత్తమ లాభం కలగాలి. అదే శ్రేష్ఠగతి.

అపరాప్రకృతియొక్క అహంభావం నుండి ముక్తులం కావడానికి ముమ్మొదట అక్షరపురుషుని శాంతమయిన సాక్షిభావంలో నెలకొనాలి. ఈ అక్షరాత్మ సర్వభూతాల ఏకాత్మ. ఈ అక్షరపురుషునితో ఉండి మనం సర్వభూతాలతో ఐక్యం పొందగలం. మనం ప్రకృతిని బట్టి కర్మ చేసే స్వభావం కలవారం. కాబట్టి మనం సంసారంలో చేయదగిన కర్మాల నన్నిటినీ పురుషోత్తము నుద్దేశించి యజ్ఞరూపంగా చేయగలం. మన కర్మ అంతా మన బ్రతుకు అంతా మన కథీశ్వరుడైన పురుషోత్తమునకు సమర్పించి ఎల్లప్పుడూ ఆ పురుషోత్తముని భజించి అన్నిభూతాలతోనూ ఉన్న అతనిని సేవించి అతనిని అందరకంటెను అన్నిటి కంటెను ఎక్కువగా ప్రేమించి అతని భావం పొందుతాము, — 'మద్భావ మాగతా'¹². అప్పుడు

మనలో అక్షరపురుషుని పరమశాంతి ప్రతిష్ఠితమవుతుంది. ఇట్లా ప్రతిష్ఠితమయితే అతని శాంతి, సమత్వం, అనాసక్తి, మొదలగు వానితో బాహ్య ప్రకృతి రూపాంతరంపొంది ఈ ప్రపంచంలో పురుషోత్తముని ఇచ్చనూ కర్మనూ చేసే యంత్రం అవుతుంది — నిమిత్తమాత్రం. ఇది గీతచెప్పిన పూర్ణ యోగం (Integral Yoga). దీనిలో కర్మభక్తిజ్ఞాన యోగాల అపూర్వ సమన్వయం కనబడుతుంది.

గీత అంతా ఒక యోగం. అందులకనే 'భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే' అని ప్రతి అధ్యాయం చివరా గద్యలో ఉంటుంది. అయితే ఇందులో పాఠంజలసారం లేకపోలేదు. గీత, మనస్సును ఏకాగ్రం చేసుకోవడానికి అది ఉపాయమూత్రంగా ఉపయోగపడుతుందని చెప్పడానికి వినియోగించుకొంది. అయితే గీత చెప్పిన మహాయోగ మేమిటంటే — మానవులు తమతమ సత్తను యావత్తూ భగవదభిముఖం చేసికోవడం. అది ఏలాగంటే 'కోరిక యేమీ లేకుండా మనుజులందర యెడలా వస్తువు లన్నిటియెడలా ఘటన లన్నిటి యెడలా సమభావం ఉంచి భగవంతు మద్దే శించి యజ్ఞరూపంగా¹³ ఏయే కర్మలు చేయవచ్చునో ఆయా కర్మలలోపల నుండి అతనితో యోగం కలిగించుకోవడమే' గీత చెప్పే కర్మ యోగం. ఈ కోరిక లేకపోవడానికి సమత్వానికి యజ్ఞభావానికి భిత్తి ఏమిటి? అత్మజ్ఞానం లేక భగవద్ జ్ఞానం. ఈ జ్ఞానానికి

10. గీత—15-16

11. గీత—3-22.

12. 4—10. (గీత) 'నిమిత్తమాత్రం భవసన్యసాచిన్.'

13. 'మద్యాజీ మాం నమస్కరు.' శ్లో

ఈ కర్మకూ పూర్ణపరిపాకము సార్థకత ఏమిటయ్యా అని అంటే అనన్య భక్తి, అనంత ప్రేమా. కర్మత్యాగమే కొందర కొందర అచార్యుల ఉపదేశం.

‘దివ్యకర్మ చేసి పరచైతన్యంలో దివ్య జన్మలాభం పొంది తదభివ్యక్తి రూపంగా కూడా దివ్యకర్మ చేయమ’ని గీతోపదేశం.

పురుషోత్తమతత్త్వం

సగుణపురుషుడు

పురుషోత్తముడు క్షరక్షరలకు అతీతుడని 14 గీత స్పష్టంగా చెప్పింది. ఇతడు సృష్టికర్త. ఈశ్వరుడు. కాబట్టి ప్రాచీనాచార్యులు కొందరు చేసిన విభాగంలో చెప్పితే సగుణపురుషుడు.

కురుక్షేత్రయుద్ధంలో అర్జునునకు సారథ్యం చేసిన అతడే మానవశరీరంలో అవతరించిన పురుషోత్తముడు. ఈతడు ‘వాకు మిగిలి పోయిన దేవీ లేదు’¹⁵ అని అంటాడు.

గీత ఏడవ అధ్యాయం నాలుగు ఐదు శ్లోకాలలో పరాపర ప్రకృతుల పునాది వేసి ఎనిమిదవ అధ్యాయంలో అక్షర పరబ్రహ్మ యోగం వివరించి పదునైదవ అధ్యాయంలో ఈ క్షరక్షరపురుషులనే పునాది మీద పురుషోత్తమ తత్త్వాన్ని నిలుపజెట్టడం ఆలోచించి తెలిసికొనవలసిన గొప్ప విషయం.

విరుగు బ్రహ్మవాదులకు సగుణపురుషుడు మాయే. వారి పురుషోత్తముని అక్షరబ్రహ్మము కంటే అధమపురుషుడని వ్యాకరించినట్లయినది.

మానవులలో ఉన్న ఆత్మయే మానవాత్మ అని అనుకొని నునం ఆ ఆత్మనుగూడా మానవుడని అనుకొంటాం. కాని ఈ మానవత్వం, ఇప్పటి—కాలపు—రూపం. ఇది బాహ్యరూపమే కాని స్వరూపం కాదు. ఇది మానవులలోనే ఇరికికొని ఉండలేదు. లోగడ ఇది మనుష్యుల

కంటే వేరైన ప్రాణులుగా పుట్టింది. క్రమక్రమంగా వికసించి ఇకముందు మానవత దాటి పోవలసి ఉన్నది, దాటిపోతుంది. ఎందువల్లనంటే, ఇది భగవంతుని యొక్కయే అంశం. దీనిని అపరాప్రకృతి ఇప్పుడు కన్నీ ఉంచింది. ఈ కన్నును మెలమెలగా తొలగించుకొని జీవుడు తనకు మూలమయిన భగవత్ స్వరూపాన్ని పొందవలసి ఉన్నాడు. అల్లప్పుడే వ్యస్థి జీవులలో భగవత్ ప్రకాశం పూర్ణమవుతుంది. అదియే యీ విశ్వలీలలోని గూఢరహస్యం.

భగవంతుడే సనాతన జీవుడు. ‘జీవ భూత స్పృహతనః’. శంకరుల భాషలో మళ్లా ‘జీవో బ్రహ్మైవ నానరః’. భగవంతుడు ఒక్కడే, మళ్లా అనేకుడు. లింగోపం అతడు కోరి తన శక్తిని సంకోచం చేసికొంటాడు, చేసికొన్నాడు. ఇలా చేసికొనియే అతడు జీవుడైనాడు. తన మూలసత్యే జీవుడూ భగవంతుడే. కేవల ప్రకృతిచే శక్తిచే భగవంతుని ప్రకృతి లేక శక్తియొక్క అంశం. అంశ స్వరూపుడయిన జీవుడు ఎప్పుడు భగవత్ సదృశుడవుతాడో, సాధర్మ్యం పొందుతాడో అప్పుడే భగవంతునితో జీవుని ప్రేమ మేళనం పూర్ణమవుతుంది. తానే తన ప్రేమను అనుభవించడానికి భగవంతుడింతై అంతై వాడు.

నిండు జ్ఞాని పురుషోత్తమునిలో క్షరక్షరలను ఏకంగా కనుగొంటాడు. అతడు సర్వభూతాలలో ఉన్న పరమాత్మను సకలశక్తుల కఢిశ్వరుని విశ్వబాహ్యభ్యంతర వ్యాప్తుని దాపునా దవ్వునా ఉండే శాశ్వతసత్యను ప్రేమిస్తాడు, పూజిస్తాడు, అతనిలో నిష్ఠ పొందుతాడు. ఆ జ్ఞాని కేవల మానసికజ్ఞానంలోగాక హృదయ

14. గీత—15—16, 17.

15. ‘మత్తః పరతరం నాన్యత్క్రిందిదస్తి’

7—7.

భావావేగంతోగాక లేవల కర్మతోగాక సమగ్ర మయిన తన ప్రకృతిచే నిల్లలేని అక్షరుని సమత్వ మునూ శాంతిని ఐక్యమునూ తన మనోహృదయ ప్రాగదేహంలోనికి రావించికోని దివ్య సేమ, దివ్యకర్మ, దివ్యజ్ఞానాలను, విడదీయ రాకుండా సమగ్రంగా ప్రతిష్ఠిస్తాడు.

ఉపనిషత్తులు అక్కడక్కడ బ్రహ్మను 'నిర్గుణోగుణో' అని చెప్పినట్లు గీత బ్రహ్మను సగుణ మనిన్నీ నిర్గుణమనిన్నీ చెప్పింది. ఆ సగుణ నిర్గుణోభయరూపమే పురుషోత్తమతత్త్వం. క్షరాక్షరులు గీతాపురుషోత్తముని రెండు రూపాలు. పురుషోత్తముడు చైతన్యరూపుడు. సక్రియమైన ఆ చైతన్యంయొక్కయే రూపం ఆ పురుషోత్తమునియొక్కయే ప్రకృతి. పురుష ప్రకృతులు మూలతః వేరు కావు.

అవరాప్రకృతి మాయ లేక అవిద్య. ఇది పరాప్రకృతికి లేక తుద విద్యాతత్త్వానికి దిగువది. ఇదిన్నీ పరాప్రకృతియొక్కయే సృష్టి. ఆ పరాప్రకృతియొక్క ఏకటి చాయ.

గీతారహస్య మెరిగివారు సక్రియమైన భగవత్ సత్తను మిథ్య అని అనరు. నిర్గుణ బ్రహ్మవాదులు శక్తిని మిథ్యగా మాయగా, నిర్ధారించుకొన్నందువల్ల 'జీవభూతాం'కు 'జీవాత్మకం' అని అర్థం చెప్పవలసి వచ్చింది. దానికి తోడు పురుషోత్తమ పదానికి నిర్గుణబ్రహ్మము అనే అర్థం సంగతం కావడానికి 'కూటస్థోఽక్షర, ఉచ్యతే' అనేటప్పుడు 'అక్షర' పదానికి మాయా శబర బ్రహ్మ¹⁶ అని చెప్పవలసి వచ్చింది.

శ్రీ శంకరాచార్యుల వారు ఎక్కడ బ్రహ్మ జిజ్ఞాసను ముగించారో శ్రీరామకృష్ణ పరమ హంస అక్కడ శక్తిజిజ్ఞాస ఆరంభించారు. దానిని శ్రీ అరవిందులు తమ Essays on Githa లో ప్రపంచించారు. శ్రీరామకృష్ణుల ఉపదేశం ఇది—

అతడు ఒకరూపుతో నిత్యుడు, ఇంకొక

రూపుతో రీల. శాస్త్రం అతనిని నగుణు డనిన్నీ నిర్గుణు డనిన్నీ చెబుతుంది. జీవ జగత్తులుగా ఇరువదివాలుగు తత్వాలుగా అయిన దరదే. నిష్క్రియు డయినప్పుడతనిని బ్రహ్మమని అంటాము. సృష్టి స్థితి సంహారాలు చేసేటప్పుడు శక్తి అని అంటాం. బ్రహ్మ శక్తి వేరు కావు. నీరు నిలిచి పున్నా నీరనే అంటాం, కదలి పారు తున్నప్పుడూ నీరనే అంటాం. నిండు జ్ఞానమూ నిండు భక్తి ఒక్కటే. వేతి, వేతి, విచారణ ఆగినప్పుడు బ్రహ్మజ్ఞానం. అటుసిదప దేనిని వదలివేశామో దాన్నే మళ్లా పట్టుకుంటాం. దాదా మీదికి ఎక్కేటప్పుడు జాగ్రత్తగా ఎక్కాలి. పైకెక్కి చూస్తే పైభాగం ఏ షటుకలతో ఏ యిసుముతో ఏ గారతో తయారా చేశారో క్రింది మెట్లు గూడా ఆ యిటుకలతోనే ఆ యిసుముతోనే ఆ గారతోనే తయారీ అని తెలుస్తుంది. బ్రహ్మసత్తాయే జీవుడూ జగత్తూనూ.

ఎవడు బ్రహ్మమో అతడే కాళి, అతడే శక్తి. ఎవడు పురుషుడో అతడే ప్రకృతి. మనం ఆ శక్తినే ఆ ప్రకృతిని 'అమ్మా' అనీ 'ముగు రమ్మల మూలపుటమ్మా' అనీ అనేది.

శ్రీరామకృష్ణుల యీ కాళియే యీ శక్తియే యీ ప్రకృతియే గీత చెప్పిన, తంత్రం చెప్పిన, పరాప్రకృతి పరాశక్తి. ఈమెయే చిన్మయి చిద్రూపిణి అయిన బ్రహ్మశక్తి. పదాశీన— ఈశ్వరసద్విద్యలుగా వెలసిన ఈ పరాశక్తియే ఈ పరాప్రకృతియే తదభిన్నమైన పురుషోత్తమ తత్త్వమే శ్రీ అరవిందుల Super Mind. దాని సంగ్రహం ముందు.

16. కూటో మాయా వంచనా జిహ్వాతా కుటిలతేతి పర్యాయా. అనేక మాయాద్విప్సా రేణ స్థితః కూటస్థః సంసారదీక్షానంత్యా స్స క్షరతీ త్యక్షరః 15—16.

పా ర పా టు

తల్లావజ్జుల

నేను

చిక్కిపోయిన వారు శ్రీ రావుగారు
కారణం బేమియో! గ్రామాంతరమున
కరిగి యీ యుదయందే తిరిగి వచ్చితిని—
ఇవటి విశేషంబు లేవియో యెరుగ.

రావు

రెండు వారాలు జ్వరముతో నండుకొంటి
ప్రక్క మీదనె: మిక్కిలి పట్టి పీల్చి
పిప్పి చేసెను, మొన్ననే తెప్పరిలితి:
ఒడలిలో బలహీనత నడల లేదు.

నేను

వ్యాధి వర్తిల్లెనా యేమి? వైద్య శక్తి
మూలమున లేరుకొంటరా మొన్న మొన్న?

రావు

భేషజంబున కాకున్న, భేషజంబె,
మరి యొక విధాన మరలించె మరణ గతిని—
చిత్రముగ నుండు వివరించి చెప్పు నెడల—

నేను

విస్తరముగ దెలిసిన విందు నేను.

రావు

అర్థ రాత్రము కానోపు, అప్పుడు నాకు
స్వప్నమో మాంద్యమో కాక జాగరణమో—
స్థితిని వివరింపజాల స్పష్టీకరించి,
కాని క్రమముగ వివరింప గలను మీకు.

వంకర కత్తులు చంక దుడ్డులును
బుగ్గ మీసములు అగ్గిని కురిసెడి
మిట్ట కన్నులును మిడి మిడి గ్రుడ్లులు
నీలి బట్టలును వెత్తి కోకలును—
భీకర మూర్తులు నీకను వచ్చిరి.

కనుగొని నంతనె కంపము కలిగెను!
ఎవ్వరు మీరని యెటులో యడిగితి.

యముని కింకరుల మను నెరుగ వొకో!
సరి! అందరకును స్వాగత మిదియే!
ఏలెంచితి రిటు, నేమి కార్యమో?

నా ప్రశ్నమునకు నవ్వె అందోకడు
అర్య, మీ కొరకె అరుదెంచితి మనె.

నను గొనిపోవగ చనుదెంచితిరా!
అరసి చూడదగు, పొరపడి యుందురు.

మీరు రావుణి కారా చెప్పుడు!
అని వారలు నన్నడిగిరి నవ్వుచు.

అవును, సత్యమే: అయిన రావుణి
అని యెడి నామము— కను గొన్నార
నిందరు కలవా—రింటి పేరు మీ
రెరుగక వచ్చితి, రింత ప్రమత్తత
సముచిత మగునా యమదూతల కని

నలికితి: వెడలిరి భటులు లోడనే!
నిండు నిద్రలో నిశ్చలము మరచితి.

మొన్నటి రాత్రిరి ముగ్గురు రావులు
అనియెడి వారలు మన నగరములో
అసమృత్యువు పారైన వారలని
గత దిన సాయంకాలము తెలిసెను.

నేను

మీరు రావుణి, మిక్కిలి ధన్యులు!
బుద్ధి విభవమున పారపెట్టితిరే
యముని కింకరుల యంతటి వారిని!

రావు

శివానుగ్రహముచే జీవముతో
కనుగొన గలిగితి కమ్మర మిమ్ముల!

శ్రీ తాడిగిరి పోతరాజు

చుట్టూ పరికించి చూశాను—బండి లేదు—
జీతగాళ్లు లేరు. 'స్టేషన్' ఆసం చెల్లనిదలో నవారి
బండి విడిచిన అతి అయిస్తూ లేదు. నమ్మ దింపిన రైలు
రెండు నిమిషాల్లోనే కూత కూసుకొంటూ జారి
పోయింది—స్కరిపోతులా.

ఆ 'స్టేషన్'లో దిగినవాళ్లు వేసు, మరి
కొందరు పొంముకొనే వాళ్లు—వాళ్లు కాచిళ్లు, పొం
బిందెలూ.. రైల్వేకూలీ నమ్మ పరామర్శిస్తున్న చూపు
లలో నవీంచేసి టక్కెట్టు తీసికొని వెళ్లిపోయ్యాడు.

నాలుగయినా ఎండ చిట—చిట లాడుతోంది.

ప్లాట్ ఫారం బారుకు గానుగెట్టు—ఆ చివర
ఒకటి, ఈ చివర ఒకటి దీపస్తంభాలు—ఎర్రటి
అక్షరాలలో ఊరిపేరు మూలగా వ్రాసి ఉంది ఆ
దీపాలపై.

ఆ గానుగ చెట్టు చుట్టూ ఒక చెడిపోయిన బోగి—
అది స్టేషన్ మాస్టారు కార్యాలయం. స్టేషన్ పరి
వాద్దలను మోచిస్తూ ఒకవైపు ముళ్ళ తీగె.

జననంచారంలేని స్టేషన్—ఉదయం పట్టు గం
పోయే పెరుగుబండి—సాయంత్రం పట్టు ణంనుండి వచ్చే
తిరుగుబండి—రెండు పాసింజరు బళ్ళా రెండు
నిమిషాలు మూలమే అగే క్లుగమం.

గ్రామానికి స్టేషన్ కు దాదాపు రెండు మైళ్ళ
దూరం. వాళ్ళయిదు గ్రామాలకు, అయిదారు
క్లుగమాలకు మిగుకు మిగుకుమనే చిన్న కోడిగుడ్డు
దీవంలా ఉంది ఆ స్టేషన్.

నిర్మానుష్యంగా నిరాశంబరంగా ఉంది.

నంచి, చేత్తో పట్టుకొని గానుగెట్టు వీడలోకి
వెళ్లి చతికిలబడ్డాను—చెట్టు మొదలు కానుకొని.

ట్రాన్సిస్టర్ ఏరియల్ పైకిలాగి 'గుర్'—'బర్' మని
పించేసరికి కొండపక్కన డొంకలో మేఘంలా దుమ్ము
కనిపించింది. రెండెడ్లు నవారిబండి దూసుకొస్తోంది.
గిత్తం గిట్టుల రాసిడికి దరంతా ధూళిధూసరితమై
పోతోంది.

ట్రాన్సిస్టర్ కేవల మూసి భుజానికి తగిలిం
చాను. బండిని అల్లంజిదూరానే ఆపి జీతగాడు వరు
గెత్తుకొంటూ వచ్చాడు—ఎర్రని ఊలు అల్లివ చంద్ర
కోం భుజాన వేసికొని.

"దగ్గం దగ్గం బాబుగోరూ...ఈ లంకణాల
బోటు ఎదవది—వీరోజు మూసినా పొద్దుగూకివాకే
వత్తది. ఈయం తమ రొత్తన్నా రనేనూ సరిగ్గా
యాలకొచ్చిపోయింది. దీని తప్పదయ్యా—నేను ఇప్పుడేం
తొందరల్లే అని పాలుమాలో?...అంటూ. బట్టల
నంచి బండిలో పెట్టి నోగలు పట్టుకున్నాడు.

"మరి నీవెక్కపురా?"...వాలుగా అనుకొని
కూర్చుంటూ అడిగాను.

"వద్దు—వద్దు బాబుగోరూ..ఇవనలే అలవారు
తున్న గిత్తులు. ఈ డొంకలో నమ్మటానికి నీల్లేదు.
ఆ పగ్గాలు ఇటు ఇసిరెయ్యండి."

"ఒరేయ్..ముందు నాకు మంచినిళ్ళు కావాలా."

"ఇక్కడ మంచి నీల్లేక్కడివి? అంతా ఉప్పు
నీరే. మర్నీ మన ఊరుపోతేనే...లేకపోతే ఆ తుమ్మల
చెరువుతాడ్చున్నా" అన్నాడు.

మువ్వలు గలగల లాడిస్తూ, కోడెలు ముందుకు
కదిలాయి.

మిట్టపల్లాలుగా, గుంటలలో, గుండురాళ్ళతో
పాము మెరికల్లా తిరిగిపోతున్న డొంక. నడుం విరిగి

పోసాగింది. ఎంత జాగ్రత్తగా కూర్చున్నా కుదుపులకు వళ్లు పూసమై పోతోంది. చూస్తూ చూస్తుండగానే తుమ్మల రోపులో ఉప్పు నల్లచెరుపు కట్టు ఎక్కింది బండి.

చెరువులో నీళ్లు చూసి నాకు ప్రాణం లేచి పుచ్చింది. ఆమెమరి ఆడిగోతోపునే జీతగాదు వాగలు అదిమిపట్టి ఎడ్లను నిలిపాడు. మోకాళ్ల రోతు వరకూ దిగి పది దోసిళ్ల నీరు పట్టించాను. చప్పిటిలో ముఖం మరోసారి అద్దుకొని బండెక్కాను.

బండి ఊల్లో ప్రవేశించింది. పల్లెటూరి పిల్లలు నవ్వు వింటగా చూస్తూ నీచిచూచండి వెంట ఎడ్లరేల్లు జామెంటూ వాగిరాతకు వెంటబడినట్లు రాసాగారు. అందరి ముఖాల్లోనూ స్వగతం కనిపించింది. అడవాళ్లు చంటిపిల్లల వెళ్తుకొని పీడి వాకిళ్లకు చేరబడి వింతగా నాకేసి చూడసాగారు.

బండి దిగి మా ఇంటిలోనికి ప్రవేశించాను.

"ఏంరా? చిన్నాడా?... రెండు రోజులవాడే వస్తానని పించేస్తున్నా?... నారా పిలిచింది మా అమ్మమ్మ.

ఆ పిల్లవులో ఉప్పు ప్రేమ—మార్గం కోసం తాతతాతాడి రెక్కలు కట్టుకు నాటిన నేను ఆ నలుకులతో ఎంతో గొంతుపడిపోయాను. నాకు మైవారిటీ చెల్లిపోయిందని భారతప్రభుత్వం గుర్తించి గౌరవ నీయమైన ఓటు వాక్కు కల్పించినప్పటికీ ఆమె నవ్వు ఇంకా 'చిన్నాడా'—'చిట్టి' అంటూంటే దువ్వతున్న కొద్దీ మరింతగా ముడుచుకుపోయ్యే పిల్లికూసలా అయిపోయాను. ఆమె ఎన్నో ప్రశ్నలు వేసింది. మా ఇంట్లో వాళ్లనందరినీ పేరుపేరునా అడిగి వాళ్ల సుఖసంతోషాలు తెలిసికొని నిశ్చింతగా నిట్టూర్పు పిడిచింది.

"అయ్యో—నా మరిమరుపు పాడుగామా..నేడి నీళ్లు అరిపోతాయి..రే.. తంటి సోసుకుందువుగాని.. పాడురైలు—ఆ బొగ్గంతా తలనిండా ఒంటినిండా పడుతుంది..ఆ గాడె మీద తుండుగుడ్డ ఉంది చూడు.. ముట్టుకో" అంటూ ఆమె స్నేహానికి ఏర్పాట్లు చెయ్యటానికై రోవికెళ్లించి జీతగాడ్ని కేకమేస్తూ.

నమ్మ వింతగా అవలోకిస్తావు ప్రేక్షకలోకం— నమ్మ మా ఇంటి వద్ద దిగివెడిచి వెళ్తుండనుకున్న

ఆ బాలుర పరివారం అలానే మా పంచలో నిలబడి పోయారు పందిరి గుంజల్లా. మూడు నాలుగు సంవత్సరాల నుండి రావాపు పదిసంవత్సరాల వయస్సులో ఉన్నవాళ్లు. అందరూ నాకేసి నిర్భీమేష దృక్పథంతో చూస్తున్నారు.

కాని ఆ పిల్లవాడు—ఎర్రగా బొద్దుగా ఉన్నాడు—వెన్నముద్దలా మిసమిస లాడుతూ. చొక్కాలేడు. భుజాలపై ముడివేసిన జెట్టులకు నట్టుకొని నేలడు తోంది లాగు.

పోస్ట్మెన్లు తెరచే ఉంది—గుండీలు రాలిపోయి.

ఇంటి మారులా కళ్ల మీదకు వారిపోయింది పాపటి. నానటిపై పడుతున్న వెంట్రుకలను పైకి తోసుకుంటూ కుతూహలంగా బ్రాన్సిస్టర్ను పరికిస్తున్నాడు. కాంతివంతమైన ఆ కళ్లలో సరికిలన, కుతూహలం, బుద్ధి కుశలత స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి.

"నీ పేరిమిట్రా?.." వాడి దృష్టి నా వైపుకు తిప్పుకుంటూ అడిగాను.

పిగ్గు వెలుగన ముంతెత్తింది వాణ్ణి—పెదవులు కుంచించుకొని బుంగమూలి పెట్టాడు — నాకేసి దొంగమాఫులు విసురుతూ, కళ్లు ఆదోలా తిప్పుకొంటూ మరో పిల్లవాని వెనుక ముఖం చాటుచేసి కొన్నాడు.

"బుడ్డిగాదు..." సమాధానమిచ్చాడు ఆ రెండో పిల్లవాడు. ఇద్దరి ముఖాల్లోనూ పోలికలున్నాయి. రాయలో మాత్రం లేదా ఉంది.

"ఏ తమ్ముడా?... నేనడిగాను.

'జన'పుట్టు తల ఆడించాడు. వాడి కళ్లు గర్వంతో మెరిశాయి. నా దృష్టిని ఆకర్షించగల్గిన ఆ ముగ్ధమోహనుడు 'బుడ్డి' తన తమ్ముడనిపించుకోవటంలో అనిర్వచనీయమైన ఆనందం, గొప్పతనం కళ్లతో ప్రతిపఠించింది.

"నరే...నేను స్నానం చేసినాను. దీన్ని ముట్టుకోకుండా పాలులు వింటూండండి..." బ్రాన్సిస్టర్ 'ట్రూన్' చేసి వడ్లబసాలు మెట్టుపై జెట్టాను.

పిల్లలందరూ కళ్లు ఇంతంతలు చేసికొని దానిని గుప్పిగుచ్చి చూడసాగారు — తెవుల దోరగా పెట్టుకొని.

నేను స్నానం ముగించుకొని పంచసాళిలోకి వచ్చాను.

అలా మంగేష్కర్ నన్నని రోదన—విషాదమైన బరువైన సంగీతం—ఆ విషాద సంగీతంలో మేళవించి కుళ్ళి కుళ్ళి ఏడుస్తున్న 'బుజ్జీ'—నన్ను చూడటంలోనే దుఃఖం కట్టుబెంచుకొని ప్రవహించసాగింది. రెండు ముంతేరులలో కళ్ళు రుద్దుకొంటూ మరింతగా ఏడ్వ సాగాడు.

"ఏమిటి బుజ్జీ.. నిండుకు ఏడుపు---?"

నమానానం లేదు. ఒక చేతిలో కళ్ళు రద్దు కొంటూ, రెండవ చేతిలో చూపుడువేలు తన సోదరుని కేసి చూసాడు.

"అవునండీ... ప్రకాష్ 'బుజ్జీ'ని కొట్టాడండీ!" ఒక్కొక్కటిగా అరిచాయి పది—పన్నెండు గొంతులు.

"అంటుకోవద్దని చెబితే...మరండి...మరండి... బుజ్జీ దీన్ని అంటుకున్నాడండీ..." ఏరియల్ సున్నితంగా ముట్టుకుంటూ 'బుజ్జీ'పై నేరంపగా చేశాడు సంజాయిషీ చెబుతున్న శోరణలో ప్రకాష్.

"ఓన్... ఇంకేనా?...తమ్ముడ్లులా కొట్టవచ్చా... తప్పుకదా? దీన్ని అంటుకుంటే నాలో చెప్పిలి..రా.. బుజ్జీ...రా"...దీన్ని సీపు పట్టుకో" అంటూ రెక్క పట్టుకులాగి బ్రాన్సిస్టర్ వాడి చేతుల్లో పెట్టాను.

వాడి కళ్ళు తళతళ మెరిశాయి. ఏడుపు—'స్వేద' వేసే అరిసార్యే దీపంలా ఒక్కొక్క మాయమైంది. ఆ విచిత్రమైన పాటం పెట్టెను స్వయంగా చేతులతో పట్టుకొనే భాగ్యం లభించినందుకు ఉబ్బి తల్చిల్చుకుంటూ 'ఒక్కొక్క'న నవ్వాడు.

మెల్లగా చీకట్లు ముసురుకోసాగాయి.

ఒజుళ్ళు నిర్మానుష్యంగా తయారు కాసాగాయి. తల్లిదండ్రులు ఎవరి పిల్లలను వాళ్ళ పేరు పేరునా పిలువసాగారు ఏడుల్లో నుండి. బ్రాన్సిస్టర్ నిర్విరావంగా సంగీతం వినిపిస్తోంది.

ప్రయాగాపు బదలికతో నాకు కనురెప్పలు వారి నోటున్నాయి. వెంటగదిలో నుండి మా అమ్మమ్మ వాక్సం తయారుచేస్తూన్న పిండివంటల ఘుమఘుమలు—ఏడుల్లో తల్లిదండ్రుల కేకలు—ప్రేక్షకులు ఒక్కొక్కరే జారుకోసాగారు.

"హా...రా—రా!" ప్రకాష్ తమ్ముడ్ని రెక్క పట్టుకు లాగసాగాడు.

"ఉహా...నేను...రాను...నువ్వు...హా..." మరింత కుంచించుకుపోతూ బ్రాన్సిస్టర్ ను పట్టక అదుముకుంటూ బుజ్జీ నమానానావచ్చాడు.

నాళ్ళ అమ్మ కేక మళ్ళి వినిపించింది.

తమ్ముడిపై వంకతో ప్రకాష్ కూడా కదలటం లేదు. ఆ పసి పొడయాలు ఆ వింత వస్తువును ఎంత బలంగా కోరుకుంటున్నాయో చూసి నాలో నేను నవ్వుకొని బ్రాన్సిస్టర్ 'అహ' చేశాను.

'ఒక్కొక్క'న అగిపోయిన దాన్ని విన్నయంగా చూసి 'సేవే చీకో' చేశాం' అన్నట్లు చూపులు వానైపు ప్రపరించజేశాడు బుజ్జీ.

"ఇక పాడదు బుజ్జీ, దీనికి నిర్దేశంలేదు. ఇక రేపు పాడుతుంది. రేపు పాడున్నారా" అంటూ ఆ చేతకు కార్యక్రమం ముగించాను.

వెనక్కి తిరిగి తిరిగి దానికేసి చూస్తూ మెల్లగా కార్నిడ్లుకుంటూ చీకటిలో మెట్లు దిగాడు బుజ్జీ.

* * *

ఆ రెండవరోజు ఉదయానికి నాకు ముక్కులు దిగవట్టి చేశాయి. ఊరి నీళ్ల ప్రభావమో, చెరువు నీళ్ల మహాత్మ్యమో, శారీరక అన్వేషణ వలననో కానీ జలుబుదేసింది. ముక్కు చీదుకుంటూ లేచి ప్రక్కపై కూర్చుని తల పైకెత్తి చూశాను.

ఎదురుగా బుజ్జీ.

ఏటుగా, గోటుగా తయారై చుక్కబొట్టు దిద్దుకోస్తు సూరిగాడు. తలకు ఎక్కువగా వట్టించిన కొబ్బరిమాన వనటిపై జారుతోంది. దేవుని పిగిలించదులు భక్తిపారవశ్యంతో కూర్చోని, అదేక దృష్టితో చూసే భక్త గనరుదులా ఎత్తుగా కిటికీలో ఉన్న బ్రాన్సిస్టర్ కేసి చూస్తున్నాడు.

ముద్దుగా, బావిపీట వేసి కూర్చున్నాడు, 'రామా ది గుడ్ బాయ్'లా. నేను పడక దిగడంలో వాడి ముఖం విప్పింది.

"వాట్! బుజ్జీ—బ్రాన్సిస్టర్ పెట్టానా?" అంటూనే దాన్ని అందుకుని 'హాం' మార్చసాగాను.

ఇంతలోనే 'బుజ్జీ' నా అనుమతి లేకుండా 'పిరియల్' పైకి లాగాడు ఏ సంకోచం లేకుండా. కనుబొమలు పైకెత్తి విష్కరమైన మాపులు ప్రసరించేవాడు. దానికి సమాధానంగా వాడు కిసుక్కున కొంటెనవ్వు నవ్వాడు. తెల్లని పాలనల్లు తలుక్కున మెరిశాయి. కళ్ళలో నిప్పు వే విచ్చిన చనుపు ప్రతిఫలించే చేశాడు.

"వెళ్ళా! కమాన్.. జాగ్రత్తగా పట్టుకో.." వాడి చేతుల్లో పెట్టాను. 'సెల్' లో ఒకే సినిమాకు సంబంధించిన సంగీతం మొదలైంది. నేను టవలు భుజాన వేసికొని బావి కైపు నడిచాను. స్నానం వలన ముక్కులు మరింతగా బిగుసుకుపోయాయి. ప్రథమవికల్పంగా మా అమ్మమ్మ వేడిపాలపై ఆవిరి పట్టింది. ముసుగు వేసికొని పాలపిదత పైకి వంగి ఆవిరిపట్టే కార్మికమం ఐదు నిమిషాలు పట్టింది.

ప్రాణం ఉక్కిరి చిక్కిరయిపోయి, గమ్మన కళ్ళు మూసికొని మేను వాలాను. రేడియో వింటానే బుజ్జీ నవ్వు ప్రశ్నలతో వెంటాడుతున్నాడు. అన్నింటికీ ఊ కొడుతూ, తుమ్ముతూ, చిరుకొంటూ ప్రక్కపై బడి దొర్లసాగాను. ఇంతలోనే మా అమ్మమ్మ అందు కొంది. "ఒరేయ్ బుజ్జీగా.. నీవు—నీవేమిట్రా? బాబాయ్ అను—నాలుక కోసేస్తా" అని వాడ్ని గదమాయించింది. ఆమె నలవోను వెంటనే ఆమలు పరిచాడు. ముద్దుగా నన్ను 'బాబాయ్' అని పిలిచి నాకు మరింత చేకునయ్యాడు.

ఆడపా డడపా వాడి ప్రశ్నలకు సమాధానం చెబుతూ రేడియో వివసాగాను. "ఇంతటిలో ఉదయ కార్మికమం సమాప్త—" రేడియో చెప్పింది.

"అయిపోయింది బుజ్జీ! ఏదీ—నాకిచ్చేయ్. మర్నీ సుధ్యహ్నం పొడుతుంది. నీవు భోంచేసి తిరిగి రా... పరేనా!" అంటూ బుజ్జీగిన్నాన్ను శోరణిలో మెల్లగా వాడి చేతివేళ్ల మధ్య నుండి దాన్ని పిడిపించాను.

"నేను బువ్వు తివేచచ్చా..." ఇంటికి వెళ్ళాల్సిన అగత్యం లేదన్నట్లు చూస్తూ పరిచాడు.

తల గీడుకొని చెప్పాను. "తింటే మర్నీ తినిరా.. అయినా ఇది ఇంతలో పొడదు. మర్నీ పొడాలంటే పదకొండు కావాలి..."

నా మాటల్లో వాడికి నమ్మకం చిక్కలేదు గజ్రాలున ముందుకువంగి 'పిరియల్'లోనికి తోళాడు.

అదుల్లాగా. ఆ చర్య వాలో కోపం కలిగిస్తుందని గ్రహించి దూరంగా ఆరిగి పెద్దగా నవ్వుసాగాడు. నిర్భయమైన ఆ నవ్వులో తనకు నా వద్ద లభించిన స్వేచ్ఛ ఆర్థీయత స్పష్టంగా గోచరించాయి. ఆ చిన్న యంత్రం యొక్క కిటుకు అ'పిరియల్'లోనే ఉన్నదని వాడు గ్రహించినట్లు కళ్ళ గర్వంతో తలుక్కు మన్నాయి.

"ఆరీ.. వెడవాయి.. దగ్గరకురా.. చెబుతా.." నా కంఠంలో తెచ్చిపెట్టుకున్న కోపం.

"పిల్లలలో ఏం ఆటలా.. చిన్నాడా.. పడుకో.. ఒళ్ళు నలిగితేనే ఇలా జలుబులూ జ్వరాలూ....నిద్రపో. అన్నీ పోతాయి. బుజ్జీ! ఇక ఇంటికిపో. బాబాయి నిద్ర పోతాడు.." మా అమ్మమ్మ రోపలి నుండి వస్తూ నాకూ వాడికీ వసులు పురమాయించింది.

ఆమెను చూస్తూనే నవ్వు బుక్కున ఆపివేసి భయం భయంగా ఆమెకేసి చూస్తూ నిశ్చలమై చాడు బుజ్జీ.

"నీవలా పిల్లలను జేరబట్టుకురా.. మనం ఇంట్లో లేనప్పుడు ఇక్కడికొచ్చి నానా అగడం, చేస్తారు.. మొవ్వనుట్టుకు మొవ్వు వేసు చేనికీపోయి వచ్చేసరికి పిచ్చి అరుగు నిండా మట్టి ఉమ్మెత్త ఆకులూ" అంటూ లెక్కరివలం మొదలుపెట్టింది.

"అబ్బ తలనొప్పిగా ఉందమ్మమ్మా"—అన్నాను ఆమె ధోరణి మార్చటానికి ప్రయత్నిస్తూ.

"ఇదేమిటా—నచ్చి ఒక్కరోజైనా కాలేదు. తలనొప్పి ఒళ్ళునొప్పి...పొడుముందలు—దిప్పిపెట్టి ఉంటారు. దిప్పి తీసేస్తానుండు"—లోనికివెళ్ళ బోయింది.

"పడ్డులేమ్మా.. అన్నీ చాడవచ్చు వసులు.." నిరసన తెలిపాను.

"అయితే ఉండు.. శౌంఖంధం తియించినట్టు వేయిస్తా.. చెయ్యిపెట్టి తుడిచినట్టు పోతుంది."

అమ్మ బాబోయ్.

డేంజర్—డేంజర్ — పొరపాటున వోరుజారి ఆమెకు అలా చెప్పినందుకు నన్ను నేనే నిందించు కున్నాను. ఆమె నా ఆరోగ్యాన్ని గూర్చి ఎంత హైరానా పడుతుందో సునిదితం. లోగడ నా చిన్నతనంలో

అమె వేసిన శౌంఢిగంధపు పట్టు—అమె బలవంతంగా తాగించిన కషాయాలు అన్నీ కళ్ళముందు పరిశ్రమించాయి. అమె అన్నమోటు అక్షరాలా చేసి తిరుతుంది. ఆ నివృత్తు నుండి తప్పించుకోవటం ఎలానా అని ఓక్షణం ఆలోచించి—

“అంతగా లేదులే.. కొద్దిగా” అన్నాను.

“అందుకే చెబుతున్నానురా.. పట్టు వేయించుకో.. మళ్ళీ పెద్దది కాకుండా. నా మాట విను. మా తండ్రివి కదూ..” అమె బ్రతిమాల సాగింది.

“వద్దులే.. ఎక్కువయితే అప్పుడు చూసుకోవచ్చు...”

“నరే నానీ...పట్టు వేయించుకోవకపోతే మానే.. డాక్టరుగారి వద్దకైనా పోయిరా..లే..మళ్ళీ ఎండెక్కుతుంది” అంది.

బోల్చు ఆశ్చర్యం కలిగింది. ఆ పూరు వ్యతంత్ర గ్రామం కూడాకాదు. రైల్వేస్టేషనున్న గ్రామానికది కివారు. అందులో డాక్టర్ గారు వెరికారంటే ఉత్తర వియత్నాం నుండి అమెరికా పైన్యాయ ఉపసంహరించుకున్నంత ఆశ్చర్యం కలిగింది. ఏది ఎలాఉన్నా మాఅమ్మమ్మ శౌంఢి పట్టు బారినుండి తప్పించుకోవాలంటే ప్రస్తుతం ఆ డాక్టర్ గారి అన్వేషణలో ఇంటి నుండి నిష్క్రమణ ఎంతో అవసరం.

త్వరత్వరగా బట్టలు మార్చుకొని బయటికి అడుగుపెట్టాను.

అమె కేకలు వినిపించాయి వెనుక నుండి.

“డాక్టర్ గారిలో సిగ్గు పడకుండా చెప్పు—నేను పేరమ్మగారి మనమల్లుని. బాగా చూస్తాడు. మొన్ననే ఇరవై మానికలు వడ్లు కొరిపించుకున్నాడట—చూశూ అని... ఆ.. ఇల్లు తెలుసుగా...ఆ పడమటి వీధి, నందులో ఆ జమ్మిచెట్టుకు వక్కగా మళ్ళిలే..ఆ మూల మీదే... నివర్తదగినా చెబుతారు.”

“నరే నరే” అంటూ రాల్చి బొత్తములు సర్దుకొంటూ వీధిలో పడ్డాను.

కాళ్లు ఆరిగేలా అమె చెప్పిన జమ్మిచెట్టు వీధి, దానికి అనుబంధమైన నందులూ గొందులూ ఒకటికి నాలుగొక్క పైకి కిందకూ తిరిగినను. డాక్టర్ గారి పేరు విద్యార్థులకు సూచించే సైన్

బోర్డు లేదు. కనీసం ఏ ఇంటిలో నుండైనా కాళ్ళకు, చేతులకు కట్టు కట్టుకున్నావాళ్లు, మందు పీనీలు పట్టుకున్న రోగిష్టులు వేంచేస్తున్నారంటే అది లేదు. ఎవరయినా అడుగుదామంటే వీధి వాకిళ్ళన్నీ ఓరగా వేసిఉన్నాయి.

అటు నడిచాను—ఆ మూలన పడిపోతాన్ను పెంకుటింటి వైపు. అందులో నుండి లయబద్ధంగా పిల్లల గొంతులు వినిపిస్తున్నాయి.

నాలుగు ఒక్కటే నాలుగు—నాలుగు రెళ్లు ఎనిమిది. ఒక ఫర్లాంగు దూరానికి వినిపించేలా, బాలుర కంకాలు పద్యం చదివినట్లు, రాగయుక్తంగా పలుకుతున్నాయి ఎక్కాన్ని.

దూలాలు విరిగి, పెంకులు రాలిపోయి, గోడలు పగులుబారిన, వివాసయోగ్యం కాని ఇల్లు అది—విద్యా లయము. దాని ఉనికిని తెలుపుతూ భావిపాగులు కంకాలతో కుర్రుల్లు చేస్తున్నారు—ఉదయానే రేడియోలో వినిపించే వేంకటేశ్వర స్మృతభాతంలా.

మెల్లగా అటు తిరిగాను.

చది సంవత్సరాల వయస్సు పిల్లలు దాదాపు ఇరవై మంది దుమ్ము రేగుతూన్న ఆ ఇంటి పంచపాళిలో నిలబడి ఎక్కాలు బిట్టీ వేస్తున్నారు. వారికి ఎదురుగా ఉపాధ్యాయుడు గోడ కానుకొని కూర్చున్నాడు చావపై. ముందున్న చిన్న కరణంబల్ల పై రూపాయలు—చిల్లర కార్డులు, కవర్కు ఇంకా పోస్టాఫీసుకు చెందిన సామాన్య పరికరాలు—ముక్కుపై బారిన సులోచనాల జోడు, మధ్య మధ్యలో అవలోచితంగా, యాంత్రికంగా బెత్తం తీపికోని బల్లపై కొడుతున్నాడు. ఆ ఇల్లు పాకశాం అని పిలవటానికి ఏకైక నిర్భరణం ఆయన చేతిలో బెత్తం.

నా రాకను ఆయన గమనించలేదు. నమ్మ చూసి పిల్లలందరూ ఏదో అనూహ్యమైన సంఘటన జరిగినట్లు వారి నోళ్లు మూతబడిపోయాయి—కురుస్తూన్న జడివాన ఓక్షణశాలం ఆగినట్లు విరామం.

ఆయనచేతిలో బెత్తం మళ్ళీ బల్లపై రెండు దెబ్బలు కొట్టింది. మళ్ళీ తారస్థాయికి వెళ్లాయి కంకాలు.

“మాస్తిరూ?...” మెల్లగా పిలిచాను ఆయన దృష్టిని వానైపుకు తిప్పుకోటానికి ప్రయత్నిస్తూ.

అయిన అసాటికి నా రాకను గమనించినట్లు తల్లి పైకెత్తుకుందానే 'అగ్' ముప్పట్లు చేతిలో పైగ చేసి నీరియ్యగా చిల్లర లెక్కచూసుకో పోగారు. వాటిని కుప్పగావేర్చి మరొకపారి కవరూళ్ళ కార్తులూ లెక్కంచాడు.

అంతలోనే ఓరైతు 'గప్పు' 'గప్పు'మని చుట్టు పొగవదులు... "అయ్యవారూ.. అయ్యవారూ.. ఒకఉత్తరం వ్రాయాలి" అంటూ పిసురుగ్గా లోనికి వచ్చాడు. ఆ వాస మూలన కూలబడుతూ ఐదు పైసల బిళ్ళ ఆ బిళ్ళపై ఉంచాడు. మాడ్చేరు ఐదుపైసల బిళ్ళ చిల్లరలపై పేర్చి ఒక కార్తుతన ఆ రైతు చెప్పినట్లు ఉత్తరం వ్రాయువానికి ప్రారంభించాడు.

వాలుగో ఎక్కం ముగిసింది.

ఐదొక్కలు లయిదు—

ఐదురెళ్ళు పాటి—

ఇంటి పైన ఉప్పు నాలుగు పెంకులూ లేచి పోయినాయి. అంతలోనే తగ్గుస్తాయికి వచ్చాయి కంచాలు మెల్లగా ఆగిపోయాయి. అయిన ఉత్తరం వ్రాయటం అనే కోపంగా వాళ్ళ వైపు చూపు విసిరాడు.

"పిల్లడ్లరూ కొట్టుకొంటున్నారండీ!" ఒక నులుద్ది అరిచాడు.

"వెనకువ్వు నలుగూ ఇటురండి..."

బెత్తం కోపంతో ఊపిగింది—మాడ్చేరి చేతిలో. జంకుతూ జంకుతూ వాళ్ళ కళ్ళ ఆయన్ను నవ్వించాయి.

"దగ్గరకు రండి. నేను లేచానంటే—తాట కొలిచేస్తా—చెయ్యి చాపు—అది—ఇటుతిప్పు.." చళ్ళు చళ్ళున బెత్తం వాళ్ళ చేతులను రాకింది. ఎర్రగా కందిపోయిన అరవేతులు ముడుచుకుపోయాయి. ఇద్దరికి వద్దన పూర్తిచేసిన బెత్తం వెళ్ళిపోయింది గారి చూసింది అయిన కమటములు ఎగవేస్తూంటే.

మిగతా ఇద్దరూ అందుదాటులోకి వచ్చారు. వణికిపోతూ.

"చాపు చెయ్యి" అయిన కంచం గద్దించింది.

"మేం అల్లరి చెయ్యలేదండీ. వాల్లిడ్లరే గిచ్చుకున్నారండీ. మాకేం తెలియదండీ!" అమాయకంగా

ముఖాలు పెట్టుకొని, భయం భయంగా, ఒక్కొక్క మూల కారవిడిచారు.

"అలానా.. వెధవా.. నంగనాచిలా ముఖం పెడితే నరా?.. ఇంకానేవటికైనా నీవు గొడవ చేస్తానా.. చెయ్యవురా..."

"నిజంగానండీ.. అమ్మ లోదండీ..మేం అవలు మాట్లాడలేదండీ.." ఆ విరుకంతం ప్రాధేయవదు తోంది.

"అదివరేరా!... ఇప్పుడు కాదురా.. ఇంకానేవటి కైనా నీవు గొడవ చేస్తానా.. చెయ్యవురా?.. అప్పుడు మళ్ళీ ఎన్ను వీలిచి కొట్టటానికి నా కిదే వసుకుంటూ వ్వానా.. నాకు వేరే పనులులేరా?..ఎట్టు.." అంటూ నాలుగు అందుకున్నాడు. ముందు వెళ్ళిపోయిన జట్టు కంటే నగం మోలాదు తగ్గించి వెళ్ళి కూర్చోమని పైగ చేశాడు.

"ఒరేయ్... ఇక కూర్చోండి.. ఆ.. ఎక్కాలు అసీ చూసివార వ్రాయండి..." బిలబిలమంటూ అందరూ కూలబడ్డారు. 'గజిబ్బోదీని' పుస్తకాలు వంతుల్లోకి విసిరి వేయబడ్డాయి. వానక్కున్నకాలు బయటికొచ్చాయి. చకచకా పలకంట్టి తుడిచి పారేశారు.

"ఏ పాశం రాయమంటారా?.." ప్రయత్నించుకోకదు విధేయతతో అడిగాడు.

"వారి సుగ్రీవుల కడ—తీసి వ్రాయండి.." మళ్ళీ ఉత్తరం వ్రాయటంలో నిమగ్నమైపోతూ, తలవంచుకొనే సమాధానమిచ్చాడు. గొలుసుకట్టులో ఉత్తరం నాలుగు ముక్కలు గీచాడు. ఆ వ్రాసిన విషయ మేదో మరొక్కపారి ఆ రైతు చెప్పి వేశాడు. సంతుష్టిగా ముఖం పెట్టుకొని రైతు నమస్కరించి సెలవు తీసికొన్నాడు.

మాడ్చేరి చేతులు వ్రాసే వ్రాసే నొప్పులు పుట్టాయి. వేళ్ళు విరుచుకున్నాయి. పెద్దగా ఆపు తిన్నా చిటిక చేసికంటూ వాకేసి చూపు విసిరాదు కళ్ళద్దాలలోనుండి.

"ఆ... మీ విషయం మరిచేపోయ్యను.. ఏం కావాలి?"

"ఇక్కడ—వాక్టర్ గారిల్లు ఎక్కడో భను క్కుందామని వచ్చాను. అంతే..."

అయిన ముఖంలో కొత్త హిందూత్వం ప్రస్ఫుటమైంది. బానిసలు వేసికొన్న అరికాలు రుద్దుకొంటూ, నిటారుగా కూర్చుంటూ గర్వంగా పోజు పెట్టాడు...

ఒం... 'హెన్స్ మాస్టర్' కో కనో 'టీచర్'—కనో 'డాక్టర్'—అతివిధములైన చర్యలను ఒకేకాలంలో నిర్వహించగలిగిన ప్రజ్ఞాశాలి. విస్ఫురిత నేతలతో ఆయన కేసి ఓ క్షణం కాలం మాసి సంతోషించుకొని,

"మీరేనా... క్షమించాలి.. నాకు బాగా జలుబు చేసింది—తల భారంగా ఉంది"న్నాను. ఆయన విచిత్రంగా నాకేసి చూశాడు. నాలాటి అధునాతన నాగరికుడు తనను చెల్లద్యం కోసం ఆశ్రయించటం మమ్మిలేమట్లుగా కళ్ళు పెట్టుకొని—

"తమరు ఎవరబ్బాయి?" అని అడిగాడు.

"నేను పెరుమ్మగారి మనమల్లు.. కెలవలు గడిసి పోదామని వచ్చాను."

దిగ్గున లేచి నిలబడ్డాడు.

"నమస్కారం... నమస్కారం.. చెప్పడేమిది.. నేను తమరెవరో పిరుగూరి వారసుకొంటున్నాను..." వినయంగా చేతులు జోడించి మనలేని భక్తిశ్రద్ధలు చూపించాడు.

నేను ప్రతిసమస్కారం చేశాను.

"రండి... రండి" అంటూ ఆయన కూర్చున్న చాప మూలకేసి చూపుతూ "ఏదోనండి... ఈకార్నూ, కవర్నూ అమ్మినందుకు—టసాలు వెంపినందుకు పది పాను రూపాయలిస్తారు. పన్నీళ్ళకు వేదీనీళ్ళు తోడు.. ఏది మీ చెయ్యి ఇటివ్వండి.." అని ఒక చేత్తో నా మణి కట్టు వట్టుకొని మరో చేతిలో బెల్లం తీసికొని నాలుగైదులు యధాలాపంగా ఆ ఒక్కపై కొట్టాడు. మోషన్లతో పట్టి చూసివ్రాత వ్రామాల్సన్న పిల్లల కళ్ళు మధ్య మధ్య ఆయన కేసి దొంగచూపులు చూస్తున్నాయి.

"ఒరేయ్, నీడ ఏక్కడదాకా వచ్చిందో చూడు."

ఆయన ఉద్దేశించిన బాలుడు తుపాకి గుండులా బయటికి దూసుకెళ్లాడు. బయట నుండ పెళ్ళాళమని కాస్తాంది. ఇంటి నీడ ఎండవైపు నేలపై ప్రాకుతోంది. ప్రాకుతున్న నీడకు నుండు నేలపై మూడుగీతలు గీచి ఉన్నాయి. ఆ గీతలు ప్రాకుతున్న ఆ నీడ ఆ పాకకాం వేళానియమాలను నిర్ణయించే గడియారపు ముఖం.

ఆ పిల్లవాడు విరాళా, భుజాలు వాలుకొని మెల్లగా లోనికొచ్చాడు. "ఇంకా 'బెం' కాలేదంటే.. ఇంకా నీడ బారెడు దూరమంది" అంటూ మెల్లగా తన స్థలం కేసి నడిచాడు.

నా చేరి మణికట్టును మాస్టారి చేరి కప్పగించి అలా కల్గివచ్చింది. ఆయనకేసి చూడసాగాను. నాల్గయిదు నిమిషాల వనకూ కేసి 'డయాగ్నోస్' చేసిన తరువాత చేతికి వినుకీ లభించింది.

"జ్వరమేమీ లేదు. కేవలం జలుబు వలన తల భారంగా ఉంది. అంతే. డగ్గు రావటంలేదు కదా?"

'దొన'న్నట్లు తల ఉపాను.

'ఈలాటి వాటికి ఇంగ్లీషు మందులేవి వని చెయ్యవు.. 'ఒక్కసారి కొంజుట్టు వేస్తే మళ్ళి తిరిగి చూడడు.."

అమ్మ బాబోయ్. క్రుల్లిపడి లేచి నిలబడ్డాను. వెళ్లిపోవానికి ఉద్యమిస్తూ...

"లేదారేం... కూర్చోండి.. వట్టు వేస్తాను", అంటూ, నా అధిప్రాయంకోసం ఎదురు చూడకుండా గళాలున లేచి మూంసున్న బీరువా తీశాడు.

జాజీ చెక్కలతో చేసిన చిన్న బీరువా—దాని నుండా ఏవో మూలికలు వేరులు—ఏవో—చిచ్చుచిన్న మందు సీసాలు—తలుపు తియ్యగానే మాటుగా వాసన ముక్కులను రాకింది, అందులో నుండి ఓ కొంజుమ్ము తీసి ఇద్దరు శిష్యులను పీలిచాడు. ఆ అగంతుకులిద్దరూ రిచ్చన నన్నెకల్లుపై వారి, ఒకరు నీటిధార విడుస్తూంటే మరొకడు అరగదీస్తూ—గంధం రంగరించసాగారు.

ఆ వట్టు ఇంటి వద్ద వేయించుకొంటానని చెప్పటానికి ప్రయత్నిస్తూ చెప్పలేక ముఖమాల పడుతూ నిలబడిపోయాను కొద్దిక్షణాలు.

అంతలోనే వీధిలో పిల్లవాని ఏడుపు వినిపించింది. అందరి దృష్టి అటుతిరిగింది.

ఓ పెద్దమనిషి తన ముఖతూట్టి చెయ్యి వట్టుకొని బరబరా ఈడ్చుకొచ్చాడు—చెమట్లు కక్కుకొంటూ. ఈడ్చుకు రాబడిన వాడు ప్రకాష్. ఏడుస్తూన్న స్వరం తగ్గించి కళ్ళు రుద్దుకొంటూ నిలబడ్డాడు. చంకలో మురికిసంచి వేలాడుతోంది. వాల్చి

ద్వరికి ఎడంగా నిలబడి వీధి వాకిట్లో నుండి భయం భయంగా చూస్తున్నాయి రెండు చిన్నకళ్లు. ఆ ఇంటిలోకి అడుగు పెట్టే సాహసం లేక వాకిట్లో నిలబడి చూస్తున్నాడు బుజ్జీ.

“ఇదుగో అయ్యగారూ.. ఈడు బడికొచ్చాడ, లేదా? అన్న త్యాసలేదు తమకు.. బడికి రాకపోతే మానే.. ఇంట్లోనైనా కుదురుగా కూర్చోవాలా?.. అదీలేదు.. ఆ నరసింహరావుగారి మనువడూ, వీడూ కలిసి కోతికొమ్మించి ఆడుకోబోయ్యారంటు. ఆటలో ఏ చెట్టుకొమ్మ పట్టిందో వాడి చొక్కా కాస్తా చినిగింది. వాడు నంగవాదిలా ఇంటికి పోయి మా వాడి మీద చెప్పాడంటు. ఇకమాడు—ఇంట్లో పిల్లా బీరకాయ అందరూ ‘కయ్’మంటూ మా ఇంటి మీద కొచ్చారు. వీడ్పడిగితే నేను చింపలేదంటాడు. ఆ...బడి లేదూ.. బండలూ లేవు.. ముచ్చిద్దూ తివటం ఇలా గాలిగంగలా తిరుగుటం—ఇంటి మీదకు తగదాలు తేవటం” అంటూ మళ్ళి రెండు అంటించాడో పెద్దమనిషి కోపం వట్ట లేక.

“మీరు వదిలిపెట్టండి.. ఏంటా.. ఇటురా..”

శరీరం కంపించిపోతూండగా, అడుగు ముందుకు వెయ్యలేక, నిస్సహాయుడై మాన్వారి కేసి చూడ సాగాడు.

“రా..ఇటు..” వాళ్ల నాన్న ముందుకు నెట్టాడు.

“ఈవాళ బడికెందుకు రాలేదు? రాకపోగా వీపు చేసే ఘనకార్యాలివా?.. ఆ..చెప్పు.. ఎప్పుడైనా బడి ఎగ్గడలావా? ఎగ్గడలావా?” అంటూ చచ్చు చచ్చున బెత్తం రురిపించాడు.

“ఎగ్గట్టను.. ఎగ్గట్టను...” అంటూ దెబ్బలు తగిలిన స్త్రీలంపై వీపుపై చేతులతో ప్రథమచికిత్స చేసికొంటూ ప్రకాష్ చిందులు తొక్కిసాగాడు విడువూ.

“వెదవ! తోటిపిల్లలు చూడు. ఎంత ముద్దుగా వ్రాసుకొంటున్నారో! వ్రాయి—చూసివ్రాత వ్రాయి..” వీపుపై మళ్ళి ఓ మరక వేకాడు కొనరు.

“రాత్త..రాత్త..” ఒక చేత్తో వీపు రుద్దు కొంటూ, మరో చేత్తో పలక రద్దుకోసాగాడు.

ముందుకు సంగి దోపాతుచ్చి చేసిన ఉపాధ్యాయుడు అరిసిపోయి నిలూరుగా లేచి నిలబడ్డాడు.

“వంతులుగారూ. నేనిప్పుడే వెబుతున్నా.. అమ్మా—బాబూ అంటే ఈడు మాట ఇవే రకంకాదు. తప్పటమే మందు. పళ్లెంబిరి పెట్టామో వెలికెక్కి కూచుంటాడు.”.. మరేసే సోతున్నా వంతులుగారూ?..” అంటూ ఒకడుగు వాకిలి వైపు వేసి మళ్ళి అన్నాడు. “వాడ్ని మద్దెనేరే తిండికి కూడ వదిలి పెట్టవద్దు... కావాలంటే జీతగాడి చేత ఈడకే పంపిస్తా” అంటూ అవ్వే షిస్తూన్న చూపులతో పిల్లల మధ్య చుట్టూరా చూశాడు.

“మా బుజ్జిగారేడి.. ఇప్పు డిక్కడై నిలబడ్డాడుగా?” సందేహంగా ప్రశ్నించాడు. అందరూ చుట్టురా కలయజాశారు. నేను వాకిట్లో నుండి వీధిలోకి తేరిపోర చూశాను. సదరు అధ్యర్థి జమ్మిచెట్టు నుండి భయం భయంగా పరికిమ్మన్నాడు. సోదరుడు సత్కరింపబడటం చూసి పిల్లలారా వెల్లగా మునిగాళ్ల మీద జారుకున్నాడు— ఎవరికి తెలియకుండ.

“అపోకారేం.. త్వరగా కానివ్వండి..” రంగరించటం అసి కళ్లవృగించి చూస్తూన్న శిష్యులను హెచ్చరించాడు మాన్వారు.

“ఏం అబ్బాయ్ వత్తావా?.. ఉంటావా?” అంటూ లాంచనంగా నన్ను అడుగుతూనే “బుజ్జీ.. ఒరేయ్ బుజ్జిగారూ..” అంటూ కేకవేస్తూ వాళ్ల నాన్న నిశ్చిమించాడు.

శిష్యులిద్దరూ కొంఠిగంధం తీసి మృరితకుపై వ్రాశారు. నోవటిపై మర్రించటానికి మాన్వారు సవ్యాహాలు చేసికోసాగాడు. వాటిని పరికించి వీధి వాకిలి నమిపించి—

“ఆ గంధం నాచేతి కివ్వండి.. నేనింటికి వెళివడుకొని మా అమ్మమ్మ చేత వేయించుకుంటా... లేక పోతే ఇక్కడై కళ్లు మూసికొని కూర్చోవాలి” అన్నాను— ఆకు కోసం చేయించాస్తూ.

“చిత్తం చిత్తం అలానే.. పట్టు వేయించుకొని వీశాంతి తీసికోండి... బాగా ఉషం ప్రకాశిస్తే నాకు కుమరు చెయ్యండి... ఎందుకులేండి నేనే ఓసూరు సాయంత్రం వచ్చి చూస్తాను—” వడుస్తూంటే వెనక్కి ఆయన మాటలు వినిపించాయి.

మళ్ళి వెనుతిరిగి చూడకుండ హుటాహుటి పెద్దపెద్ద అంగలు వేస్తూ ఇంటి వైపు వడిచాను.

నువ్వుగా భోంచేసి పెరటి వైపు వంచలో మేను వాల్చాను. పెళపెళ మంటూన్న ఎండలో తిరిగి అంటి పోయిన శరీరం వెంటనే గాఢ నువ్వుపీల్లో మునిగి పోయింది. తిరిగి మెళకువ వచ్చి చూసేసరికి కాళ్ళ వైపు బుజ్జి కూర్చుని ఉన్నాడు.

రోజు ఉదయం నేను లేచేసరికి నవ్వుతూన్న కళ్ళలో పల్కరించిన బుజ్జి ముఖమంతా జిడ్డు జిడ్డుగా ఉంది.

కళ్ళలో కాంతిలేదు.

ఆ చిన్నారి హృదయంలో ఏదో వ్యధ కను పావల్స్ ప్రతిఫలిస్తోంది.

కుతూహలం లేదు.

చిలిపితనం లేదు. కుమబోమలు పైకెత్తి నాకేసి ఓక్కణం అర్థిస్తూన్న చూపులతో చూశాడు. ఆ చూపులో ప్రాప్తిపర్తే లేదు.

"హెల్లో బుజ్జీ.. ప్రాప్తిపర్తే పెట్టావా?"

తల అడ్డంగా డిపాడు—అంబోకగా నాకేసి చూస్తూ... బ్యూన్ చేసి చేతిలో పెట్టుబోయాను. 'వద్దు వద్దు' అంటూ దూరంగా జరిగాడు. వాడి వివరీత ధోరణి చూసి విస్మయం చెంది పరీక్షగా, చూశాను. నా చూపులు భరించలేక తల క్రిందకు దించేసుకున్నాడు.

కుమరెపులు వాలిన వాడి కళ్ళలో ఆవేదన.

నాలో వాడ్ని గూర్చిన ఆలోచన.

రేడియో పాడుకొంటోంది.

నీధి కేసి దీర్ఘమైన వాడి చూపులు—ఎవరినో నిరీక్షిస్తూ తత్పరపాటుతో ఉన్న కళ్ళు—కళ్ళచుట్టూ మెరుస్తూన్న కన్నీరు. మంచం దిగి అనుమానంగా చూస్తూ వాకిలి వైపు వడిచాను.

అంతే!

మిసురు గాలిలా వచ్చి నా కాళ్ళను పెనవేసి కొన్నాడు. పైజమాలో ముఖం దాచుకొంటూ బిగ్గరగా ఏడుపు—బుగ్గలపై కన్నీటి బిందువులు టనటన రలిపోసాయి.

"ఏమిటి?.. బుజ్జీ.. ఏమిటి ఏడుపు.. నాలో చెప్పు" బుజ్జీగిస్తూన్న కొద్దీ ఏడుపు మరింత... ఎక్కువైంది. తన చిరుగడ్డాన్ని పైకెత్తి—

"ఏమిటి చెప్పు.. భయపడకు. వీధిలో ఏముంది? నన్ను చూడనివ్వ" అంటూ వాడ్ని విడిసించుకో బోయాను.

మరింత గట్టిగా కదచివట్టుకొంటూ "మాలమ్మ.. అయ్యగారిని తీసుకోత్తంది.. నన్ను కూడ బల్లోకి పంపిత్తదంట.. నేనింకెప్పుడూ పగలకోత్తను" వెక్కివెక్కి ఏడ్చుపోగాడు.

అంతలో పంతులుగారిలో నువ్వు వాళ్ళ అమ్మ ప్రత్యక్షమైంది—వీధిలో నుండే అరచుకొంటూ.

"ఇక్కడ నక్కావా?.. వెధవా?.. నేనింకా ఊరంతా రేపులాడుకున్నా..వద ఇంటికి..చూడవ్వాచ్.. నీలాటి చదువుకున్నవాళ్ళు ఎవరైనా వస్తే పనికొస్తాయని నాలుగు గాజుగళాసులు కొన్నా.. అవి కొని ఇప్పటికి నాలుగేళ్ళయింది. అదే ఏడు పుట్టుకముందు.... ఈవాళ వాడికి అదేం బుద్ధి పుట్టిందో—వద్దురా అంటే దానిలోనే మంచినీళ్ళు తాగానని మొండికేసి, దాన్ని అటుతిప్పి ఇటుతిప్పి కురికించాడు. బంగారం లాటి గళాసు—దినరకు నీడి చేతుల్లో దానికి ఆయుస్సు మూడింది... పాడుసిల్లలు... వేధించి చంపుతున్నారంటేనమ్మ.. వీళ్ళ అమ్మ కడుపు నూడ... ఎంత కోపం వచ్చినా దిగమింగుకోవాలిందేకానీ.. చూస్తూ.. చూస్తూ ఒకదెబ్బ వెయ్య బుద్ధికాదు. ఇక వాడు—పెద్దాడిలోపాలు నీడ్చి కూడ బల్లో వేద్దాం—చిక్కు దీసినట్లు పోయిగా ఉంటుందని బల్లోకి పంపిస్తారంటే.. ఇదిగో.. ఇక్కడ చేరాడు..." మాట్లాడటం అసి ఊసిరి పీల్చుకోసాగింది.

"అహ.. అయితే వీడూ గడుగ్గా యన్నమాట. లేవట్టించి పంపండి వాడగ్గరకు...మొక్కయి పంగవీడే మానయి పంగుతుందా?...ఇప్పుడే పంచాలి..." కళ్ళద్వారా నుండి చూపులు పొడచుకొంటూ అన్నాడు.

బుజ్జీ నన్ను మరింత గట్టిగా పొదచి వట్టు కొన్నాడు.

విప్పుకోడి ఇసుకలో తలదూర్చి ప్రాణపాయం తప్పిందని భావించినట్లు నా కాళ్ళ మధ్య తలదూర్చి ఏడుపు బిగవట్టు కొన్నాడు. వాసికారంద్రాలు మాత్రం భయం పీల్చుకొంటున్నాయి.

"అయితే...నీవే పంతులుగార్ని వెంట బెట్టుకోవ్వా వదిలా..." అన్నాను. వాడికి సంభవించిన అత్యవసర పరిస్థితిని 'ఏనాలైజ' చేస్తూ.

“లేదండీ...నేను తమకు తలనొప్పి ఎలా ఉందో విచారించి పోదాం...మీకు తొంకి పట్టు కుదరకపోతే వేసిపోదామని మూంట్—దారిలో వీరుకలిశారండీ...” సమాధానమిచ్చింది వెంటులుగారి కంఠం.

బుజ్జి శరీరంలో కంపనం విద్యుత్లా వాలో ప్రారంభించి. ఓ క్షణానికి నిభాయించుకుని ఇంటిలోకి వచ్చాను. నా అదృష్టవశాత్తు మా అమ్మమ్మ ఆ దారి దాపులోనే లేదు. ఒకవేళ అమె విసుగు సంభవించిందంటే ‘వెంటులుగారు ఇంతదూరం నీ కోసం వస్తే వేయించుకోవాలే ఏంబాగుంటుందని’ బలవంతం చేస్తుంది. అమె వెంట లేకపోవటం వలన చైతన్యంగా ఓ అబద్ధం పలికాను.

“ఇందాకా బడినుంచి రవాటంతోనే పట్టు వేసికొని వదులొని ఇప్పుడే లేచి ముఖం కడుక్కున్నాను. పూర్తిగా తగ్గిపోయిందేమిటి...” అయిన మమ్మ నొప్పించకుండా మరి రెండు మాటలు మాట్లాడి త్వరగా అక్కడ నుండి వారు నిష్క్రమించేలా చూశాను.

అయిన పోతూపోతూ “మరి వీడ్చి పోయారం నా దగ్గరకు తీసుకురండి...” అన్నాడు బుజ్జిగార్ని ఉద్దేశిస్తూ.

అమె ‘బుజ్జి’ ఏలాటి కొరకరాని కొయ్యనో, ఇంటిలో ఎంత ఆగడం చేస్తాడో అన్నీ ‘టెర్ రికార్డర్’లా చదివి పాఠవేసి... “ఏది ఎలా ఉన్నా మరదీ... వీడ్చి

మాత్రం బోల్గో వెయ్యాలిందే. నా ప్రణానికి యముడులా దాపురించాడు...” అమె అగిపోయింది కొరకొర పురుషి కేసి చూస్తూ.

“బాబాయ్...వేవింక వగంగొట్టాను. నమ్మ బోల్గోకి పంపియ్యద్దని చెప్పి—వేసు...వేసు...అమ్మ చెప్పినట్టు మాట వింటా...” ముక్కు నా పైజానాకు బుజ్జి రుద్దుతూ మళ్ళీ బిగ్గరగా బాకా ఎత్తాడు.

“ఇంకేం వదిలగరా...మీరు చెప్పిన మాటల్లా వింటానంటున్నాడుగా... తప్పిరికి వదిలి పెట్టండి... మళ్ళీ ఏదైనా గొడవ చేస్తే వాలో చెప్పండి...కాబట్టి, చేరుచూ కట్టి బోల్గో పడవేసి వస్తా...ఏరా...వరేనా?” గద్దించాను—వివరలో సమస్య పరిష్కారం చూచిస్తూ.

తల పైకెత్తకుండానే ‘సరే’ నవ్వులు తల అడించాడు—ఒడంబడికకు ఆమోదముద్ర వేసినట్లు.

ఆ తల అడింపుతో డబ్బితప్పిబ్బయిపోయి, నాళ్ళమ్మ ప్రేమపూర్వకమైన చూపులతో తనయిట్టి చూస్తూ చిరునవ్వుతో మా గడవ దాటింది. అమె వెళ్ళిపోయిన అడుగుల సవ్వడి గ్రహించి తల్లవక్కమి తిన్నవని చూశాడు బుజ్జి. నిశ్చింతగా నిట్టూర్పు విడిచి కళ్ళు పైకెత్తి నాకళ్ళల్లోకి నూటిగా చూశాడు. కృతజ్ఞతా పూర్వకమైన వాడి కళ్ళు అరిపోతూన్న కప్పిటి బిందువులతో మిల మిల లాడుతున్నాయి.

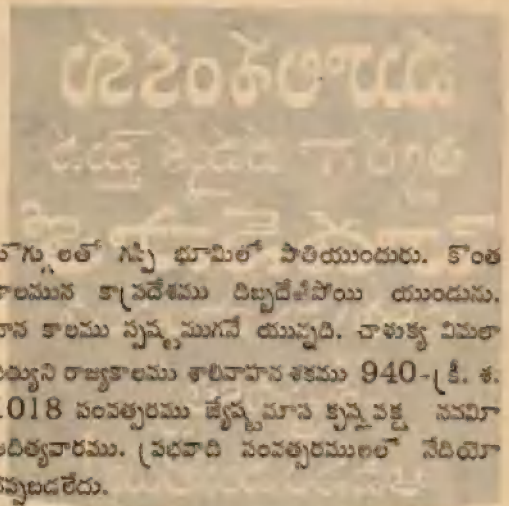

కవచెఱువల శాసనము

శ్రీ రఘ్ని సాంబమూర్తి శాస్త్రి

అంధదేశీయై తిహాసిక పరిశోధకమండలి వారి కి రాజ రాజ వరేంద్ర పట్టాభిషేక సంచికలో "విడువాదం పాలెపు శాసనము" అను పేరితో కీ. శే. శ్రీ పెండ్యాల ముఖపాఠ్యశాస్త్రీగారిచే వివరణముతో గూడ నిది బ్రకటింపబడినది. శ్రీ శాస్త్రిగారు శాసన కాలమును దెలుపుటయు, నష్టయకు బూర్వము గానట బీసటగా నున్న యాంధ్రభాష నీ శాసనము దెలుపు చున్నదనియు వ్రాసి విడచిరి. శాసనపు రేకుల స్వరూపముగాని అక్షరస్వరూపముగాని పేర్కొనలేదు. గానట బీసటగా నున్నదని వ్రాసిరేకాని యట్టి పడములైన జావలేదు. వారి బుద్ధిలో నీ శాసనము సప్రమాణము గాదని తేల్చిరి. కాని సావకాశముగ నవిమర్శముగా బరిశీలించిన నీ శాసనము గొంత యువయుక్తమేయని తేలును. ఎవరైన నండితు లా పనికి బూనుకొందురేమో యని వేచియుండియు, ముడిమి ముదురు చుండుటచే నూరకుండ లేక నే నాపనికి బూనుకున్నాడను. ప్రాజ్ఞులు నువ్వింతురు గక!

శాసనము దెలువద రాలూకా కొండపల్లికి సమీపమున గల కౌలూరునకు సంబంధించినదే. "కవచెఱువులు" అను పదము గ్రామ నామమై యుండును. సరోవాచికాదు. అమ్మన చెఱువు. తిమ్మన చెఱువు, కలవకొలను, గుండుకొలను, కలవచెర్ల, తిప్పనము ద్రము, కృష్ణరాయ నముద్రము, పేకేరు, ఏలేరు, నేకేరు మొదలగు జలాశయ వాచకముల తోడి గ్రామ నామము లనేకముగా మన దేశమున నున్నవి కదా! ఈ చెఱువులు గూడ పైవానివలె గ్రామనామమేగాని సరోవాచికాదు. కొండలు, మెట్టలు, తిన్నెలు, తిప్పలు, గెడ్డలు, చెఱువులు, నముద్రాలు, మన గ్రామనామము లందుండుట మన ప్రత్యేకతగా నగపడుచున్నది. దాన ప్రతిగ్రహీత నడవనేయుడు. కౌలూరి ప్రాంతమువాడే. అలదో ఆలని తరువాలి వాలో విడువాదం పాలెమునకు వలస వెడలి శాసన భద్రతకై దానిని కుండలో నూక

బొగ్గులతో గిన్నీ భూమిలో పాలియుండురు. కొంత కాలమున కావదేశము దిబ్బదేశిపోయి యుండును. దాన కాలము స్పష్టముగనే యున్నది. చాళుక్య విమలా దిత్తుని రాజ్యకాలము శాఖివాహన శకము 940-క్రి. శ. 1018 సంవత్సరము డ్యేష్టమాస కృష్ణవక్ష నవమీ అదిత్యవారము. ప్రభవది సంవత్సరములలో నేదియో చెప్పబడలేదు.

చోడవరాజు

చోడవరాజు సూర్యవంశోద్భవుడు. కరికాల చోళుడు మొదలగు వారెల్లరు సూర్యవంశోద్భవులే. చోళులు సూర్యవంశులు. చాళుక్యులు చంద్రవంశులు ఈ రెండు వంశముల వారికి ననాదిగా వివాహములు వివాదములును జరుగుట ప్రసిద్ధము. ఈ చోడవరాజు చాళుక్యవంశముతో సంబంధము గలిగి వారికి సామంత మాండలికుడై యుండి విమలాదిత్యుని యనుగ్రహమున మాలయాధిపత్యము నొందినవాడు. "మల" అనగా కొండయను నర్థము గలదు గదా? కొండల తోడను, అడవుల తోడను నిండియుండి, చోరులకును క్రూరస్వగములకును అన్యవమైన అచాగర కాటవిక జాతికిని నిలయమైన దుర్గము ప్రదేశము. దేశపాలకులకు క్రూరస్వగముల నుండి ప్రజలను రక్షించుట కును, ఆటవిక సైన్యముల నదువులతో నుంచుటకును నట్టి కొండప్రాంతములందు దుర్గములు నిర్మించి మాండలిక సామంతులను దళౌలకులుగా నియమించుట వరిపాటి. అట్లు మాలయాపాలకుడే యీ రాజు. మల శబ్దము నుండి పుట్టినవే మాలయా, మాలియా, మాళువా శబ్దములు. ఈ ప్రాంతములకు నున్నెము మన్యము అని వ్యవహారము గలదు.

అగ్రహారము

రాజులు వేదశాస్త్రాది పాండిత్యము గల శ్రోత్రియ బ్రాహ్మణులకు నర్చకర పరిహారముగ

మూలశంకకు త్వరగా వస్తుక మైన హెడెన్ సాతో చీకిత్తును పొందండి -శస్త్రచీకిత్తు అవసరములేదు!

సహించలేని బాధ ఉందా! తీవ్రంగా దురద
వుందా? మంటలో నెత్తురు పడుతుందా?
అమోఘమైన చీకిత్తు ఎంతమాత్రము కాల
యాపన చేయవద్దు! ఉపశిస్తే తీవ్రమైన పరి
స్థితులకు దారితీసే శస్త్ర చీకిత్తు తప్పనిసరి
బొతుంది. సకాలంలో హెడెన్ సాతో ఉపశమ
నాన్ని పొందండి. ఇది నమ్మకమైన జర్మను
మూలశంక విరేచనము. 108 దేశాలలో వైద్యు
లందరూ శిఫారసు చేస్తున్నారు. హెడెన్ సా
శిస్తుంగా గుణాన్నిచ్చి బాధను దురదను
శమింపజేస్తుంది-విరేచనము ఎంతమాత్రము
కష్టమనిపించదు. హె డెన్ సా లో ఉండే
అమోఘమైన మందులు సామర్థ్యంగా
గుణాన్ని కలిగించి కళంకలను ముకుళింప
జేసి ఆరోగ్యకరమైన తిన్నూ రంధ్రాలవ్రవ్వు
ద్వీప సహకరిస్తుంది. గమనించండి. మూలశంక
లకు సకాలంలో హెడెన్ సా చీకిత్తు చేసుకుంటే
మున్ముందు శస్త్ర చీకిత్తు అవసరములేదు!
హెడెన్ సాలో మత్తును కల్పించే మందులు
ఏమియు లేవు.

అనలేన జర్మన్ మాత్రానికి అనుగుణంగా
జంబీయాలో పీరిచి కలూడ చేయబడినట్లు.

ది డాల్డర్ కంపెనీ

337, రంజివల్ల ప్లీజ్ మార్గాను-1.
ప్రసిద్ధి పొందిన కెమిస్ట్రీ లండన్ కర్వ లెవిస్ట్రీ.

81-DOL-2A78

అకు చెల్లించవలసిన వస్తు లేవియు లేకుండా)
విక్రయ సత్తాధికారయుతముగా గొంత భూమి
ము చేయుదురు. ఆ భూమికి సమీపమున నా
బ్రాహ్మణులకు నివాసయోగ్యముగ నొక గ్రామము
సకల సౌకర్యము లుండునట్లు నిర్మించి యిత్తురు.
ఆ భూము తాగ్రామమునకు సమీపంధించి యుండును.
ఆ గ్రామములకే అగ్రహారములని పేరు. అగ్రహార
ప్రశంప ధర్మశాస్త్రము లిందును బుర్రాణములందును
గలదు. మహాభారతమున వీనికి వృత్తులు అని స్వర
హారము గలదు. గుణగ విజయాదిత్యుడు మొదలగు
రాజులు చేసిన పండంపూడి ఉరటూరు అగ్రహారములు
రాజరాజ సదేంద్రుడు పాపులూరి మల్లిన కిచ్చిన
పపంధంపూడి మొదలగునవి ప్రాచీనములు అనేకములు
గలవు. అగ్రహారములు కేవలము బ్రాహ్మణులకే కాక
బ్రాహ్మణేతరులకు గూడ నిచ్చుట గలదు. విమలా
దిత్యునకు సమకాలికుడగు గంగ వంశియుడు మూడవ
వజ్రహస్త దేవుడు “కుర్మము” అను గ్రామమును
వైత్త్యన కగ్రహారముగ వొసంగెను. “అవలింగి” గ్రామ
మును విశ్వకర్మ కులజుల కొసంగెను. “అరవలెల్లి”
గ్రామమును కాయమ్మల కొసంగెను. ఈ మహారాజు
సీతని పుత్రతీతలు నవకాగ్రహారములు దానమిచ్చిరి.
అవి యప్పియు బ్రాహ్మణాగ్రహారములే కాని యిప్పుడా
గ్రామములను తద్దానములు దెలుపు శాసనములు
నూత్రమే కలవు గాని, యాయూళ్లలో బ్రాహ్మణు
దెక్కడను గానరాదు. గ్రామములు కూడ చిరకాలము
క్రిందటనే జిరయితి గ్రామములై నవి. కావున బ్రాహ్మ
ణుల కిచ్చిననే అగ్రహారములు కావు. ఇతరుల కిచ్చిన
వై ననూ సర్వకర పరిహారముగా విచ్చినచో అగ్రహారములే
యగును. ఇంకను బ్రతిగసీత విషయమున గూడ
శాస్త్రులుగారు సంశయము వెల్లిచ్చిరి. “పదవాలు
నడువనేయుకు” అని యుండుటచే నాతడు సైన్య
ద్యోగియో మరియొక యుద్ధ్యోగియో యుండు
నని నాతడనాడుకుడనియు వ్రాసిరి. అనలు అతడు
బ్రాహ్మణుడే కాదేమోయని వారసుమానించి యుండ
వచ్చును. తూర్పువాళుక్కుల శాసనము లొకదానిలో
“పిడెన బోయాయ” అను నిత్యాది బోయ శబ్దంత
నానములు వేదవేదాంగ పితరులకు ప్రతిగ్రహీతలకు
గలవు. ఆ బోయ శబ్దము వలెనే నేయశబ్దము గూడ
ప్రాచీన ‘విత’ సంప్రదాయమునకు జెందినది. ఈ నేయ

శబ్దము నుండియే అంకమనీడు వాసినీడు మొదలగు శబ్దము లుద్భవించినవి. వర్తమాన వ్యవహారముందు గల "నాయుడు" శబ్దము సంస్కృతమును నాయక శబ్దమునకు తద్వనమనుట కంటే నీ వేయ శబ్దము నుండియే పరిణమించినదనుట సమంజసమనినా తలంపు.

ఆ లు గు రు దా త రా ?

"దానమిచ్చిన వారు అటుగురు కాన్వించు చున్నారు. వారు వేంగీపుర బ్రహ్మ హోషణా శయులై మళాయాధిపతులని కందు. బ్రహ్మహోషణ మన నేమో దురూహ్యముగ నున్నది. మళాయమే దీని గ్రామమై యుండును. దాని యధిపతులు వేద్యులు సంశ్టులుగా గాన్వించుచున్నారు. వీరందఱికి వేకాధి పత్యము గలిగియుండుటయు వీరు దేశాధీశుడగు నిమలా దిత్యునకు లోబడిన వారగుటయు వితర్క్యము." ఇది సావకాశముగాను నవిమర్శముగాను శాసనమును పరిశీ లించకపోవుటచే గలిగినట్లభిమతాని వేటుకారు. దాన మిచ్చిన వారాటుగురు కారు. ఒక్కడే చోడయ మహా రాజు. అతనికి విశేషణములుగా "కామరాజు, శ్రీమత్ తెజమరాజు, శ్రీమత్ యిమ్మిడి జెడంగురాజు, శ్రీమత్ కలియుగ కర్ణరాజు, శ్రీమత్ మార్పుల గారుడండు." అను నైదు శబ్దము లుపయోగింపబడినవి. ఈ శబ్ద ములచే చోడవరాజు కాముడు ధర్మబాదు చంద్రుడు కర్ణుడు గురుడడు అను నేపురలో సొందర్యము, ధర్మము, కాంతి, దానము, మార్పులము అను గుణము లచే బోల్చి పడినాడు. సామాన్య ధర్మమనయుక్త మైన తావుల సూచ్యము. ఇట్లొక్కనిని వేటు వేటు గుణములచే మల్లేశంచుట "ఉల్లేఖ"మను నంం కారము. గురుర్వమ్యర్జునోయం కీర్తా భీష్మశ్రరా సనే" అను కువలయానందము నందలి యుల్లేఖా లంకారోదాహరణము చిత్రగింపుడు. కాబట్టి దాత లాటుగురు కాక యొక్కడు మాత్రమే. ఆతడు సూర్య సంశోద్భవుడు. వేంగీపుర బ్రహ్మహోషణా శయుడై (వేంగీపురమందు బ్రాహ్మణ వీధిని నిర్మించి యందలి బ్రాహ్మణుల క్లాశయమై పోషించువాడు) ననాడు. విమలాదిత్యుని దేశమందలి మన్నె దుర్గముల నదుపులో నుండెడి సామంత మాండలికుడు. రామభట్టారక వర్మపసాద లబ్ధి రాజ్యాధిపైక సంపద్విరాజి త్పితాం బరవతి, గరుడధ్వజుడు, మధుపుర పరమేశ్వరుడు అయిన చోడవరాజు. మనదేశమందలి శాసనములలో

గిట్లు విశేషించుట సాధారణముగా గానరాదు. కాని అతి ప్రాచీనమయిన భారతీయని హత్తిగుంపి శాసనము నం దీరితి కనబడుచున్నది. శాసనము 16 న పంక్తి దివరలో శ్రీ భారతీయడు క్షేమరాజు నృద్ధిరాజు భిక్కు రాజు అనేక కళ్యాణముల ననుభవించిన భర్మరాజు అని కలదు.

భాష—లి పి

శాసన ప్రతిబింబములు ముద్రించబడకపోవు టచే లిపి విషయమునగాని భాష విషయమునగాని యుదాహిత్యమని నిర్ణయించ వీలు కలుగదు. ఇది విమలా దిత్యుని రాజ్యకాలమున బుట్టినది. కావున నిందు మించుగా నా కాలముననే పుట్టిన "యుద్ధమల్లుని" దెలవాడ తిరాశాసనమును బోలి యుండునని తలంప వచ్చును. శాసనము చెక్కిన తర్చి భాషాజ్ఞానముగాని అర్థజ్ఞానముగాని బోత్తిగా లేనివాడుగా నగవడు చున్నాడు. ప్రాప్తమునకు దీర్ఘములు విశేషముగా చెక్కినాడు. లేవ స్థలముల పెక్కింటి శకలలేఖములు చెక్కినాడు. సంవత్సరము శకసంఖ్య చెక్కినాడు కాని పేరు చెక్కినలేదు. పెక్కు స్థలములందు పూర్ణ బిందువు లుండవలసినవి లేవు. ఈ లోపములు ఆతని సంస్కారసామ్యమును దెలుపును. శాసనము ఇటువది యారు బంటులలో లిఖింపబడినది. అందు యేడు పంక్తులు చోడవరాజు దిరుదములు. తఱువారి 8—13 వఱకు అటువంక్తులు దానకాల స్థల ప్రతిగ్రహీత్య రక్షక నిర్దేశము. దీని భాష తెలుగే. 13—19 వఱకు నీను నిర్ణయము. దిగానక శబ్దములు సంస్కృత భాషలో "తసిల్" ప్రత్యయంతములుగా నున్నవి. దీనివలన ననుకరణ రహితములుగా సంస్కృత పదముల నుపయోగించుట తెల్లమగును. ఇట్లు ప్రయో గించుట మఱికిన్ని శాసనములందు నగవడును. కాని దిక్కుల నిర్దేశము నరున వాని లేకున్నది. చెప్పిన దిక్కులే మఱి చెక్కిబడినవి. వాయవ్యతర దిక్కులు చెక్కిలేదు. వానికి మారుగా పూర్వ దక్షిణ దిక్కులనే మఱి చెక్కినాడు. మొత్తము ఏనివిధి నరిపాద్దులు చూపినాడు. గ్రామముల నామము తెనివిధి గలవు.

అరవములోని పింత అక్కరము

తెలుగులోని బ, డ, త, అ లను ఇంగ్లీషులోని "Z" అను అక్షరమును ఏకకాలమున గలిపి యుచ్చ రించిన వెట్టి ధ్వని కలుగునో అట్టి ధ్వనికల పింత

యక్కరము ప్రాచీనకాలమున తెలుగు లిహిలో కూడ నుండెడిది. కాల్కమున నశించినది. దాని అకారము ఇప్పటి శకట రేఫమునకు పై నడ్డగిలు తొలగించి కుడివైపున విలుపుగిలు కొంచె మెడను వైపునకు "గుడి" వలె వంచి వ్రాసిన వేర్పుదును. యుద్ధ మల్లుని జెజవాడ శాసనములో "అడిషి" అను శబ్దములో నుండుట ప్రవళముముగా కీ. శే. కొమఱ్ఱాజు వేంకట లక్ష్మణరావు పంతులుగారు కనిపట్టి లోకమునకు బ్రకటింపిరి. అప్పూర్వమైన దానిపైని బయలుదేరిన విమర్శనములలో వింక ననేక శాసనము లందును నిది బయలు పడినది. ఈ శాసనముందును 22 వ బంతిలో "నజిపిన" అను శబ్దమున నా యక్కరమే యుండును. ప్రతి లోకులు తెలియక శకట రేఫముగా వ్రాసిరి.

కొన్నిపదములకు అర్థములు

"తెజమరాజు"—ఈ శబ్దము ధర్మరాజు శబ్దమునకు వికృతియే కాని వికారమత్యధికముగా నొందినది. ఇది ప్రాచీన భాషలో నొక సంప్రదాయమే. యుద్ధమల్లుని శాసనములో విజయవాడకు "పెచ్చవాడ" అని కలదు. మఱియొక ప్రాచీన శాసనములో దక్కరామమునకు "దాకిరేమి" అని కలదు.

"ఇమ్మిడి బెడంగు రాజు"—బెడంగు శబ్దమునకు కాంతి అందము అని అర్థములు. "పెచ్చవాడకు బెడంగుగాగ" అని యుద్ధమల్లుని శాసనమున గలదు. ఈ శాసనమున ఇమ్మిడి బెడంగు అనగా ద్విగుణితమైన కాంతి అందము అని అర్థము.

"పాడి యిచ్చి"—పాడి శబ్దమునకు ధర్మము, న్యాయము అను అర్థము లిప్పుడున్నవి. కాని యిటు నా యర్థములు గావు. ప్రతివత్తి, హాదా యని చెప్పవలయును.

"సీను మసీమం"—ప్రకృత కాలమున అవధాక భార్యమందు వాడే వీడే యని ఏ కారము బహుళ ప్రయోగము నొందుచున్నది. అటునట "నేన, నీవ" ఇత్యాద్య కారములు నగవడును. కాని ప్రాచీనభాషలో "అ" కారమేకాని "న"కార మగవడదు. అగ్రగోరంబు అగ్రగోరంబ కాను, సీమము+అసీమము అను ప్రాచీన

ప్రయోగములే యున్నవి. సీమము అనగా సరిపాడ్డు అని అర్థము.

"అజూది వేలేండ్లు"—అజూది యనుటకు అజూది యని లిఖించినాడు. సంస్కృత వ్యాకరణ పద్ధతిలో వకారమునకు ఉకార మూడేశముగలు కలదు., దానికి సంప్రసారణమని సంజ్ఞ. దాని వలననొకప్పుడు వకారము ఉకారముగా పరిణమించుట కలదని తేలును.

ఈ శాసనమున అజూ+పది అజూ+పది. అజూ+ఉది= అజూది అని ప్రయోగించినాడు. పరిణామము నహజమే కాని వ్యవహారములేదు. అజూపది యను రూపమున వెంటనే ప్రయోగించినాడు.

శ్లో. పవ్విర్వర్ష నహస్రాణే స్వర్గే మోదతి భూమిదః
అక్షేప్తి చావమంతావ తాన్వేన సరకే నసేత్॥

ఇది దాన శాసనములలోని పల్లవులి రూప మయిన వ్యాసగీత. దీనినే అనువదించియు "నదము" దీని నెడవీరేని వేయి పెలుపులు వేయి గోవిలలు వేయి గుళ్లమే ఉత్తరాయణ సంక్రాంతిని నజిపిన వారగుదురు, అని క్రొత్త పాపములను జొప్పించినాడు.

మార్కల గరుడండు:—ప్రతివీరులకు గరుడ దుని వంటి వాడని యర్థము. గరుడడు ఇంద్రుని దేవతల జయించి అమృత మనహరించుట ప్రసిద్ధము. కావున శత్రుసేనలకు గరుడుని వంటి వాడని భావము. నిఘంటువులలోనూ "మార్కల" పదముగవడదు. తిక్కన యుద్వోగ పర్వమున కృష్ణరాయబార సందర్భమున మునులు దుర్యోధనునితో,

క. దౌర్వల్యము దుర్మానము

దుర్వలలకు గాక లగునె దుర్యోధన నీ

మార్కలమె పొడవేయుల

దౌర్వల్యము వాపు....

అని "మార్కల" పదము ప్రయోగించినాడు. ఇక్కడ మార్కల మనగా యుద్వోత్సాహమున నర్థము సముచితముగా నగవడుచున్నది.

ఈ శాసనమున లోక దోషము లధికముగా నున్నను వానిని పదలించిన వస్తువులు బూర్వమందున్న లిపి భాషా స్వరూపములు తెలిసికొనుట కుపకరించుచున్నది. అతి ప్రాచీన శాసనములలో నిది యొకటి.

శాసనప మూలము

1. స్వస్తి ప (క) ల బుధ(జ) న నూ_య
మాన మూర్త్యవంశోద్భ
2. (వ) రామభట్టారక వరప్రసాద లబ
రాజ్యభిషేక సంపత్తి (శాసద్వ)
3. జ పీఠాంబరపతి గరు(ద) దన్య సదన్య
మధుపుర వరమేశ్వ
4. (ర వేం) గీపుర బ్రహ్మ (పా)షణ్ణ శయ
శ్రీ మూర్త్యాశమాధిపతి
5. నూర్పు వఱూ(క) మారాజ. శ్రీ మ్మ
తెఱమా రాజ శ్రీమ
6. త్ యమ్మిడి జెడంగరాజ శ్రీమత్
(కో)దవరాజ శ్రీ
7. మార్ కలియుగ కర్పరాజ శ్రీమార్
మార్కల గారుడ
8. ణ స్వస్తి సకాబ్దంబు ల్పొంధమాటాన
ల్యదియగునేటి (జే)షమా
9. సమ్మన కృష్ణవక్షం నవమీ ఆదిత్య
వారం స్వస్తి శ్రీ మ
10. మత్ మకాయాధిపతియ్న వోడయ
రాజలు వడవాల
11. నడవనేయ(కు) అగ్రహారంబుల(తో)డి
పాడి యిది
12. అగ్రహ(రం)బ కాసు గవ వెఱుపులు
దయచేసి యి
13. చ్చిన పాన(స)ము. పూర్వతః పొంగట్టావి
సేమ
14. మసీయం నైరుత్యతః (క)(పు) లాపి
సీమ మసీమం
15. దక్షిణతః గణివిడి సీమ మసీమం
ఆ(జ)యతః
16. రేగుల వెఱుపు సీమ మసీమం పశ్చిమతః
పొతిపూండ్డి
17. సీమ మసీమం యీసాన్యతః వోకాల
పూండ్డి సీమ మసీమం

18. పూర్వతః పిఠమొడపు (సీ) మమసీయం
దక్షిణతః
19. య సీమమసీమం దీని నెడవక నడిపిరేని
అఱూదిసే
20. తేండ్లు స్వర్ణమున నుండ గొరతురు.
దీని నెడపిరేని వేయి
21. వెఱుపులువేయిగో(ని) లలవేంబుగుళ్ళనుయు
22. త్తరయాన స (క) (ని) నతీపిసవారు
అఱువది వేలేండ్లు
23. వరకయోని నుండుదురు. దీనిగాపిరువరు
24. తో మ్మండవ రు.
25. దండ(క) కేతన పోదన, కప్పను, యిష్టల్లు
రు గవ
26. వెఱుపులకు అధిపతులు.

పరిష్కృత మూలపాఠసం

1. స్వస్తి సకలబుధజననూ_యమాన మూర్త్య
వంశోద్భ
2. (వ) రామభట్టారక వరప్రసాద లబ్ధ
రాజ్యభిషేక సంపత్తిరాజ్యధ్వ
3. (జ) పీఠాంబర పతి గరు(ద)ధ్వజః మధు
పుర వరమేశ్వ
4. రః వేంగీపుర బ్రహ్మ పాషణ్ణ శయః
శ్రీ మన్మలయాధిపతి
5. యైనవారు కామరాజ శ్రీమ
6. త్ రమరాజ ఇమ్మిడి జెడంగరాజ శ్రీమత్
వోడవరాజ శ్రీ
7. మత్ కలియుగ కర్పరాజ శ్రీమత్ మార్కల
గారుడ
8. (బ్దు)స్వస్తి శకాబ్దంబులు తొమ్మిన్నాట
నర్వదియగునేటి జ్యేష్ఠమా
9. సమ్మన కృష్ణవక్ష నవమీ ఆదిత్యవారం.
స్వస్తి శ్రీమత్

10. మలయాధిపతియైన చోళయ రాజులు వడవారు
11. నడవ వాయకునకు అగ్రహారముతోడి పాడి యిచ్చి
12. అగ్రహారంబుకొను గవవెలుపులు దయ చేసి యి.
13. చ్చిన శాననము పూర్వతః పొంగట్టాచి నీమ
14. మనీమం నైఋత్యతః కపులూరి నీమ మనీమం
15. దక్షిణతః గణివిడి నీమమనీమం అగ్నేయతః
16. రేగుల చెలువు నీమమనీమం వచ్చిమతః పొలిపూండి
17. నీమమనీమం ఈశాన్యతః పోకలపూండి నీమ మనీమం.
18. పూర్వతః పిలమొడపు నీమమనీమం

19. దక్షిణతః పాదన నీమమనీమం దీని వెడమక పడిపిరేని
20. అఱవది వేలేండ్లు పుర్వమున మండం గాంతురు. దీని వెడిపిరేని
21. వెలుపులు వేయి గోవులు వేయి గుళ్ళను వేయి యు
22. తరాయణ నంకాంతి నశిపిన వారు అఱవది వేలేండ్లు
23. వరకయోని మండుదురు. దీని గాసెదు వా
- 24.—రు తొమ్మండువరు
25. దండ (త) కేతన, పోతన, కన్నమ, యిన్న ల్లరు గన
26. చెలువులకు అధివరులు

ఇంక మరి ఎవరు నిజము నెరుగువారు

(నాసదీయ సూక్తానుకరణము)

శ్రీ తెన్నేటి విశ్వనాథము

వేద వేదాంత బోధనా వేదితవ్య
మైన సతన్న దప్పుడు లేనలేదు
మరి అసతన్న మున్ను మాట యెల?
వృథీవిలేదు, లేదు గగన పథ విధంబు.

అవరణమేది? దేనికి అవరణము?
దాని భద్రత జూచిన ధాత ఎవడు?
గహన గంభీర యంభిస్సుగ బరగినది
ఏది అనాడు? దానిని తెలిసె నెవడు?

స్వయము ఉచ్చాస్య నిశ్వాస వాత జనిత
మైన కదలికతో కదులాడుచుండె
ఁక్కిలై అదియుండె ఏకాకివలెను;
దాని తప్పించి అన్యంబు కానరాదు.

మృత్యువేలేదు; లే దమరత్నమపుడు;
పగలులేదు; రాత్రియులేదు; పగలు రాత్రి
యన్న సంతేతమేలేదు; అదియె సృష్టి
పూర్వ నిమిషావ్యక్త స్థిత పూర్ణ జగతి.

[చీకటిని చీకటియే తన చీరతోడ |
[కప్పివైచె; “ఇది అది” అని చెప్పుటెట్లు?
దృశ్యమానమై ఘనమై అదృశ్యమైన
దంతయునపుడు సలింత్య తత్త్వమొందె.

మొదట కోరిక యుదయించి, ప్రథమమందు
(అదృష్టమనకు బీజభూతమయ్యెన్)
సత్తనత్తుల బంధుత సప్రదయులయి
కొంచెరి కపులు; క్రాంతదృక్తులు కపులు.

బంధుతా తత్త్వి మీదకు క్రిందనుండి
అద్భుతము విస్తరించె; బీజంబు దాల్చె;
సాగడలేము దాని మహిమ పూర్ణయత్ను
ఫలముగాకున్న సృష్టిని సలువగలదె.

ఎవని తెరుక? ప్రవచనము ఎవడు చేయు?
ఎందులోనుండి జన్మము? ఎందుల కిది?
దేవతల జన్మ సహితము దీనివెనుక,
ఇంక మరి యెవరు నిజము నెరుగువారు?

దీని కారణమున్నద? లేనలేద?
దీనికి పరమైయున్నట్టి దివ్య గుణ
మందు నిల్చిన అదృక్మమాత్రుని కిది
తెలియునేమో? వానికి గూడ తెలియదేమో?

నీ తా కో క చి లు క

శ్రీ ఇంద్రగంధీ హనుమచ్ఛాస్త్రి

నీత యనినంత తేనెలు విందుమిదిని—

కోక యన వన్నె వన్నెల లోకము గద—

చిలుక యన్నంత చెప్పగా వలెనె కులుకు?

మూడు తియ్యందనమ్ముల ముద్దు యధిర!

అమ్మత శోభా ప్రవూర్ణ లోకముల మండి

అరుగు దెంచు ప్రియాతీతీ, స్వాగతమ్ము!

కీట కమ్మవో? వర్ణ శృంగటకమవో?

నక్కివో? కాంతి మయ రత్న కుక్కి వగుదో?

లేత వన, పాకు సచ్చ, నీలిమలు, ఎరుపు,

కాటుకలు, మబ్బు రంగులు,— కలిపి మెదిసి

ఎవ్వరే, కుంచె ముంచి చిత్రించినారు

రెక్క రెక్కయు కనుల మిర్మిట్లు గొలువ!

ఒక్కెడ త్రివర్ణ కేతువు, లోకట వార్ష

కాభ చమకీత సుర ధను రంతరములు,

సుందరీ చందరాపాంగ శోభలోకము

చెదరి తిరుగు సీతాకోక చిలుకలందు—

పసపుపై నీలి చుక్కల మిసిమి యెసగ

ఈ యొయారి యుట్టుట్టుల నెగురుచుండ

వలపు ముచ్చట దొడుగు క్రొంబట్టురైక

బుజ మొకడు తీయగా తలంపునకు వచ్చు

నిగ నిగల మబ్బు రంగులు నీలి సుడులు

మంచి మురైంపు చారల మరకరములు

కలిపి యద్దిన పాపదా కందువారు

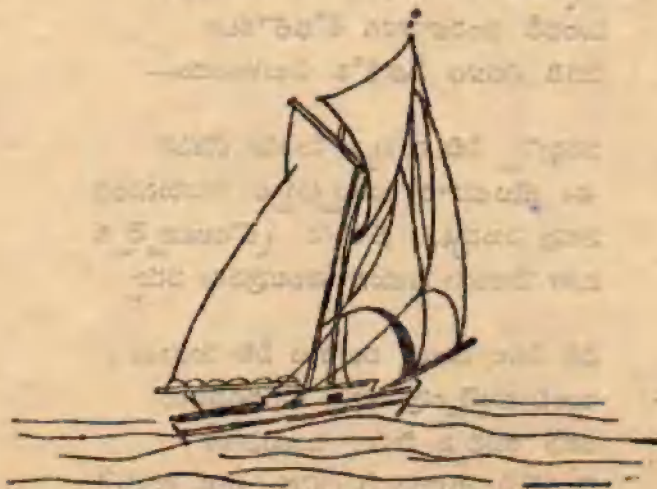
వైచికాని యాదు నీ క్రొత్త బాల లెవరు?

నవవధువు మేలి ముసుగు, చిన్నారి బాల
చోళిగా, నవ్యయువతి నక్ష్త్రజ వసన
పరమ రమణీయమూర్తిగా భ్రమలు గొలిపి
మతకరీ ఎంత నటన వేర్పిరిని నిపు!

దండకాటవిలోన నీరమ్మ తల్లి
మాయ యెరుగని కన్నుల చాయలందు
నిలుపు నిలుపున వన్నెల చొలుకబోసి
పాంచి చను లేటి కూన కాపుగడ— నీవు?

పంచవటి రమ్య కాననో పాంత సీమ
గౌరవీ ఘృణ్య వారి మున్నోత యగుచు
అమ్మ పరచిన చీర సోయగము దాల్చి
నిల్పితిరి—మీదు బ్రతుకు పండివది పొందు!

ఎన్నడో మూల కొదిగి నిద్రించు నెడద—
మీదు చిన్నారి నాట్యాల మేలా కొనుచు
తానునున్ రంగు రెక్కల దాల్చి—నేడు,
పుత్ర మొనరించునేమొ మీ స్నేహవళి!

తిరుపతి కవుల సాహిత్య సమీక్ష

శ్రీ నిడుదవోలు వెంకటరావు

ఇది సర్వాంధదేశాన్ని జగదాశ్చర్యకరమైన శతావధాన విద్యవేత తన్మయత్వమును చెందించిన తిరుపతి వేంకటకవుల సాహిత్యసమీక్షాగ్రంథం. ఇందులో గ్రంథాంతమున విషయసూచికలో ఈ క్రింది పది పాడు శీర్షికలున్నవి.

1. జీవితము
2. దేశసంచారము
3. కల్పితకావ్యములు
4. సారణీకావ్యములు
5. ఆంధ్రీకృతకావ్యములు
6. వివాదకావ్యములు
7. అధుకావ్యములు
8. అన్యావదేశకావ్యములు
9. ఆంధ్రీకృతరూపకములు
10. పాండవ నాటకములు
11. ఇతర నాటకములు
12. భాషాసౌందర్యము
13. సారస్వత రచనలు
14. దివాకరాస్తమయము
15. తరువాతి రచనలు
16. వచనరచనలు
17. బెజవాడలో వెంకటశాస్త్రిగారు.

అయితే పై పదిపాడు శీర్షికలలోను—

ఏది చెప్పగానే చప్పున తిరుపతి వేంకటకవుల నానుడేయం, ఆంధ్రుల నాటకాలపై పాట్యసూడు తుందో,

ఏది వారి లోకోత్తర ప్రతిభను ప్రవృత్తము చేసినదో,

ఏది నానారాజ సందర్శన మూలంగా, సకలాంధదేశానికి శ్రవణానందము కావించినదో,

ఏది వారికి సాహిత్య ప్రపంచంలో స్థానమే సంపాదించినదో,

అట్టి “శతావధానము” అనే శీర్షికయే లేదు. ఇదొక్కటే, ఈ గ్రంథరచనాక్రమ మెట్లు సాగినదియు స్పష్టముగా తెలుపుచున్నది. ఇంతే కాదు—ఆరవై యేండ్లుగా, అదృతవాంధ్ర వాఙ్మయ ప్రపంచంలో అవినాభావ సంబంధముగల, తిరుపతి వేంకటకవుల జీవితవిశేషాలు, ప్రతిభాధికము, కవితా చమత్కారాలు, గ్రంథరచనలు—వీనిని గూర్చి “ఒక వాఙ్మయమే” కలదు. అది పరిశీలించినట్లయితే, ప్రస్తుత గ్రంథంలో, ఎన్నో తెలువలసిన విషయాలు లోపించినవని చెప్పకతప్పదు. వాస్తవ స్థితి యిట్లుండగా, ఈ గ్రంథానికి పరిచయము వ్రాసిన కళావేపూర్ణ విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారి సందర్భంలో ఏ రీతిగా వ్రాశారో చూడండి: “ఈ గ్రంథమున మహాకవుల యిద్దరి జీవితములు, స్నేహములు, ప్రతిభాదులు వారి వివాదములు, వారు రచించిన సర్వగ్రంథ విషయములు పర్యమును ఒక్కటియై సకల బరిత్యజింపకుండ వ్రాయబడినవి.”

ఈ క్రింది విషయములను అవగాహన చేసికొన్న యెడల పై వాక్యమునం దెంత "సత్య"మున్నది తెలియగలదు.

జంటకపులు

శతావధానమువలెనే జంటకపులను శిర్షిక ఈ గ్రంథంలో లేదు. ఈ జంటకవి సంప్రదాయం, ఒక్కతెలుగులోనే తప్ప సంస్కృతంలోగాని, ఇతర దేశభాషలలోగాని లేదు. తెలుగులో పదమూడవ శతాబ్దిలో కావచిభుడు, విశ్వరాజు కాలం నుండి ఈవాటి వఱకు జంటకపుల సంప్రదాయం వాస్తవ్యులచరిత్రలో అవిచ్ఛిన్నంగా అగమదురుస్తూనే ఉన్నది. నందిమల్లయ్య ఘంటసంగయ్య, తురగా రాజకవి అయ్యంకి బాలసరస్వతి, కేసవ మల్లన కవులు, అయ్యలరాజు అయ్యల భాస్కర కవులు మనకు పరిచితులే. వీరిన యుగంలో తిరుపతి కవులు జంటకవిత్వానికొక ప్రత్యేకత వాహించారు. తెలుగులో, నవ్యయుగంలో జంటకవయిత్రులు కూడా ఉన్నారు.¹ చలనచిత్రములలో² కూడా జంటకవి ప్రసక్తి యుండగా వీగ్రంథమున నది లేకపోవుట చిత్రముగా నున్నది.

శతావధానము

జంటకవి సంప్రదాయంవలె శతావధాన సంప్రదాయం తెలుగువారి ఉపజ్ఞ. భారతీయ దేశభాషలలో, ఒక్కతెలుగులో తప్ప, సంస్కృతభాషలోను శతావధాన ప్రక్రియలేదు. దానిని సంస్కృతభాషలో ప్రవర్తిల్ల జేసినవారు తెలుగువారే.³ వాకు తెలిసినంతవఱకు కొందఱు సంస్కృతభాషే శతావధానం నామగేయానను పొందుపఱుస్తున్నాను.

1. వక్యం వాసుదేవ పరబ్రహ్మశాస్త్రి (1826—1890.) 1848 బండరు.

2. పరవస్తురంగచార్యులు (మహామహాపాద్యాయ) (1822—1900) 1855. బొబ్బిరి.

3. మండయం కృష్ణయ్యచార్యులు (1860 ప్రాంతము) 1864. మదరాసు.

(తత్వబోధిని పత్రికలో ఏ అవధాన విశేషములు గలవు).⁴

4. మానవల్లి గంగాధరశాస్త్రి (1849—1913) 1879. కాశీక్షేత్రము.

5. వేమూరి శ్రీరామశాస్త్రి (1870—?) 1898 బరోడా, 1903 కాశ్మీరము, 1909 పూనా.

6. పినుపాటి చిదంబరశాస్త్రి (కీర్తిశేషులు) మైసూరు, తిరువాన్కూరు.

తెలుగులో శతావధాన చరిత్ర యంతవఱకు సమగ్రంగా వెలువడలేదు. క్రీ. శ. 1240 లో నెల్లూరి-తిక్కరాజుకాలంలో ఉన్న పెద్దయ్యామాత్యుడి దగ్గట నుంచి యిది ప్రారంభమవుతుంది. మనకు పరిచితులైన చరిగొండ ధర్మన్న, రామరాజ భూషణుడూ కాక, చింతలవల్లి వీరరాఘవ కవి, రెంటూరి తంగరాజు, మరింగంటి సంగరాచార్యులు మొదలగు శతావధాన కవులెంతోమంది యున్నారు. వారి చరిత్రలు సేకరించాలి. ఏమైనా అంగధదేశ శతావధాన చరిత్రలో, తిరుపతి వేంకటకపులు, శతావధానమును "అంగధకారదా విజయధ్వజము"గా అచంద్రార్కము

1. శ్రీమతి గిడుగు లక్ష్మీకాంతమ్మ, జోన్నల గడ్డ శారదాంబగార్లు-వీరిలో శ్రీమతి గిడుగు లక్ష్మీకాంతమ్మగారు ఆయుష్మతియై యున్నది. శ్రీమతి జోన్నలగడ్డ శారదాంబ (కీ. శే. జోన్నలగడ్డ సత్య నారాయణగారి ధర్మవత్ని.) భర్తకన్న ముందే కీర్తిశేషియైనది.

2. "ఇంటాబయట జంటకపులే వలె అంటుకు తిరగాలోయి—" (పెల్లిచేసి చూడు.)

3. ఈ రెండింటిని గూర్చి అంగేయ భాషలో ఉన్న భారతీయ భాషాచరిత్రలు చదివాను. కాని వానిలో నిది కావరాలేదు. పరిశోధకులైన విద్వాంసులింకను వీనిని గూర్చి పరిశ్రమ చేయుదురని భావిస్తాను.

4. చూడుడు. 'త్రిలింగ' పత్రిక — నా వ్యాసము—తత్వబోధిని శతావధాన విశేషములు—10—12—1948.

5. చూడుడు. ఆధునిక కవి జీవితములు. పుట. 25—27.

6. వీరు శ్రీ వేలూరి శివరామశాస్త్రిగారి సహాపాకులు, శిష్యులు.

నిలిపివారు. వారి మొదటి శతావధాన వివరణలో ఈ వ్యాసం ప్రారంభమైనాను.

మొదటి శతావధానము

కాకివాడ-1891

తెలుగు శతావధాన చరిత్రలో తిరువతి వేంకట కవుల శతావధాన ప్రక్రియ, సువర్ణ యుగము. అందును, వారి మొదటి శతావధానము చాలా ముఖ్యమైనది. పోకలోకమున కింతవలకు ఆ యువధాన విశేషము తెలుకబడలేదు కాబట్టి, దాని నీ క్రింద వివరించుచున్నాను.

ప్రథమ శతావధానము జరిగిన కుభదినము.— క్రిందటి ఖరనవత్సర ఆశ్వియుజ బంధనము అనగా, క్రీ. శ. 1891 అక్టోబరు తేదీ 25వది అయ్యున్నది. ఆ అవధానముక వున్న క రూపముగా క్రీ. శ. 1892లో వెలువడినది. “శతావధాన శ్లోకములు” అని దాని పేరు. ఆ వున్నకము ప్రస్తుత ముద్రణము. దాని ముఖవ్రత మిట్లున్నది:

కుభదినము

శ్రీమత్సర దేవతాయై నమః

శతావధాన శ్లోకములు

ఇవి

శ్రీ కింకవీంద్ర వందనన విద్యక్కవి బిరుదాంకితులగు దివాకర్ల తిరువతిశాస్త్రి, చక్కపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రియగు నను నీ మహాకవులచే రచియింపబడి

తత్త్రియశిష్య విశ్వనాథ రామబ్రహ్మ సోమనాథ శాస్త్రులగు నీ మురుపుర ప్రేమణచె చెన్నపురి

చరమాన తరంగిణి ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపించి ప్రకటించబడినది.

1892

పుటలు 28—విస్తృతము. (యథామాతృకము.)

ఈ చిన్ని గ్రంథమునకు నీతిక రూపమున, ‘ప్రకటన’ అను శీర్షిక యున్నది. దానినుండి తెలియదగిన విశేషము లుండుటచేత, ఆ ప్రకటనను తూదా తప్పక యిచ్చుచున్నాను.

ప్రకటన

“అయ్యో, కాకివాడ పురంబున నుండు పితా పురం రాజావారి హిందూ పాఠశాలలో ఖరనం. అక్షిణ బంధన నొక మహాసభ జరిగినది. అట్టియొడ మ.రా.రా. శ్రీ తోలేటి వృసింహంగారు, దురిసేటి శేషగిరిరావుగారు, బాదం వెంకటరత్నంగారు, బోదా రాజుగారు మొదలగు సరసులు మా గురువులగు తిరువతి వేంకటశాస్త్రి వారిని జూచి “యిదినరలో తమరు శతావధానము జేసెదమని బలికియున్నారు. దాని రీతి యెట్లునో వివరింపవలయున”నిన వారిలో నొకరి శ్లోకమున నుత్తరమిచ్చిరి:

శ్లో॥ తత్త్వన్నానవమాన పాద్యతతమం వృత్తంబథా మ్ముత

స్వీకృత్యనథమం శతాయ సరయం తత్పాద మేకం వదేత్

భూయః కైర్నచబోధితః క్రమవశాత్పాద త్రయం కీర్తయే

దేవన్నామ శతావధాన మధచేత్యధ్యానసంకిర్త యేత్

వారు దీనిని విని “యిట్టి దుష్కరమైన పని మీరు జేసెదమనిన సమ్మత్యముగా”దని పత్కిరి. అట్టియొడ వారిలో నొకరి పద్యమున వారి సందియము దీర్చిరి:

చం. విలుచువి నేయపద్యముల నేర్పలరంగమ

సంస్కృతాంధభా

షలదగఁ జెప్పనేర్తుమని చాలగఁ బ్రజ్ఞ నహించి నట్టి మే

మెలమిని నూరుపద్యముల విప్పుడు జెప్పుట కేమి చిత్రమో

నిల నర బాదమన్వయ నదీక సుధాకర వేంకటాచార్యు

వారి కవితా రీతిని విని మీరు బాలులైనను మీరి నరన్వతి బాలగాదని విశ్రంభించి చేయుట కంగీకరించిరి.

7. ఈ శ్లోకము తిరువతి శాస్త్రిగారు చెప్పినది. తరువారి తెలుగు పద్యము వెంకటశాస్త్రిగారు చెప్పినది.

అప్పుడు వీరిరువురు వాంఛించున నేది వద్యములును సంస్కృతమున నేది శ్లోకములను చెరియొక చరణముగా రచియించిరి. అప్పుడు కోరిన వృత్తముల యొక్కయు, వర్ణనల యొక్కయు కష్టమును వద్యములే విశదపరచుచున్నవి. కొందరు తారు మారుగా కూర్చుండిన నది కనుగొనుటయు, తలక్రిందుగా జెప్పుటయు, మొదటి మనుష్యులు లేక పోయినను జెప్పుటయు మొదలగు విచిత్రము లీ తావదానముననేగాని మరి యెచ్చలును జాడబోము. ఈ వద్యములు విరుద్ధముగ నుండుటచేతను, వ్యాకరణాది శాస్త్రముల యందు స్వతంత్రులగుట చేతను, వీర లా వధయందు విద్యత్కపులను దిరుదు నొందిరి. యీ వద్యములు సర్వజనులకు దెలియుటకొర కచ్చు వేయించివారము.

విశేషములు,

రాఘవబొట్ల విశ్వనాథశాస్త్రి,
యీవని రామబ్రహ్మశాస్త్రి,
దేవరకొండ సోమనాథశాస్త్రి."

పై యుద్దృతాంశము మూలముగా, ఈవాటి వారికి తెలియని అపూర్వ విషయములెన్నో తెలియుచున్నవి.

1. ప్రారంభమున తిరువతి వేంకటకవులు—నగము తెలుగు, నగము సంస్కృతముగా తావదానము చేయుట.
 2. అవి ఒక్కొక్క రొక్కొక్క చరణముగా రచియించుట.
 3. కోరిన వృత్తములు చెప్పుట.
 4. కోరిన వర్ణనలు చెప్పుట.
 5. వృద్ధకులు తారుమారుగా కూర్చున్న కుగోనుట.
 6. మొదటి మనుష్యులు లేకపోయినను జెప్పుట.
 7. స్థానిక విశేషము లెఱింగించుట.
 8. విద్యత్కవి దిరుదము.
 9. అవధానమధ్యమున నమన్యలు లేకుండుట.
- తరువాతి తావదానములలో తిరువతి వేంకటకవులు తెలుగువద్యములు విశేషముగ, సంస్కృత

శ్లోకములు వారా తక్కువగాను చెప్పెడివారు. ఈ అవధానమున శ్లోకములు వద్యములు నమానముగ నున్నవి. అవి వేట్వేలుగా ముద్రించబడినవి. సంస్కృతభాగమునకు "తిరువతి వేంకటేశ తావదాన శ్లోకాః" అని పేరు. ఈ భాగము వంశ, తిరువతి వేంకటకవుల సంస్కృత భాషిపొందిత్య మా కాంమునకే ఎట్టిదిగా నుండెడిదో తెలియవగును. అందుండి కొన్ని శ్లోకముల నుదాహరించుచున్నాను.

సీతాకల్యాణ వర్ణన— ఉపజాతి వృత్తం

ఏనా మమానాకృతి భావమానా
మత్పులికాం తే వ్రదదేహి జాయాం
తదాన కిందితు వదామి సంజ్ఞా
శాస్త్రం త్వయ్యేషా విధివేన మాన్యా. 53.

అ—విష్ణుః—భుః—భర్త—యస్యాస్యా ఏనా,
పూర్వజన్మ విరిశేషః |
తాం, ఏనాం సీతామిత్యర్థః | అన్యేష్యవతారేషు
కన్యాదానస్యోలావార్
విధినా, విధి శాస్త్రేణ సంజ్ఞాశాస్త్ర మివ,
మాన్యా, కార్యకాంక్షక
ఇతిబోధ్యం | ఏతచ్చ పాలనీయశాస్త్ర ప్రసిద్ధం ||

ఏకప్రాస శ్లోకములు

రీలాంటుతోపమ తరీరవిరాజమానా
సీలాంటు జన్మనయనాంక విరాజపేష్వాం
రీలార్థ శీతకీరణోపమ దివ్యోదాలాం
బాలాం భవే నతత మారద పానరోలాం 55.

గంగంలాంభజతవదాలిశీతవీరాం
భంగాలీకనదురుహంస భావమానాం
భృంగారీ కలిత సరోజగంధపూర్ణాం
గంగద్వీమువివరదానమానశీరాం 75.

8. 'పాల' శబ్దము — భావమనుటయేవరి—
సంస్కృతశ్లోకములలో 'పాల' శబ్దమే కలదు. పారిశ్రీంధ్ర నరోపాధ్యక్షమున— 'యశోభావనస్తులిపాలి' (2—26) అనుచోట యశో, భా, అనన్తులి — అవి యొకచోటను, శోభానన్తులిపాలి అని మరియొకచోటను శ్లేషలో రావలెను. 'శోభా' అనుచోట భాంకు, పాల యున్నచో శ్లేష చెడుటయేగాక 'శోపి' అను దురర్థము సంభవిల్గును.

త్రిపురాంతక వర్ణన—చంక్షు వృత్తం

జిగాయ యోవై త్రిపురం దృగ్గివా
చకార యోవై మదనం నిరంగకం
జహూన యోవై గజవామ దానవం
ససజ్జవారి నిరతం విశిక్షతాం 88.

తతఃకుంటకవి హృదయ వర్ణన—సగ్ధరావృత్తం

శ్లో. వాలోద్మాతాంబుజాభం
శతకవి హృదయం భాతి భో పండితేంద్రా
ప్రస్తావ్యుర్వాసో దోషేస్తదవచసా
సంసేరతాం మానసేసి
యస్మాదాలోచ్యవద్యే కథమపి రచితే
కుండలీశేన మాసం

దృష్టాదోషేస్సహస్రం ప్రతిపద మధవా
భాంతి మాన్కోనలోకే. 91.

తిరువతి వెంకటకవుల సంస్కృతాంధ్ర రచన
లలో ఏ యువభావమే మొట్టమొదటి రచన. తెనుగులో
పద్యరచనలకు వారి పేరుండనే యుండును. సంస్కృత
మున కూడ, వారి పేరుండుపట్లుగా ఏ క్రింది శ్లోక
ములలో నిరుపురి పేళ్లను నిబంధించియున్నారు:

లక్ష్మీవర్ణన—మాలినీ వృత్తం

శ్లో. జలజనయనజాయాం సర్వసంపత్ప్రదాత్రీం
నిరుపమగుణజాలం నిత్యకల్యాణలీలాం
ధవికనదనవాసాం చంద్రమసౌదరీ లాం
హృది భజన నితాంతం వెంకటాభిషేకాన్ 58.

సరస్వతీవర్ణన—సగ్ధరావృత్తం

శ్లో. శ్రీశ్రీపత్యా విద్యపురిబృహదయాం
భోజనమాయమానాం
శ్రీరాజద్వేంకటాభ్యోల్లస దతుల
కలావిష్కణిస్తాం మానాం
వీరేశాస్యాం కుభాంగీం
కరకలితలనత్పుత్రకాంభోజవిధాం
వాచందేవీం నితాంతం సకల కవీనులాం
వామి మెన్మాననాజ్ఞే (71)
శ్రీపత్యా 'తిరువతి' అనుదానికి సంస్కృతము.

సరస్వతీవర్ణన—మాలినీవృత్తం

శ్లో. నిరుపమగుణజాలం భావయే దాతృజాయాం
తిరువతిహృదయాంభోజాతమాయమానాం
సరసవచన దాత్రీం సర్వలోకే కనేత్రీం
నిలసితమజాతద్వేంకటాభిషేకారిం. (72)

అన్నపూర్ణాస్తవ—మండ్రాకాంతావృత్తం

శ్లో. పూర్ణాం సేవే దివిజవినుతాం భాసురామన్నపూర్ణాం
చర్లబ్రహ్మభీదబుధగృహప్రాంగణప్రాసవాసాం
తచ్చిష్యశ్రివతివరసుధీసేవ్యమావాం సేయుగ్మాం
తార్కక్ష్మీవేంకటబుధవిధుస్థార్థనాపద్యరక్తాం (86)

ఇందిరుపురి పేళ్లగాక వారి గురువులకు చర్ల
బ్రహ్మయ ప్రశంసగలదు.

సంస్కృతముననేకాక తెలుగు భాగములోను,
ఈ స్వనామాంకిత పద్యములున్నవి.

అదిశక్తివర్ణన—చంపకము

నిరతము మానసంబునను
వేర్పునగల్గెద శక్తి లక్ష్మీతో
సరసీజనంభవాది దివిజ
ప్రకరాల్పరపాదపంకజన్
సరసతమ్మితరంజను
ఉషర్పుడరూపవిలోచనోజ్జ్వలన్
తిరువతివెంకటాధిధ
సుధీమణిగీతసహస్రవామకన్. (28)

సరస్వతీవర్ణన—శార్దూలము

శ్రీనివాసంగ దలంబెదన్ మనమునన్
శ్రీమత్కలాదేవతన్
సోమాల్పరిమధానరిద్దవళర
మూర్త్యాల్పభాసంయుతన్
భూమాదిత్య మనోంబుజన్మ తరణీ
భూత వభావత్పదన్
శ్రీమచ్ఛ్రీవతి వేంకటేశ్వర సుధీ
శ్రీ సోద రాస్యాలయన్ (34)

తెలుగు భాగము ప్రవక్తమైనది గావున వందుండి రెండు వద్యములు దాహరించి వాని విశేషము తను తెలుపుచున్నాను.

కార్మాలవర్ణన—కార్మాలము

హిరాలకారము సర్వహింసకము

సత్కుంజాంతరావమున

రాజదర్శరణీధరాకరక

వక్త్రంబున్నచోభిం గం

భీరావ వలాయమాన మహావీ

భీత్యుద్గ్రాభిం సం

చారానేక మృగాలి దిశ్చీవయుమున

కార్మాలమున జాదుమీ

(49)

కార్మాలవర్ణన కార్మాల వృత్తముతో చెప్పుటయేగాక, ఆ వృత్తవాచమును, ఆ వృత్తములో నిమిద్దుట ప్రాచీన కవిసంప్రదాయము. దీనినే 'ముద్రాలంకార'మందురు.

ప్రథమ శతావధానమునందే యిట్టి విశేషము చూపుట విశేషమే!

ఇందు సమస్యలు రెండు అవధానాంతరమున నున్నవి. ఇవి మారు వద్యములైన తరవాత యున్నవి. అందును నొక విశేషమున్నది. ఒక్కొక్క సమస్యను, తిరుపతి శాస్త్రిగారును, వెంకటశాస్త్రిగారును ప్రత్యేక వద్యములతో పూరించిరి. దీనిని బట్టి ఈ సమస్యలు, అవధానమున నీయబడక, అవధానాంతరము సభవ రిచ్చినట్లున్నది. దీనిని గూర్చి ముందే తెలిపితిని.

ఈ సమస్యలలో నొకటి :

'బకమున్నడి మ్రెంగుచున్న బల్లిం గనుమా' అనునది. దీనిని వెంకటశాస్త్రిగారు రిల్లుపూరించిరి.

ప్రకటతర కవ్యగంతుల

సుకురోదధిచంద్ర రామ సూరిజనేంద్ర

సుకరముగా మక్షికా శా

బకము న్నడి మ్రెంగుచున్న బల్లిం గనుమా

ఇందులో విశేషమేమనగా ఈ సమస్య నిచ్చిన వారి పేరు, వద్యములో నుండుట. కవ్యగంతుల రామ శాస్త్రిగారి సమస్య విచ్చివారు¹⁰. ఇట్టి సాహితీ విశేష ములేగాక, కాకినాడకు సంబంధించిన నీటివరుసాయము -

మల్లేశ్వరాలయము—పాశాల — అనుప్రతి మున్నగు స్థానిక విషయము లీ యవధానమున గలవు.

తరువాతి అవధానములలో పై యవధానము లోని విశేషములు కొన్ని లేక, కొన్ని కొత్తవి గలవు. కాబట్టి తిరుపతి వెంకటకవుల అవధానము పరిణామమును దెలిసికొనుట కిది చాలాముఖ్యమైనది.

1. శతావధానమంతయు తెలుగుననే-అచ్చటచ్చట సంస్కృత వృత్తములు

2. సమస్యపూరణము (అవధాన సమయముననే)

3. స్వనామాంకితము—వృద్ధకనామాంకితములు లేకుండుట.

4. కవితారచనలో తెలుగుదనము.

5. లోకజ్ఞానపరిణతి

6. స్థలవ్యక్తిగతములగు మార్పులను వివరించుట—మొదలగునవి.

పై వానిలో అవధాన సమయముననే సమస్య పూరణము అనునది మొదటి శతావధానమున లేదని తెలిపితిని. కాని తిరుపతి వెంకటకవులే వారు స్వయముగా ముద్రించిన "శతావధానసాదము"లో సమస్యలు అవధాన మధ్యముననే పూర్తిచేసినట్లుగా నీ క్రింది రీతిని ముద్రించివారు.

9. నన్నెచోదని కుమార సంభవముననేగాక భారతాదుల యందు నిది కన్పట్టును. చూడుడు—కుమారసంభవసీతక—వావిళ్ల ముద్రణము.

10. కవ్యగంతుల రామశాస్త్రిగారు (1850—1935) తూర్పు గోదావరి మండలమున ప్రసిద్ధుల పండితులు. కీర్తిశేషులు జయంతి రామయ్యసంతులుగారికి గురువులు. క్రీ. శ. 1875—95 ప్రాంతములలో కాకినాడలో మండెడివారు.—వీరి యాంధ్రకావ్య పోషన వైపున యవస్థసద్యశము.—(చూడుడు ఓగిరాల బగవ్వాడ కవిగారి సుమునో మనోభిరంజన సీతక.) వీరు సంస్కృత భీమఖండమునకు సంస్కృతభాషలోనే, ఒక సీతక రచించి యున్నారు. అది క్రీ. శ. 1879 లో కాకినాడ ముద్రాక్షరశాలలో తెలుగులిపిలో ముద్రితము.

సమస్య.

“అంధుం దర్శనశీధమందు గనె
నయ్యర్కేందు బింబమ్ములన్”¹¹

కా. పుంధర్యోత్తమవ్యతికృతలతో
భూపాలకుం “దాదితే
యాంధస్ క్షణగభస్మి బింబముల
దీప్యద్వృత్తివర్ణించి న
ద్రగ్ధంధమ్ముల్ రచియింపుడి” యనిన
ద్రగ్ధంధాసు సంధాన నిదాంధుం
దర్శనశీధమందు గనె
నయ్యర్కేందు బింబమ్ములన్.”

కాని యిది ముందు నేను వివరించిన రీతిగా
అవధానమధ్యమునకాదు. ఈ పూరణము తిరువతి శాస్త్రి
గారిది. దీనికే వెంకటశాస్త్రిగారి పూరణ వినండి.

కా. “సింధోకావ్య కలామృతస్య సుకవే
శ్రీపాదరం వదిలి
బంధుంచాపాని పూర్ణకాంతి కలితం త్వం
వర్ణయామే” యటంచుం
ధార్మ్యబంధున బల్కె రాజోకండు
తత్సూత్రార్థసంధాన నిదాంధుఁ
దర్శనశీధమందుగనె
నయ్యర్కేందు బింబమ్ములన్.

వెంకటశాస్త్రి పద్యము శతావధానసారములో
లేదు.

తిరువతి శాస్త్రిగారు—

బకము వృద్ధిమింగుచున్న బల్లిం గమమా”
అను సమస్యను—

“వకట తతోన్నతతర వ

ద్భ కనత్కుద్యంబు మీద మహిదేవరా
యకటకటా బాలా కా

బకము వృద్ధి మింగుచున్న బల్లిం గమమా”
అని పూరించిరి

ఈ పద్యమునూ లేదు. ఇందు ముద్రించబడ్డ
వాయిగు సంస్కృత శ్లోకములలోను ఈ క్రింది
త్రిమూర్తి స్తుతి మొదటి గ్రంథంలో కానరాదు.

త్రిమూర్తయః (ప్రశస్తి)

పురాంతక మురాంతక ద్రుహిణరూపమిదే మహాః
కృపామృతహరిలనన్నయనీరజాతం తతం
సమస్తమునిరాణ్యనః కమలభాస్కరం సత్కరం
సురేంద్రమఖదేవతామకుటరత్నకుంభత్వదం

దీనికి బదులుగా నీ క్రింది శ్లోకమున్నది—

త్రిమూర్తిస్తవః—శిఖరిశీవృత్తం

కనల్కోటిరాగ్మృగితమణికాండత్విడరుశీ
కృతాశేషాకాంతం సకలమునివంద్యాంఘ్రియుగళం
కృపాసీయుషాంచన్నయనజలజాతం నిరువముం
మహాస్వేచిత్రే విధి హరి హరాకార మనఘం. 57

పై వానిని బట్టి శతావధానసారము—(పథమ
ముద్రణము (క్రీ. శ. 1910) నాటికే మొదటి శతావ
ధాన ముద్రితగ్రంథము లభ్యము కానట్లు స్పష్టము. ఇది
లభ్యమై యుండినచో, మూలశ్లోకము నిట్లు మార్పు
చేయుట సంభవించదు. ఇరువదేండ్లయిన వెనుక
కూడ తమ ధారణా బలముచే, అందు ప్రకటితములైన
పద్యములను పూరించి తిరువతి వేంకటకవులు లోకము
నకు వెల్లడించినప్పటికి అందరికీయోక్తిలేదు. వారు
కాకపోయిన, పశ్చిమూర్తి ముద్రణ కర్తలయినను
దీని కొఱకు గవేషణ చేసియుండ వలసినది.

బిరుద ప్రధానము

ఈ యవధానము చేసిన వెంటనే తిరువతి
వేంకటకవులకు ‘విద్యత్కవి’ అని బిరుదుము పథ వారిచ్చి

11. ఈ సమస్యను మున్ముయిరెండేండ్లయిన
తరువాత వేలూరి శివరామశాస్త్రిగారు తాళిస్తూడి శతావ
ధానంలో ఇట్లు పూరించారు.

కా. బంధంబుం బురుణించు నా వ్రణయ

కోపస్ఫూర్తివేళం బున

స్పంధానంబగు నావ్రసాద గరిమల్

సాధించువేళం గడున్

బంధూకాధరచంద్రమోహదనయో

భామావ్యముం జూర కామాంధుం

దర్శనశీధమందు గనె

నయ్యర్కేందు బింబమ్ములన్.

నట్లేనట్లే తెలిసింది. అయితే ఈ గ్రంథాంతమున గద్యలో నిల్చున్నది.

గ ద్య

ఇతిశికింకపీండ్ర ఘటాపంచాసన విద్యత్కవి తిరునతి వేంకటేశు శతావధాన శ్లోకాః

దీనిని బట్టి 'విద్యత్కవి' బిరుదమునకు ముందుగానే వీరు కింకపీండ్ర ఘటాపంచాసనమును బిరుదు మహించినట్లు తెలియుచున్నది. ఈ బిరుదమును కాకి నాడ నభవారే వీరి కొనగియుండురని నే నభిప్రాయ పడుచున్నాను. దానికి కారణములివి.

1. ఈ అవధానమునకు ముందుగా వీరిరు పురూ గ్రంథరచన చేసి, నభవారే పాల్గొనినట్లు తెలియుచుండుట.

2. ఒకవేళ అట్టివి జరిగినను ఆ విషయము గ్రంథమము కాకుండుట.

3. వీరి నయస్సులు కూడ పై యభిప్రాయ మునకే తోడ్పడుట.

ఈ అవధానముజరిగినది 25-10-1891 అని తెలిపాను. అలాటికి తిరునతి శాస్త్రిగారి నయస్సు ఇరువది దాటినది. వెంకటశాస్త్రిగారి నయస్సు—ఇరువది యొక్కటి.

శతావధానపాఠము నడుపు చుండగా, కాకినాడ శతావధాన సమయముననే, కింకపీండ్రఘటాపంచాసన బిరుదము లభించినట్లు తెలియుట తోడనే నా యభి ప్రాయము సరియైనదని యానందము పొందినాను. వేంకటగిరిలో ద్విగుణితాష్టి నధానమున కాలినవమున నిల్చున్నది.

సీ. ¹²బాల్యనయస్సులోనలం కాకినాడలో

గింకపిగణసింహాకీర్తి నొనంగి

యుటుమిదికాలముం దమలాపురమునందు

విద్యత్కపీండ్రనద్విరుదు నొనంగి

తదనంతరంబు బందరు పట్టణమునందు

బాల కళానిధి వ్రతిధ నొనంగి

నిన్నుగాకముమొన్న వెల్గూరిపురమున

బాలనరస్యతీ భావమొనంగి

గీ. కంటికివిజెప్పనలె మమ్ము గాచినట్టి

కాలి! మాయమ్మ ప్రత్యవకాలమేమి

చేయగలముమ్మ? నీకు మాచేతనైన

దొక్కమొక్కిచ్చెదము దీనుబుల్గు గుము

(పుట 25)

విజయ సంవత్సరమున సనగాక్రీ.శ.1894లో చెప్పబడిన యీ నద్యమున కాకినాడలో కింకపీండ్ర ఘటాపంచాసన బిరుదము సరియైనదేకాని 'విద్యత్కవి' బిరుదము మాత్రము అమలాపురమున బడిసినట్లు చెప్పుట సరికాదు. ఏమనగా, విద్యత్కవి బిరుదము కాకినాడలోనే లభించినట్లేనట్లే తెలుసబడినది. ఈ నద్యము చెప్పుచున్నది విద్యత్కవి బిరుద విష యము స్మరణకు రాకుండుటచే అమలాపురముని చెప్పి నట్లు తోచుచున్నది.¹³ తిరునతి కవుల బిరుదవివరము లివి.

1. కింకపీండ్రఘటాపంచాసన	} కాకినాడ	
2. విద్యత్కవి		
3. బాలకళానిధి		బందరు
4. బాలనరస్యతీ		వెల్గూరి

పై వానిలో 'బాలనరస్యతీ' బిరుద వ్రదాన సన్నివేశము తిరునతి కవుల సాహిత్య జీవితములో నొక ముఖ్యముట్టుము. దాని వివరణము

మూల స్థానేశ్వరస్తుతి శతకము—

బాలనరస్యతీ బిరుదము

తిరునతి వెంకటకవులు మూలస్థానేశ్వర స్తుతిశతకము రచించి, బాలనరస్యతీతమ బిరుదము పొందినట్లు జాతకచర్యపూర్వార్థమున నిల్చు గలదు.

12. ఈ విషయము పరిశీలించిన ప్రస్తుత విమర్శ గ్రంథము—9 వ పుటలో "ఇంకను పూర్తిగా విరువ దేండ్లయినను నిండలేదు" అని తిరునతి వెంకటేశ్వర తిరుపురిని గూర్చి వ్రాయుట సరికాదని తెలియవలెను. ఈ గ్రంథమున వారి జననమరణ తిథులు కూడ సక్రమముగా నీయబడలేదు. కాబట్టియే ఈ వివ ర్యాసము.

13. దీనికంతకు కారణమీ ప్రథమ శతావధాన ముదిత గ్రంథము వారికందుబాటులో నుండకపోవు టయే యని యీనాడకే తెలిసింది.

తిరువతి కవుల సాహిత్య సమీక్ష

క. నెల్లార్లు రుచనులయును నట
నెల్లరునట గారవించి యింపుగ నభ న
త్యుల్లానంబునగ బొనరున
జిల్లాజడ్డియును తద్విశేషము వినియున్

క. లీలమెయి గంట తోనం
మూలస్థానేశ శతకమును జేసి కళా
లోలరగు సుధీతులచే
బాలసరస్వతు లనంగ బరగిరి యచటన్
పుట 5.302 ప

ఈ శతకము సంస్కృతభాషలో, నెల్లూరి
మూలస్థానేశ్వరుని పేర రచియింపబడినది. ఈ శత
కము ముద్రితమైనను, అలభ్యముగలచేత దాని ముఖ
పత్రము నీక్రింద విచ్చుచున్నాను.

శ్రీ ర స్తు

శ్రీమూలస్థానేశ్వరస్తుతి శతకం
తిరువతి వేంకటీయం
సదాచారవర్ధనీ సభాయాం
ఉప్పాగనవాదివతివా

శ్రీ కుప్పబ్బ లక్ష్మయ్య నాన్నా విదుషి
సరిశోధితం సత్ తేనైవ
సింహపురిన్ద శ్రీ విక్టోర్యాధిద
ముద్రాక్షరకాలాయాం ముద్రాపితం సత్
విజయతేతరాం

1894

ఈ శతకము శ్రీ.శ. 1894 లోనే ముద్రిత
మైనను, ముందటి గంథమువలె పేజీపూర్తి ముద్రణ
కర్తలకుగాని తరువాతివారికిగాని లభ్యము కాదేదు.
పూర్వగంథమువలె దీని యేకైక ప్రతి—ప్రాత—
జిలుగుగా మున్నదానిని సంపాదించి, వేటొక ప్రతివాని
ముద్రింపజేసేతిని. 14 దీనిని లోకమెఱుగదు గావున
కొద్ది వివరములు.

ఈ శతకమున 103 ఆర్యాపుత్రములున్నవి.
వాకు దొరకైన ప్రతిలో 86, 97, 102 సంఖ్యగల
శ్లోకములు చినిగిపోవుట చేత తక్కిన 100 శ్లోక
ములు యథామాతృకముగా ముద్రితమైనవి. శత
కాంతమున యీ క్రింది విధముగా గద్యయున్నది.
ఆపై నొక ప్రగ్గర ఉన్నది.

ఇతిశ్రీ కింకవీంద్రఘటాపంచనన విద్యత్కవి
బాలకలానిధి శతావధాని తిరువతి వేంకటీయ
మూలస్థానేశ్వరస్తుతి శతకమ్.

స గ్ధ రా వృ త్తం

శ్రీకుప్పబ్బస్వనాయో వదదిదముదితం
లక్ష్మణాఖ్యో బుగ్గోదం
వద్యానా మద్య పక్తుం శతకమపి దయా
చ్చక్తి రాస్తే నవేతి
ఉత్తానానాం తదానీ మతిశయ కవనే
నార్థయామర్థకాలే
మూలస్థానేశ్వరీయం శతక మిద మహా
దత్తవంశో విరచ్య—

ఈ శతక రచనానంతరము 'బాలసరస్వతి'
తిరుదమును సభావారాగిరి. ఈ తిరుదమును స్వీక
రించుచు, ఆ సభలో అనా ద్ర గెనరులై యున్న
వేదావధాన, వేదవిద్యాభూరిణులైన శంకర, మహాదేవ
శాస్త్రులను మహావిద్వాంసులను ప్రశంసించుచు నీ
క్రింది సమస్కారపత్రమును తిరువతి వేంకటకవు
లర్చించిరి.

సమస్కారపత్ర సమర్పణమ్

1. అల్లి: ప్రాకృతికీకృలోఘుభువే
త్యేవంవచ: కిం మృషా
నోచేత్యుమితీన యేసి విబుధా
స్థందేహ బందికృతా:
తేనర్వేసివ శంకరాధిద
మహాదేవాధిధాలోకనం
కుర్వంత్యాశయ సంశయో నవిశ(మో)
సశ్యత్యవశ్యం బుధా:

2. వరంతే భువి యేసి భేదవిషయా
వేదేవునర్యానివా

14. దీనిని ప్రకటించజేసిన కీర్తి నెల్లూరి
మూలస్థానేశ్వర దేవాలయ కార్యవర్గ సభ్యులు, విద్యవృహా
శయులు శ్రీ నేలనూతల కృష్ణమూర్తిగారిది. వారికి
దీనిని పంపిన తోడనే నికమసింహపుర మండల సర్వస్వ
మున దీనిని ముద్రించి లోకమునకు వెల్లడించిరి.
వారికి వా కృతజ్ఞత నిందుమూలముగా తెలుపు
చున్నాను. అసలు ప్రతి వావద్ద నున్నది.

నూత్రాని ప్రథితాని వీరజభవ
ప్రశ్నై రగమ్యా నివ
తత్తద్భక్త్యధితాన (సా) న
విషయాపజ్ఞం జగద్భూషణమ్
శ్రీమద్భంకర సండితం
గురుమహాదేవం పేనామహే

3. యస్మిన్ వేదమహాకథాన విలసత్
విద్యాం వద త్యంజసా
పుర్యేవేదవిద్యురోవిసమనం
లజ్జానకాత్మకర్తృతే
యత్పుర్యేషు పుర్యేషవిద్యురవయన్
మూఢాశ్చ విద్యత్త మాః
స్మృతం తత్ప్రణమామి శంకర
మహాదేవాశ్చ శాస్త్రిద్యయన్.

ఇతి శ్రీ కంకపిండమటానందానన విద్యత్కవి
బాలకకావిధి బాలసరస్వతిత్యాది బిరుదాంకిత తిరుమతి
వేంకటశాస్త్రిభ్యా మత్యంత పరమసంతోష పూర్వం
దత్తం నమస్కార ప్రతనో.

ఇది సంస్కృతభాషా శతకమైనను తెలుగు
శతకములవలె మకుటము గలిగియున్నది. “మూలస్థానే
త్వరం నదాసేవే” అని మకుటము.

వేదాంత వాక్యసారం వేదవిదాం సాంకం గజైస్సేవ్యం
సింహపుర వాస మనఘం మూలస్థానేత్వరం నదాసేవే

ఈ శతక మత్యాటకవనమున రచితమైనది.

తిరువతి వేంకట విద్య
ద్వర కవియుగ్మైన సజ్జనశీత్యై
అత్యాటకవరచితా
మూలస్థానేత్వర స్తు రీర్షియాత్.

అత్యాటకవనమైననూ, సరళ మందరకైలిలో
భరుపుకాని శబ్దాలంకారములతో నీ శతక మొప్పు
చున్నది.

“ఘక్తిం దదాతి భూవ
స్తవ్యై దధ నచేత్కిమపి నైవ
తద్భక్తి ముక్తిద మముం. మూ॥”
యద్యత్వం తన్నత్వం

దృశ్యత్వాన్నత్వమేవ జగదేతత్
తన్నత్వం నిత్యమముం. మూ॥

15 తెలుగుభాషలో వలె, ప్రాసలు కొన్నిచోట్ల
పాటించబడినవి.

“త్రిపురాసురాసుహరణం
కపిలాదిమహామునీశ్వరాధారం
కృపణం జనరక్షణ పరం. మూ॥
తారక మవధు జనానాం
మారకమఘయుక్తచేతసాం నిత్యం
నారకభారవిదూరం. మూ॥”

ఇందలి శ్లోకముల నెన్నింటినైన నుదాహరింప
దగు. అయితే ఒక్కటి మాత్రము ప్రాస ముగించెదను.

“విందంతు వా బుధా మాం
నోచే న్నందంతు తత్ర నవిచార
ఇహ పర పాదనమేకం. మూ॥

తిరువతి వేంకటకవుల తక్కిన సంస్కృత
రచనల కన్న ఈ మూలస్థానేత్వరస్తుతి శతకము
భ్యాతిని గడించినది. వీరి వ్రెలిస్పర్శలగు వేంకటరామ
కృష్ణకవులు.

“మూలస్థానేత్వర శతకము మూలస్థానేత్వర
శతకమే” (పుట 9) అని తమ ‘అట్టహాసము’ అను
గ్రంథమున వ్యంగ్యముగా వాక్షేపించిరి. ఆ గ్రంథమును
“తాలుకుట్టనము” అనుపేర వామూలాగ్రముగ
ఇండించి శ్రీ వేలూరి శివరామశాస్త్రిగారు పై యాక్షే
పణ కిట్లు ప్రత్యుత్తర మొనగిరి.

మూలస్థానేత్వర శతి
మూలస్థానేత్వరమని మూలుగనేలా

15. ఈ శతకమున నిందుచూపిన శ్లోకము
లన్నియు యథామార్తకముగా వ్రాయబడినవి. విద్వాంసు
లందరి దోషములను తెలిపినచో కృతజ్ఞతతో నవ
రించు కొందును.

చాలుంజాలును పొండిలి

నాలుగు గంటలకు జేసినారట భరితా. పుట 18

అవధాన పునః ప్రతిష్ఠ

వేలూరి శివరామశాస్త్రిగారు

తిరువతి వేంకటకవుల జీవితంలోనేకాక ఆంధ్ర దేశ శతావధాన చరిత్రలో క్రీ. శ. 1911 సంవత్సరం సువర్ణఘట్టం. ఆ సంవత్సరం సెప్టెంబరు నెల తే 14 దిని వేలూరి శివరామశాస్త్రిగారు గుంటూరి కాలేజీలో సంపూర్ణ శతావధానము చేశారు. ఆట కవితా సింహములైన కొప్పవరపు సోదర కవులకూ తిరువతి వేంకటకవులకూ వాగ్యుద్ధాలు జరుగుతున్న రోజులని, గురువుల వక్షాన శివరామశాస్త్రికికోర మా సింహాలతో

“గంటలుకట్టికొంటినట

గంటకు వందలు వేలు పద్యముల్

గంటుదువంచు, నేడు పరికించెద

గంటుట యెట్టిదో వినుం

గంటెద నే వధానమున గెల్చెద

వీరసాధారయందు నీ

ఘంటికలాదగ్గట్టెదను

కాయకొనం గమకింపు మిత్ర రిన్ 17

నవాలు చేసినది. ఆ నవాలుకు కొప్పవరపు సోదర కవులు.

“అశలదంగి నీ గురులయంతటి

వా రెదిరించ లేక యా

నేళముదక్కి యుండిరిట

బిన్నపు కాగలవాడ విప్పుడే

యాకుకన్ద్రసింహముల

క్రాగ్రహముం గలిగింపబోక

వత్సా! శివరామశాస్త్రి!

సుగుణాభ్యుదయై యశముం గడింపుమి”

అవి సాహిత్యంలో ప్రత్యుత్తరించారు. వారా వాడు “పిన్నపు కాగలవాడవు” అన్నమాటలు నేడు సార్థకములై వాయి. శివరామశాస్త్రిగారు పెద్దలై ఆంధ్ర సాహిత్య ప్రపంచానికి ‘అయినవారయినారు.’ అఖండ యశమూ ఆర్జించారు.

శతావధానం నాలుగురోజులు జరిగింది. అవధాని గారి ప్రతిభకు తెలుగు తెలియని అంగ్లేయులు కూడా

ఆశ్చర్య చకితులైనారు. ఇక సభ్యమహాశయులూ, ప్రశంసలకు లెక్కయేలేదు. శతావధానమూ, సంపూర్ణము. వయస్సి, ఇరువదేండ్లు. అతీ గురువుల సమక్షంలో. అవధానాంతరం, శివరామశాస్త్రిగారిని చేసిన పండిత కవుల ప్రశంసా పద్యాలు శతావధానంలో మారు పద్యాలను మించియున్నవి. వానిలో 50, 63 చరణాలు గల చంపకమాలికలే గాక 7 సంస్కృత శ్లోకములు ఉన్నవి. తిరువతి వేంకటకవుల అవధానాంతరములలో కూడా ఇన్ని పద్యప్రశంసలు లేవు. శివరామశాస్త్రిగారి తెనాలి శతావధానాంతరము పండిత కవులు చెప్పినవి 57 పద్యాలు మాత్రమే. కాబట్టి ఆంధ్రదేశ అవధాన చరిత్రలో నిది అతివిశిష్టమైన అవధానము. 18

16. అట్టహాసము (1913). తాలుకుట్టునము (1914). ఇవి ఈనాటి వారికి పరిచితములు కావు. అట్టహాసము వచనమేకాని ‘తాలుకుట్టునము’ పద్య కృతి. ఇందు 116 పద్యములున్నవి. తొలిపలుకులో 18 పద్యము లున్నవి. తాలుకుట్టునము, కేవలము వివాదగ్రంథము గాదు. సంస్కృతాంధ్ర భాషనై యా కరణ ప్రయోగ మర్థము లెన్నియో ఇందున్నవి. చెర్లనీళ్ల వారు ‘జయంతి’లో ఉదాహరించిన ప్రయోగములు చాలావఱ కిందులోనివే.

17. ఈ పద్యంలో అతిశయోక్తి ఏమూ తమూ లేదు. ఆటకవితలో కొప్పవరపు సోదరకవులను మించిన వారాకాలములో కాదు, ఈ కాలమున గూడలేరు. గంటకు ఆకుపుగా పద్యములు ఏ కథనైనా, నావావిధ పృథక్ములతో కావ్యశైలిని చెప్పేవారు. ఒక మారు మార్చేరు సభలో గంటకు 720 పద్యాల చొప్పున అరగంట కాలంలో మనుచరిత్ర ఆకుపుగా చెప్పారు. అయితే వీరి ఆటకవితా రచనలు వ్రాతలో లేవు. అవి వ్రాసేయే యుంచినట్లయితే “మూడు లక్షల కెచ్చుగా గలవని సహృదయుల యభిప్రాయము.” (ప్రాముఖ్య పరిణయము, అధునిక కవి జీవితములు. పుట 32 (1913).

18. ఇందలి అత్యద్భుత కవితా విశేషములను వివరించడాని కవకాశములేదు. సోకులు మన్నింతురు గాక.

ఈ అవధానంతరమే, తామంతకు ముందు
ఇరవై రెండేండ్లుగా పరిపాలిస్తూ—

“తావధాన స్వామ్యాభారాన్ని” శ్రీ శివరామ
శాస్త్రిగారిపై మోపుచు, తిరువతి శాస్త్రిగారి కింది
రీతిగా ముప్పది ఆశీర్వాదించారు.¹⁹

మ. జగదీశాభులు పెక్కుమంది ముదిత
స్వాంతంబులం గన్న లం
మగ సొంగంబు నలక్షణంబుగ
శరద్ధా వనిశశిం బేర్పిసా
చ్చగ మామేలిన యీ వధానకవితా
స్వామ్యాభారంబు మో
యగఁ బావంగడకయ్య తంద్రీ!
శివరామయ్య! విరంజీవిస్తే

మ. రిపులేలెంచిన రూ పడంచుచు
దర్శితవాభు లర్పించు న
య్యుపదల్ గైకొనుచుం (బమత్తుడవుగా
కుద్య స్తువేందుండువై
విరీతంబగు శ్రోవఁ బోక
కవితా వీరుండువై వర్ణన
య సర్వాకాంతి సహింపుమయ్య
శివరామయ్య! విరంజీవిస్తే

శా. బాల్మోదేకముమై నెదిర్పితివి
క్లింపంపుం గవిం గ్రంథసా
కల్యంబున్నదో లేదో యంచు
మణిపితై గొంకు నమ్మన్నన
శృంగారబెంతయు నూడదీసితివివత్సా!
సద్యశోభాసివై
కల్యాణంబులఁ బొందుమయ్య యిక వీకన్
శిష్యబూదామణి

మ. అమరదేవులు విస్సమానకవితా
వ్యాపార పారిగ సం
భవ పీయూష రసాభిలిష్ట లలిత
వ్యాపారవీహారువై
యవలోకిన తావధానమున
మాకానందముంగూర్చి గా

రవము నిల్పితివయ్య మా బుగము దీక్షన్
శిష్యబూదామణి!

శా. వర్ణలవతులెల్ల రయ్యల పద
వ్యాపార మేపార మా
చర్మలవ్యామనగరూత్తముని
వాతాపూర్తిం గీర్తింపఁగా
గీర్వాణంబునుగోరి మాదరికి భక్తిన్
శిష్యలే తేరఁగా
దర్శనజేసితి మృదీయ
గురువిద్యానంశబూదామణి

ఈ అయిదు పద్యాలు తిరువతిశాస్త్రిగారి
కవితారచనకైదు రత్నపు మచ్చు తునకలు.

గురువులం అజ్ఞానశుభులై శివరామశాస్త్రి
గారు—గుంటూరిలో తావధానమైన మణి మూడు
నెలలకే తే 23—12—1911 దివి “తెనాలి
తావధానము” గావించిరి. అదియును గురువులం సమ
క్షమున గావించినదే. ఆ సందర్భమున తావధాన సభ
వారు శివరామశాస్త్రిగారి కొనగిన రూ. 116 టును,
వేరొకసభవారొనగిన రూ. 25 టును గురువులంయందు
భక్తివిశ్వాసములు ప్రకటమగుచుట్లుగా శ్రీ తిరువతి
శాస్త్రిగారి కాద్రవ్యమును సమర్పించారు. ఈ అవధాన
ప్రారంభంలో తిరువతిశాస్త్రిగారికింది పద్యం
చెప్పారు.

శా. హృద్యంబైన భవద్యశోగరిమ
మా యీ పేర నర్తిక్కు లం
దుద్యచ్చంద్రుని జేసినిల్పితింక
శిష్యుండైన యీ బాలురే
సర్వారబ్ధి తావధాన మనవద్యంబుం
బొనర్పించి మా

19. తావధానం. వేలూరి శివరామశాస్త్రి,
ఆంధ్రసచ్చిత వారపత్రిక సువర్ణోత్సవ సంచిక
1959. పుటలు 50—51—61—63. ఇందు
పై పద్యములలో మొదటి పద్యము మాత్రమే ఉదాహ
రించబడి యున్నది. తరవాతి పద్యముల నిందు ప్రక
టించితిని.

విద్యావంశము పేరునిల్చు గదనే
విద్యాలలి! తారలి! 20

లక్ష్మీనరసాపుర శతావధానము

శ్రీ రావు వెంకటయ్యమ్మారావుగారి పద్య పూర్తి
మహాత్మ్యన సమయంలో 9—11—1914 జరిగిన
అవధానములో వెంకటకాస్త్రిగారు జ్వరపీడితులవుట
చేత శివరామకాస్త్రిగారే తిరువతికాస్త్రిగారితో అవ
ధానము పూర్తి చేశారు. ఆ సమయముననే శివరామ
కాస్త్రిగారు అప్పకవంశం చేశారు. అప్పుడు ప్రారం
భంలో

కా. ఏనేకాక బుధాగ్రగణ్యులగు వారేమిన్

యదీయసుగంధ

జ్ఞానోద్భూతి విమేషభావములుచే

సద్యంబు దర్శించి వి

త్యానందంబును గంచువారలో

విలాంతాసకి మై నట్టి శ్రీ

రామల్ తిరుతి వేంకటేశ్వరులకున్

రాసానురాసిత్యుడన్

అని గురుస్మృతి చేశారు.

పు నః ప్రతిష్ఠ

శ్రీ తిరువతి కాస్త్రిగారు కీర్తిశేషులైన తరు
వాత శివరామకాస్త్రిగారు చెల్లపిళ్ల వేంకటకాస్త్రి
గారితో కలిసి తేతలిలో అవధానము చేశారు. తిరువతి
కవుల చివర అవధానము 'తేతలి శతావధానము' అని
చెప్పిరి. అందుండి రెండు వధ్యలు శివరామకాస్త్రిగారు
చెప్పినవి ఉదాహరిస్తున్నాను.

తేతలి శతావధానము

ఉ. అల్ల శతావధానమున కక్కన్

తిరుతియొజ్జ వల్లనా

యల్ల కమబ్బుం బింతిలెడు

నాంధ్రులు మోదిలంగఁ కలామహా

భిల్లుడు వేంకటేశకవివీరునిన్

శివరామ కాస్త్రిచే

జెల్ల శతావధానమును

జేయంగఁజేసితి వోర తేవతి!

బా ణ క వి

కా. ప్రాక్కాలంబున నేటి కాంమున పై
రాచోపుకాలన ని

పక్కిన్ నత్కవిత్ రవింబునె యున్

ప్రాముఖ్యముం జెంద నీ

దృక్పవ్యంతరుం దుండ బోవడమియన్

శ్రీ హర్షుడే తెల్ల తా

దృక్పన్ బాణు వహివ్రవీణు

దలంతున్ దీవ్యత్కరాసానువిన్.

తాళ్లపూడి శతావధానము

శివరామ కాస్త్రి గారు తాళ్లపూడి శతావ
ధానంలో అవధానాన్ని పునః ప్రతిష్ఠితం చేస్తూ
ఇలా చెప్పారు —

మ. అవధానంబది నూలు మందికివి

చేయం జేయం గొన్నాళ్లకున్

దపులొందెన్ (మరి) సంతకుం బయిని

కొన్నాళ్లకె గొన్నాళ్లకు

ప్రవరుల్ తిరుతి వేంకటేశ్వరులు

సానం బోలివా నీవు నో

యవధానంబ పునః ప్రతిష్ఠితము

సేయం జాతు నేనియ్యెడన్

ఉ. తిరువతి వేంకటేశ్వరులు దేశము

తెల్లను ద్రిప్పి ద్రిప్పి య

బుర్రముగ నాడు మూర్ఛనము

మోసిన మోసలి రావఁ జేసి దు

ర్భరమగు సుబ్బవంబు తన భారము

మోసిన మోయు మంటి నీ

ఎరువిక వీడ నెంచెద నెవండు

కనంబడదో వధానమా!

పై విషయములను బట్టి తిరువతి వేంకట
కవుల సాహిత్య జీవితములో పూర్వరంగముగు
శతావధానమున తిరువతికాస్త్రిగారి కెంత ప్రాధా
న్యత యుండెడిదో స్పష్టము కాగలదు. తిరువతి
కాస్త్రిగారి యత్యద్భుత ప్రతిభా సంపత్తియు,
వేంకటకాస్త్రిగారి యుండ కవిలా శక్తియు,

20. ప్రస్తుత గ్రంథముంతయు వేంకటకాస్త్రి
గారిని గూర్చియే యుద్ధదిగాని తిరువతి కాస్త్రిగారి
ప్రత్యేక వ్యక్తిత్వము విరూపించు కవితారచన రీతియబడి
యుండలేదు. అది ఒక ప్రత్యేక శిర్షికగా వ్రాయ
దగినది.

గంగా యమునల వలె నేకీభావమును పొంది—
అంద్ర సరస్వతీ క్షేత్రమున శతావధావపు క్రియ
చిరస్థాయి గావించినవి.

ఒకప్పుడు నర్మారావుపేట శతావధాన
పందర్బముతో అవధానాంతరం, వెంకటేశ్వరి
గారిని గురువుగా పేర్కొనుచు, తిరువతిశాస్త్రి
గారు చెప్పిన యీ క్రింది పద్య మొంత రసభావ
భరితమో చూడండి.

“వితరాత్మీయ శతావధాన కవితా
విద్యావయోరాశి, సం
భృతశిష్యులుబుద నాగ్నయామృత ర
సప్రీతాభిలాంధకృత
ధృతరజ్యదసిహవతంసకృత పంది
స్తోత్రమాలా విభూ
షితు మా వేంకటేశ్వరి నే బాగడెదన్
శిష్యస్వరూపముచున్”

ఇట్లే వేంకటేశ్వరి గారు, తమ రచనలో,
తిరువతిశాస్త్రిగారి గుణ విశిష్టతలను ప్రకాశించుచునే
వచ్చారు—చుచ్చకు రెండు.

“మ. ధృతిపల్లవ మతిపల్లవ
సంసదుదయ దీప్తికై దోశ్యక్తిఁ ది
ర్భుతి నాకన్న బలాభ్యుదయ్యు
జిత మబ్బం బోన దాయున్”
జయంతి (పుట 20.)

చ. తిరువతిశాస్త్రి దక్క గణుతింపని
నే నితనిం గణించి మా
విరచన మున్న భాగవతవీధిని
జోటు నొసంగి నట్లు నీ
వరమణు రెల్ల వారెఱుగు వారలె,
వాకొననేల దీనికిన్
దిరువతి గూడ యొప్పుకానె
దేవునిపై తమతండు మెచ్చునే

(పండిత అకొండి రామమూర్తి శాస్త్రిగారి
సంతతి ముహూర్త వాధినంద వాణిమ్యు.)

తిరువతి వేంకట కవుల శతావధానము
లన్నియు శ్రీ వేలూరి శివరామ శాస్త్రిగారి శతావ
ధానములతో గూడ, సమగ్రముగా పంపాదించి,
విశేష వ్యాఖ్యానములతో ప్రకటించి నట్లు యితే—
తిరువతి వేంకటకవుల సాహిత్య ప్రతిభా విశిష్టత
యింకను వెల్లడి యగుటయే గాక— అంద్ర
వాఙ్మయ చరిత్రలో అదియొక ముఖ్య గ్రంథ
ముగా భాసిల్ల గలదు. (సశేషము)

రచయిత : శ్రీ ఎన్. అక్షీకాంతశాస్త్రి,
నిర్మలా పబ్లిషర్స్, కుమ్మరిపేడి, విజయవాడ,
వెల రు. 10—00.

ప్రాణిని గురించి

కొన్ని కొత్త విషయాలు-1

శ్రీ "ఎల్. ఎల్."

ప్రాణాన్ని గురించి, సత్పదార్థం యొక్క సర్వవిధ స్వరూప సంపదము గురించి, జీవజాలముపట్టుక, స్థితి, అభివృద్ధి, ప్రజననము, సంస్థాన విశేషములను గురించి వివరించెడి శాస్త్రమును Biology అనుచున్నారు. అనగా జీవశాస్త్రము అని అర్థము. ఈ శాస్త్రములో బహుమందిశాస్త్రవేత్తలున్నారు. వీరు యీ శాస్త్రమును ఒక్కసారిగా పూర్తిగా తెలుసుకొనలేదు. కొంత కొంతగా తెలుసుకునుచూ వచ్చియున్నారు. ఒక్కొక్క విషయమును తెలుసుకొని దానిని వారు అవిష్కరించి నప్పుడల్లా ఆ శాస్త్రము, దానిలోపాలు మానవ విజ్ఞానముపెరుగుచూ వచ్చినవి. అసత్పదార్థానికి సత్పదార్థానికి తేడా ప్రాణము పుండటంతో, లేకపోవడముతో ఉన్నది. అసత్పదార్థమునగా ప్రాణములేని ద్రవ్య విశేషమని అర్థము. సత్పదార్థము ప్రాణవిశ్మయై నద్రవ్యము. ఇటువంటి ద్రవ్యవిశేషములు అనంతముగా నున్నవి. వీనిని అన్నింటిని మనము జీవజగత్తు క్రింద పరిగణింప వచ్చును. ఈ జీవజగత్తు రహస్యములను గురించి పరిశోధనలు ఇంకా సాగుచునే వున్నవి. అయితే ఈ పరిశోధనలలో 1953 లో జరిగిన పరిశోధన, ఆ పరిశోధన నవన తేలిక అంశములు విస్లవాత్మకమైనవి. మెండెల్ పరిశోధనజరిపి తేల్చిన అంశములు ఎంత గొప్పవో, ఈ అంశములు అంత గొప్పవి.

జీవజాతములో ఒకరకమైన ద్రవ్యము వున్నది. దాని సంగతి 1953 నకు పూర్వము తెలియదనివాడు. తెలుసును. కాని దీని వివర లక్షణము ఇది అనిగాని, దీనివలన యీ విని జరుగుతున్నదని కాని తెలియదు. ప్రాణము అంటూ స్రతిజీవిలోను—అది స్థావరమైనానలే, జంగమమైనానలే—Plasm అంటూ

వున్నది. ప్రాణిలో బహుళకముల కణములు, లేక Cells వున్నవి. ఈ కణములలో వుండే ప్రాణధాతువునకు Plasm అని పేరు పెట్టుటయైనది. దీనిలో కూడిన ఒక భాగమును Germ Plasm అనుచున్నారు. ఇంగ్లీషులో దీనికి అర్థము ఇట్లా చెప్పబడి వున్నది. The nuclear part of.. cell by which according to weismann's theory hereditary characteristics are transmitted అని వున్నది. ఇది పరిగా అర్థము కావలెను అంటే Nuclear part of a cell అనిన నేమియో తెలియదము ఆవనరము. Cell అనగా కణము అనుచున్నాము కదా! ప్రోటోప్లాజము అన్నది ఈ కణములో వున్నది. ప్రోటోప్లాజము చుట్టూ ఒక పొర వంటిది వున్నది. ఈ పొరతో చుట్టబడి వున్న ప్రోటోప్లాజమును కణము అంటున్నారు. సర్వమైన జీవ సంస్థానానికి ఇది ఆధారభూతమైనటువంటిది. ఈ ప్రోటోప్లాజము ఎప్పుడు ఈ జీవకణములో రాతి కట్టి వున్నదో, ఆ భాగమును Nucleus అన్నారు. పైన చెప్పిన "Nuclear part" ఇది. దీనికి నైసర్గికవంశ కమానుదానశీలమైన లక్షణమువున్నట్లు Weismann శాస్త్రవేత్త తెలుసుకున్నారు. అయితే దీని ప్రధాన లక్షణము ఇంతకన్నను విశ్మయమైనట్టిది. ఆ విషయము 1953 లో అవిష్కృతమైనది.

ఈ Germ plasm లేక ప్రాణధాతు రాతి అన్నది ఒకరకమైన Molecule లో వున్నది. Molecule అనగా ఒక అణువుగాని, లేక రెండు అణువులుగాని, లేక కొన్ని అణువులుగాని కలిసి ఏర్పడి

నలువంటిది. ఇప్పుడు ఈ Germ plasma పున్న Molecule పెద్దది. కాస్త్రేతలు దీనిని Giant molecule అన్నారు. ఇది జమిలిగా పేసివట్టిన పుంటుంది. చుట్టలు చుట్టలుగా పుంటుంది. దీనికి DNA molecule అని పేరు పెట్టారు. అనగా Deoxyribonucleic acid అని. కుల్యంగా DNA molecule అన్నారు. దీనిని గురించి పరిశోధన జరిగినది. ఈ molecule లో ఏమి పున్నది తెలియవలెను అని కాస్త్రేతలు ప్రయత్నము ఆరంభించారు. ఈ ప్రయత్నము లేక పరిశోధనము వలన తెలిసిన విషయములు ఇవి. దీనిలో రసాయనములు ఒక పద్ధతిలో పున్నవి. ఆ పద్ధతి పరిణామశీలము కల్గినటువంటిది. అనగా మార్పులను కల్గించేదిగా పుంటున్నది. సంస్థానము లేక నిర్మాణము (Structure) నందు నేమి, లేక దాని ధర్మమునందునేమి యీ మార్పులు సంభవము కావచ్చును. అట్టి పద్ధతి DNA molecule లో పున్న రసాయన విశేషములకు పున్నది. ఈ పద్ధతి ఏవిధముగా పున్నదో ఆ విధమును బట్టి, దీనికి ఒక "నిబంధనము" లేక ఒక "సంహిత" (code) సన్నిధికము అయివుంటున్నది. ఈ నిబంధన సర్వతేజ ఇది సజీవకణము యొక్క ప్రజనన శక్తిని, అభివృద్ధిని కూడా ఏలుచున్నదౌతున్నది. అనగా ఆ ప్రజననమును, ఆ అభివృద్ధిని కాపాడుచున్నది. ఈ అనుకానము ఆ Molecule నందలి రసాయనముల విధమును బట్టి జరుగుతూ వుండు వన్నమాట. ప్రతి సజీవకణమునందు, జీవి యందు ఇది ఇట్లానే జరుగుతూ వున్నది. కొన్ని వేల Protein molecule లు కలిసి ఒక అకృతిగా ఏర్పడిన చెందుతూ వున్నవి. ఈ అకృతి విశేషము ఏర్పడు పద్ధతిని ఈ నిబంధనము అనుకాపించుచున్నది. ఆ protein molecule లు ఎట్లా సంపాదించి చెందాలి, ఎట్టి అకృతిని వహించాలి అన్నది అంతయు ఈ నిబంధనము యొక్క కాపనము వలన జరుగుతూ వున్నది. మరియు ప్రాణము యొక్కయు, ప్రాణజాతియు యొక్కయు క్రమ నియమిత విధి విధానములను (Regulatory mechanisms of life) గూడ విధి అనుకాపిస్తూ వున్నది. ఇప్పుడు ఆ "నిబంధనము" యొక్క రహస్యము ఏమో తెలిసికొనబడినది. పరిశోధకులు ఇప్పుడు దాని

యొక్క బహువిధ వివరములను గురించి అన్వేషణము కొనసాగిస్తూ వున్నారు.

1960లో ఇంకో విషయమును కాస్త్రేతలు తెలుసుకున్నారు. DNA పున్న దంటే, అది ఒక కణము యొక్క అకృతి విశేషాన్ని, దాని ధర్మాన్నేగాక బహుకణములయొక్క కమ్యాభివృద్ధి నిగూఢఅనుకాపించగలుగుతూ, వానివలన మానవునివంటి క్లిష్టమైన జీవి రూపు పొందేట్లు చేస్తూ వున్నది. ఏపద్ధతిని అనుసరించి DNA వలన ఇది సాధించబడుచున్నది? ఇప్పుడు ఈ విషయాన్ని కాస్త్రేతలు లేదించడానికి విధి విధానము లేకుండా పరిశోధనలు సాగిస్తూ వున్నారు. ఇప్పుడు DNA వలన జరుగుతున్న క్రమ నియంత విధి విధానానికి కీలకము ఏమిటి? ఈ విధానంవల్ల ఆయా కణములు వ్యవస్థానము చెందుటయేగాక, అవ్యవస్థను చెందడము కూడా జరుగుతూవున్నది. ఒకమూలయీ పరిశోధనలు జరుగుతూ వుండగానే ఇంకోక రకము పరిశోధనలు ఇంకోకమూల కొనసాగుతూ వున్నవి. 1953 లో ఒక పెద్ద పరిశోధన, 1960 లో ఇంకోకటి, ఇప్పుడు ఇది. ఇది మూడో తరంగం. ఈ తరంగము యొక్క గమనము ఈ విధముగా వున్నది. మనుష్యునకు నేర్పుకోవాల్సిన అసక్తి వున్నది. నేర్చుకుంటున్నాడు. నేర్చుకున్న దానిని జ్ఞానము పెట్టుకోవాల్సిన దీక్ష వున్నది. జ్ఞానము పెట్టుకొనుచున్నాడు. ఈ నేర్పుకోనదాన్ని అధ్యయనమని లేక జ్ఞానముపార్జనమని మనం అనవచ్చును. జ్ఞానం పెట్టుకునే శక్తికి ధారణ అని ఎట్లాగూ పేరు వుండనే ఉన్నది. ఈ పనులు మనస్సు వలన జరుగుతూ వున్నవి. ఎట్లా జరుగుతూవున్నాయి? ఇందును గురించి పూర్వమే కొంత పరిశోధన జరిగి వున్నది. ఆ జరిగిన పరిశోధన అధారముగా ఇప్పుడు ఈ మూడవ పరిశోధన తరంగము ఆరంభము అయినది. మనుష్యునిలోనేమి, ప్రతిజీవి యందు నాశిమండలము వున్నది. మనస్సు వుంది. మనుష్యునియందు ఇది పెద్దగా అభివృద్ధి చెంది కావ్యయైన స్థితిని పొంది వున్నది. ఈ నాశిమండలాని కిట్టి, ఈ మనస్సునకున్నా సంబంధం వున్నది. మరియు యీ రెంటికీనీ Genetic substance కున్నా సంబంధం ఉన్నది. ఇప్పుడు Genetic substance అనగా నేమో చెప్పవలసి ఉన్నది. geneలు అని వున్నాయి. విత్తువంటిదని చెప్పదగిన ప్రతి దీక్షకణము నందును ఈ "జీన్"లు అప్పని యున్నవి. ఒక భార

జీవుల శాస్త్రజ్ఞుడు gene అన్నమాటను “జీవాణువు” అని తర్జుమా చేసి ఉన్నారు. కనుక ఇప్పుడు మనము ఈ ‘Gene’ అను జీవాణువులని యుండము, బీజ కణము పుష్పది కదాదానిలో ఇట్టి జీవాణువులు రెండు పుష్పవి. (వరి బీజ కణము (germ-cell) లోను ఇంతే. ఇందులో ఒక ‘అణువు’ తండ్రి వలన, రెండవ ‘అణువు’ తల్లి వలన సంక్రమిస్తూ వున్నాయి. వీని వలన సంతానమునకు ఏకద్వంశ క్రమాగత లక్షణములు, మార్పులు, ఇతరములైన లక్షణములు మరి కొన్ని సంక్రమిస్తూ వున్నవి. సారూప్య రూపతారతమ్య స్థితులకలిమి ఈ జీవాణుకర్ణ (క్రియాకలాపమునకు కారణము అవుతూ వున్నది. ఇందుకు పరిసరములు గూడా ఉద్దీపకము కావచ్చును. ఇటువంటి లక్షణముల చేత లక్షితమైన వదార్థ విశేషము ఏది వున్నదో (అనగా genetic substance) దానికీర్తి, ఈ వాటిమండలము, ఈ మనస్సు వీటికీర్తి సంబంధము వున్నది. ఇప్పుడు దారణము, అధ్యయనము అన్న స్థితుల విషయమున కూడా ఈ సంబంధం వున్నది. అటువంటి పట్టులలో లభ్యమైన పున్నవిషయములు ఆధారముగా ఇప్పుడు పరిశోధనలు కొనసాగుతున్నాయి. ఈ పరిశోధనల ఫలితములవలన జీవశాస్త్రములోనేగాక, వైద్యశాస్త్రములో కూడా విప్లవాత్మకమైన మార్పులు రావచ్చునని శాస్త్రజ్ఞులు చెబుతూ వున్నారు. మనుష్యుని భవిష్యత్తు మారిపోవచ్చునంటున్నారు. ఈ పరిశోధనల వలన మనుష్యునకు లభ్యంకాగల శక్తులు మంచికీగాని, చెడుకీగాని అమేయమైనవిగా వుండగలవని అంటున్నారు. అసలు జీవి జన్మకు జీవాణు స్థితియందు గదా సతా ఏర్పడి వున్నది! అచ్చటనే మానవుని జీవిత లక్షణాన్ని మార్చివేయగలమహత్వపూర్ణమైన మహత్తయీ పరిశోధనల వలన మానవుడికి లభ్యం అవుతుంది అంటున్నారు. బహుజన సమూహము యొక్క లక్షణాన్ని, శిలాన్ని మార్చవచ్చునని, ఆ బహు జనముల లక్షణములను అదుపులో పెట్టవచ్చునని, వశీకరణము చేసుకొనవచ్చునని, కేవలము మానవ జాతి నాగరకత సభ్యరాసంస్కారములనే మార్చగల శక్తి సామర్థ్యములు కలుగవచ్చునని అంటున్నారు.

జీవశాస్త్ర పరిశోధనము విజయుగా ప్రారంభము అయి ఇప్పటికి 100 సంవత్సరములు అవుతూ వున్నది. ఆ వంద సంవత్సరముల క్రిందట గ్రెగర్ మెండెల్

అన్న ఒక మతోద్యోగి జీవాణుశాస్త్ర పరిశోధనకు బీజావాసం చేశారు. ప్రాణశక్తికి, జీవజగత్తుకు సంబంధించిన జ్ఞానము మానవునకు గోచరము కాకుండా అడ్డుముస్తూ వున్న అవిజ్ఞానపు తెరలను తొలగించారు. DNA అన్నదాని ఉనికినిగూర్చి మొట్టమొదటిసారిగా లోకానికి చెప్పినవాడు ఆయనే. అప్పటి నుంచి ఇప్పటివరకు DNA ము గురించి పరిశోధనలు జరుగుతూనే వున్నవి. 1953 లో దానియొక్క ఆకార సంస్థాన విశేషాలు ఇట్టివి అని తెలియవచ్చింది. ప్రతి సజీవకణము నందలి క్రోమోజోములలోను, ఈ DNA వున్నది. దాని ఉనికి లేక స్థానము ఇట్టిదని తెలియబడినది. దానియొక్క నిబంధన పద్ధతి, అది చేయు పనులు అవిష్కరించబడినవి. భూమి మీద ప్రజననము, అభివృద్ధి అన్నవి కొనసాగుతూ వున్నవనగా, వానికి ఇది కారణముగా ఎరుగబడినది. ఇది అనుట కంటే, అందులో మున్న రసాయనభాగ విశేషసంస్థా విష్ణుమైన నిబంధన పద్ధతి వలన ఇది అంతయు అనగా, ఈ క్రియాకలాపమంతయు జరుగుచున్నది అనగా వలనుపడుతూ వుంది.

ఇప్పుడు ఏ మహా రహస్యం అయితే అవిష్కరించబడినదో, దానిని తెలుసు కొనుటకుగాను గడవబడిన మార్గం అతి దీర్ఘమైనట్టిది. ఒక cell లేక కణముయొక్క కేంద్రస్థానము నందున్న క్రోమోజోములు న్యూక్లియో ప్రోటీన్ల మూలమున ఏర్పడిన వన్న విషయము తెలుసుకొనబడి ఇప్పటికీక్క శతాబ్దమునకు పైగా గడిచిపోయినది. ఈ న్యూక్లియో ప్రోటీనులు న్యూక్లిక్ ఆసిడ్, మరియు ప్రోటీన్ల సంమ్మిశ్రణము వలన ఏర్పడిన విషయము గూడ నెంత కాలము క్రిందటనే తెలియబడినది. 1869 లోననే న్యూక్లిక్ ఆమ్ల సంబంధమైన DNA ను పురుగురణము చేయుట కూడ జరిగియున్నది. ఆ తర్వాత చాలాకాలము గడిచిన అనంతరము మరియుక రకమునకు చెందినదియైనను, తొలి అమ్లముతో సన్నివిధముల చుట్టరికము కల్గినటువంటి మరియుక రకమైన న్యూక్లిక్ ఆమ్లపు cells లేక కణములు యందున్నట్లు తెలియుటయైనది. ఈ కొత్త ద్రావణమునకు Ribonucleic Acid అని శాస్త్రజ్ఞులు నామకరణము చేయుటయు కూడ జరిగి వున్నది. శాస్త్ర పరిభాషలో ఈ రెండవ దానిని

మూడు సాదీ యక్షరముల చేత నిర్దేశించుచున్నాడు. RNA అనుచున్నారు. అనగా Ribonucleic Acid అని అర్థమౌను.

ఈ ద్రవణములు లేక అమ్లములు తెలియబడినవే గాని అవి చేయు పనియేమో తెలియలేదు. ఇప్పుడు ముఖ్యమైనది ప్రోటీను గమక, ఆ ప్రోటీనునకిది అనుబంధిక ద్రవ్యములై యుండునని శాస్త్రజ్ఞు లనుమానించిరి. మరియు ప్రాణమునకును లేక జీవమునకును ఈ ప్రోటీను అతి ప్రధాన ద్రవ్యముగా పరిగణితముగు చున్నందు వలన వారికిట్టి యూహా కల్గుటయు సహజము. ఇక క్రోమోజోములలోని ప్రోటీను భాగము యొక్క రహస్య మింకను అట్లులే యున్నది. శాస్త్రజ్ఞుల రహస్యమును భేదించునప్పటినుండియు వదిన యాతనలు చెప్పరానివన్నచో నిక వేరుగా నేమియు చెప్పవలసరము ఉండదు.

అప్పటి కింకను Biochemistry శాస్త్రము దాటి గడచినది లేదు. పట్టి ప్రాథమికమైన స్థితిలో నున్నది. అందువలన కూడా శాస్త్రజ్ఞుల రహస్యమును తెలియజాలుటకు సాధ్యము కాలేదు. ప్రోటీను, DNA ల వంటి మైకణములను రసాయనికవేత్తలు విడమరచ గలరు. వినక్స్ చేయగలరు. మరి ఇవి ప్రాణ జాతము యొక్క సంస్థాన విశేషమునందు ఏవిధముగా సంహితములైనవి? సంసిధితమును చెందినవి? ఇది తెలియుట శాస్త్రజ్ఞుల కసాధ్యమైనది. వారికిది ఇట్లుగా జరిగి పుండవచ్చునన్న అభివంధి వంటి యూహయు కూడ తల్ప లేదు. 1920 నాటి దాకా ఇది ఇట్లులే అగమ్య గోచరముగ నుండిపోయినది. ఆ పదియును తొమ్మిదివందల యురువదిలో నొక్క రహస్యము వారికి దృష్టి గోచరమైనది. అది యేమనగా ప్రసద్దములైన సర్వజీవ ద్రవ్యములును, అర్చములును పోషాపుష్కములునున్న వ రసాయనికపు "యూనిట్లు" ద్వారమున బృహత్కణములు (Molecules) ఏర్పరుచున్నవనియు, వానియొక్క ప్రకృష్ట నిర్మాణ విశేషముం యుండలి వైవిధ్యము మూలమున వానికి వేరు వేరు లక్షణములు, గుణములు కలుగుచున్నవనియు శాస్త్రజ్ఞులు తెలియగల్గిరి. ఈ మహా భూమ్య భేదన మున చేసియే రసాయనిక పరిశ్రమల యందు "స్టాన్డిక్కులు", "పైలరులు" మొదలగు విశ్వామిత్ర వృద్ధి యనదగు వస్తుజాతమంతయును ఉద్భవ

మైనది. అయితే ప్రాణికి సంబంధించిన బృహత్కణ జాతములు మరియు ప్రకృష్టములు, మరియు క్లిష్టములైనవగుట ఇప్పుట తెలియవలసి యున్నది. వీనిని శాస్త్రజ్ఞులు Super Molecule లు అన్నారు. మనము భూమికణములనవచ్చు.

ఈ భూమికణముల నిర్మాణమును గూర్చిన, సంస్థానమును గూర్చిన, గుర్తులను గూర్చిన రహస్యము లేవో 1928 లోగాని తెలియబడలేదు. ఆ తెలియబడగా నివి మారుమూల దేశముల యందు, అనుకొనని స్థలముల యందు ఉండుచున్నట్లు తెలివది. ఈ తేల్చిన శాస్త్రజ్ఞుడు ప్రెడరిక్ గ్రిఫిత్. ఆయన ఆ రోజులలో సూక్ష్మజీవుల కొన్ని లక్షణములను తెలియుటకు పరిశోధనములకు నాసాగించుచుండెను. కొన్ని రకములకు చెందిన సూక్ష్మజీవులు లేక Bacteria హాళుగ్గా ఉగ్రతను పొందుటయున్నది. అది ఏల జరుగుచున్నదని ఆయన ప్రశ్నించుకొనెను. పరిశోధనలు మొదలు పెట్టెను. ఆ పరిశోధనముల సందర్భమున నొక అద్భుతము తెలియబడినది. వాదియుగు వేడి చేత నిధనము చెందిచబడిన స్యూమోనియా సూక్ష్మజీవులను నజీవ సూక్ష్మజీవి పంజానముతో కలిపి వానిని ఇంజక్షనుల ద్వారమున ఎలుకలకు ఆయన నిశ్చించెను. అప్పుడు జరిగినదేమి యనగా, అంతవరకును నిరసాయములని చెప్పదగియున్న సూక్ష్మజీవు లపాయకరములును, ఉగ్రములును నైపోయినవి. ఆ తరువాత మరియొక ప్రయోగము ద్వారమున మరియొక రహస్యముకూడ ప్రదర్శింపబడినది. ఒక సూక్ష్మజీవి నిధనము చెందినది. దాని వలన రసాయన వికారమును తయారుచేసి—నిరసాయము, నిరుపద్రవమునైన ఒక నజీవ సూక్ష్మజీవికి గమక ఇచ్చినచో, ఆ సూక్ష్మజీవి అపాయకరము, ఉపద్రవ లక్షణము నగునని ఈ ప్రయోగము మూలమున, ప్రదర్శించబడినది. మరియు నేమి తెలియబడినదనగా, ఈ ఉపద్రవకారి మాత్రమే సూక్ష్మజీవి మూలమున ఆ జాడ్య లక్షణము తత్సంతానమునకు కూడ పంశ పారం పర్యముగ సంక్రమించునని తెలియబడినది. ఇది ఇంతవరకు తెలియని విషయము. ఒక జీవియొక్క జీవాణువులు ఏదో ఒక అంతుపట్టుని మార్గమున మరియొక జీవి జీవాణు భాతువుల యందు చేరుట, నివిష్టము చేయబడుట జరుగుచున్నది. ఇది ఎటుల జరుగుచున్నది? దీనిని తెలియుటకప్పుడు అన్వేషణము

ప్రారంభమైనది. క్రోమోజోముల యందలి ఏకాగము మూలమున యీ పరివర్తనము జరుగుచున్నది? ఇది తెలిసినచో జీవాణు లక్షణము గూడా తెలియుటకు మార్గ మేర్పడగలదని శాస్త్రజ్ఞులు భావించుచు వచ్చిరి.

1944 లో అస్సోల్. టి. ఎచర్, కాలిన్ మెక్ లాయ్డ్, మాకీల్స్ మెకార్టీలు ఒక పరిశోధన చేసి యుండిరి. వీరు న్యూయార్కులోని రాకెఫెల్డర్ ఇన్ స్టిట్యూట్ శాస్త్రజ్ఞులు. నిధనముచెందిన న్యూమోనియా సూక్ష్మజీవుల నుండి ద్రావణములు తీసి, వానిని తుద్దిచేసి, మరియు తుద్దిచేసి, కొన్ని ప్రయోగములు చేసి, క్రోమోజోములలో జీవాణువాహకమైన ద్రవ్యము ఒక్కటే పున్నదని, అది DNA అని తేల్చియున్నారు. చుట్టూ పున్న పదార్థమైన ఇతర ద్రవ్యములను తొలగించినట్లయితే, అప్పుడు మిగిలేది పరిశుభ్రమైన, DNA కు మాత్రమే ఒకరకమైన సూక్ష్మజీవులను మరియుక రకమైన సూక్ష్మజీవులుగా రూపాంతరము చెందించగల శక్తి యున్నదని ఇందువలన తేలిపోయినది. అవసరములైన న్యూమోకోక్కి (pneumococci) లో జీవాణు ద్రవ్యమున్నట్లు వృష్టముగా, సర్వసందేహము లకు అతీతముగా తెలియజడినది. అంటే దాని కణ సంహతి ఏమో మాత్రమితదనుకను అపరిష్కృతముగా నుండి యున్నది. సూక్ష్మజీవి సంతానములో DNA యే సంకేతకంపర్య ధర్మవహన సమర్థమునైన ద్రవ్యవిశేష మునకు ఆకరమనియును, ఇతరసూక్ష్మజీవులయందును, తుదకు మానవుని యందును నిదియే అట్టి కర్తవ్యమును నిర్వహించుచున్న ద్రవ్యవిశేషమనియును నిర్ధారణమైనది.

DNA యొక్క సంస్థాన విశేషమెట్టిదో తెలియుట కలుతరువాత మరియు పదిసంవత్సరములు పట్టియున్నది. ఈ కార్యము సాధించినవారును మరియు గుర్తు శాస్త్రవేత్తలు. ఈ పరిశోధనము ఇంగ్లండులో జరిగినది. రెండవ ప్రపంచయుద్ధము ముగిసిన అనంతరము అంతవరకును యుద్ధకాలపు శాంతి విజ్ఞాన విశేషముల వారయుచున్న శాస్త్రవేత్త ప్రాస్విన్ బ్రీక్ శాస్త్రపరిశోధనమునే తన జీవితముగా స్వీకరించి కేంద్రీకృత విశ్వవిద్యాలయ అవరణమునందు, ఇప్పుడు ప్రసిద్ధమైన కుటీరమునందు చేరిన వాడయ్యెను. ఆయనకు తోడు శ్రీ జేప్స్ వాట్సన్. వాట్సన్ అమెరికను. బయోకెమిస్టు. వీరిరువురును తుదమైన

DNA యూనిట్ల యొక్క స్వరూపమును, క్రమమును పరిశోధించుటకు పూనుకొనిరి. ఆ సమయమునకే మార్టిన్ విల్కిన్స్ అను శాస్త్రజ్ఞుడు కూడ మరియుక విధమున నిట్టి కృషిచే చేయుచుండెను. అతలి క్షేత్రము లండను నందలి కింగ్స్ కాలేజి. విల్కిన్స్ ముందు అణువిజ్ఞాన శాస్త్రమునందు కృషిచేసి యుండెను. ఇప్పుడు జీవాణువిజ్ఞాన విశిష్టానకు కదం గెను. ఈయన DNA ను స్పటికములవలె అగునట్లు చేసి దానియందు 'ఏక్స్-రే'లను ప్రసరింపజేసెను. ఈ ప్రసరింపజేయుట ఒక పద్ధతిలో జరిగినది. ఆ స్పటికములును సోలునట్లుగా రూపొందించబడిన DNA అంచుల వెంబడియు, సందుల వెంబడియు ఆ కీరణముల కాంతిని ప్రసరింపజేసెను. అట్లు చేయుటవలన ఆ స్పటికముల యందు లఘుపులును, గురుపులునునైన గీతల వంటివి, ఇంద్రధనుష్కాంతు లను చిమ్మునటువంటి వేర్పడును. విల్కిన్స్ పరిశోధన విలువంటిది. ఇందుమూలమున నేమి తెలియుననగా ఆ DNA యందు అణువుల సంహతి ఏర్పాటు ఎట్లు లున్నదియు తెలియనగును. ఇంద్రధనుష్కాంతులతోడి చిత్రములుగా నేర్పడును. దానిని ఛాయాగ్రాణముచే పట్టినచో అందలి అణుసంహతిని, ఏర్పాటును ఆ చిత్రముల ద్వారమున తెలియవచ్చును. ఇది విల్కిన్స్ పరిశోధనము. ఇప్పుడు వాట్సన్, బ్రీక్లు విల్కిన్స్ చిత్రముల తోడను, తాము చేయుచున్న రసాయనిక పరిశోధనముల తోడను ఆ బృహత్కణము యొక్క ప్రధానమైన నిర్మాణ విశేషములకు ఒక్క ఆకారమును సమకూర్చుగొరి. ఇచ్చట వీరికి లైసన్ పారింగ్ గారి సలహాయుకూడ నున్నది. పారింగ్ గారు నోబుల్ బహుమానమును పొందిన రసాయనిక శాస్త్రవేత్త. ప్రాటీను యొక్క బృహత్కరణములు వ్యావర్తన క్రమమున గృహీతాకరము కల్గియుండునని, DNA బృహత్కణముల పద్ధతి గూడ ఇట్లుంటే యుండవచ్చునని ఆయన చెప్పెను. ప్రాటీనుల నిర్మాణమునకును, DNA కును సన్నిహిత సంబంధమున్నదని ఆయన అభిప్రాయము. వాట్సన్, బ్రీక్ల పరిశోధనమున తేలిన విషయ మింకొక్క విధముగా నున్నది. ప్రాటీనుల యందువలె, DNA యందు ఒక్క ఇట్టి నిర్మాణముగాక రెండు నిర్మాణములు, ఒకదానితోనొకటి పెనవేసుకొని నట్టివి యున్నవి. దీనిని వారు Lutwined double helix

అనియున్నారు. స్వయం ప్రజనన సమర్థమైన రక్తణమున్నియు నీ బృహత్కణమునందున్నవి. ఇట్టి విషయమును వారు ముందు ఊహించేత నిర్ధారణము చేసిరి. తరువాత ప్రయోగ నర్హుని అనుసరించి సాధించిరి. 1962 లో ఇందుకుగాను వారికి నోబెల్ బహుమానము లభించియున్నది. ఈ పరిశోధనము పెద్ద విషయము. ఏలన, ఒక పదార్థము యొక్క కణసంబంధిని గూర్చి నిర్ధారణము చేసినప్పుడు మాత్రమే ఆ పదార్థమును గురించిన విజ్ఞమైన విరాళ కలుగును. DNA యందలి ప్రధానమైన దారములను పోలిన ద్రవ్యవిశేషములు ఈ ఆవరద్రవ్య విశేషము నకు వెన్నుముకను పోలియున్నవి. అవియు దీర్ఘములై ఆవరక్రమమున గొలుసులవలె నున్నవి. వాని యందలి ద్రవ్యము Sugar - Phosphate ఆ Sugar. Phosphate unit లు వానియందు దనంతములు పాద్య పుష్పములునై యున్నవి. ఒక క్రమమున బడి మళ్ళ్యమళ్ళ్యయి పరిసరముల యందున్న గొలుసులను పోలిన ద్రవ్యవిశేషములచే బంధితములై నవై, గ్రంథుల వలెవేర్పడిఆవరన్మంపై న మేడమెట్ల యొక్కతని పొందియున్నవి. ఇవి యన్నియు కలిసి ఆ ఆకృతి విశేషమేర్పడినది. సంస్థానము కుదిరినవైనది. పరిసరముల యందున్న దారములను పోలిన ద్రవ్యవిశేషము లతో ప్రధాన ఫలవా తంతువులయందేర్పడిన గ్రంథుల తోడి భాగములకు తానైట్టలు "ప్రాతిపదిక భాగ"

అని పేరు పెట్టిరి. ఈ 'ప్రధాన భాగలు' "తంతు భాగ"కు ఒక్క ప్రక్కను అలికింపబడినట్లున్నవై కేంద్రమునందు హైడ్రోజన్ పాత విశేషము చేత బంధింపబడియున్నవి. ఈ ప్రాతిపదిక భాగలు వాల్కరకములైన రసాయన మిశ్రమములలో వేధో యొక దాని వలన ఏర్పడినవై యున్నవి. ఎడిన్ (A), థైమైన్ (T), గ్యువైన్ (G) సైటోసైన్ (C)—ఇవి ఆ మిశ్రణములు. మరియు సిప్రాతిపదికభాగ తానుషంగిక ములు. అనగా ఆర్బమిడి. A మిశ్రణము T మిశ్రణము తోనే కలియును. G మిశ్రణము C మిశ్రణముతోనే కలియును. DNA కు వెన్ను మోదిరిగా ననుదినభాగము లేక విర్యాణము ప్రకృతి యందంతటను జీవజగత్తు నందంతటను ఏక విధముగా నుండును. రెండుగా అల్లకొనివున్న దాని నిడివి యందంతటను ఉన్న వివిధములైన వేరువేరు ప్రాతిపదికములు లేక గ్రంథులు — ఇవి మిథునములుగా నుండును— వేరువేరుగా, జాతి జాతికి భిన్నభిన్నములైనవిగా నుండును. ఈ రకమైన వేరువేరుతనమిచ్చుట దృశ్యమానమగు చున్నందు వలన వాల్కర్, క్రిక్—ఇద్దరును గూడ ఈ మిథున గ్రంథుల యంధు, లేక మిథునప్రాతిపదికముల యందు ప్రాణజాతము యొక్క పర్యవహారములను నావిష్కరించు కీలక మేదియో యున్నదని, యుండితీర వలయునని రాద్ధాంతమును చేసి యుండిరి.

వ్యధిత

ధ ర ం ర ర ర ర ర

శ్రీ బండి నాగరాజు

["భల్లట శతకం"లోని 'నానావాంతు....' అనే (101 వ) శ్లోకం ఆధారంగా—]

మెరుపు కన్నయ ! ఏల మెరిసేవు, మురిసేవు ?

కన్నీట ఈ జగతి కాళరాత్రయి పోయి,

దీనాననను నన్ను లేవలేకకు పిలిచి,

వరి బాసి శోకాత్తిబడి ముమ్మ ననుజూచి....

కడిమిపూరజమెల్ల గలిపి మలయానిలుదు,

నీననీ దయలేక వెట్టి యుల్పాహమున....

నెమలిరాజును నుంత నెవరన్నదే లేక

నాట్యమ్ము నలుపనీ నా మ్రోల ఈ వేళ.....

క్రాన్నీరు సేవించి కోలాహలమ్ముగా

ఉరుమనీ మేఘుడును కరుణా విహీనుడై....

నా కాపురము జూచి నరిగి అలిగినవారు

గడచినామని యింత మిడిసి పడిపోయేరు;

అలివబాధలు నీకు అనుభవములోనివే

మెలతవై నీవు నిలు మెరిసేవు, మురిసేవు !

.....

ప్రచురించినది

.....

.....

.....

ఒకతరంకథ

ఈ నేడు మనం నివసిస్తున్న యీ కాలం చరిత్రలో
అత్యంత ప్రధానమైనది. నేడు భారతదేశం ఆదర్శవంత
మైన అభ్యుదయపథంలో అతివడిగా పురోగమిస్తున్నది.
ఎదురవుతున్న అనేక జాతీయ, అంతర్జాతీయ సమస్యల్ని
అధిగమించి ప్రగతిలోకి ప్రయాణిస్తున్నాం మనం. మనం
చేస్తున్న ఈ మహా యాత్రయొక్క సమగ్ర స్వరూపాన్ని
తెలుసుకోవాలంటే

సమాచార పౌర సంబంధకాళి ప్రచురిస్తున్న

ఆంధ్రప్రదేశ్

సచిత్ర మాస పత్రిక

చదవండి.

ప్రతి నెలా 72,000 కాపీలు అమ్ముడవుతున్నాయి.

విడి ప్రతి వెల 30 పైసలు.

సమాచార, పౌర సంబంధకాళి }
ఆంధ్రప్రదేశ్.

టి. రామచంద్రరావు,
డైరెక్టరు.

జాతీయ గ్రంథాలయం

మనదేశంలోని వర్తమాన గ్రంథాలయాలన్నింటిలో కలకత్తాలోని జాతీయ గ్రంథాలయానికి ఎంతో గౌరవమైన స్థానమున్నది.

దేశానికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చి సప్పటి నుంచీ ఈ గ్రంథాలయం విశేషంగా అభివృద్ధి చెందింది. 1947 లో ఈ గ్రంథాలయంలో మూడున్నర లక్షల గ్రంథాలుండేవి. ఈనాడు వాటి సంఖ్య పదమూడు లక్షలకు పెరిగింది. ఈ గ్రంథాలయం పాఠకుల సంఖ్య సగటున 25 నుంచి 960 వరకు పెరిగింది. సభ్యులకు ఇళ్లకు తీసుకు వెళ్ళే చదువు కోటానికి ఇచ్చే గ్రంథాల సంఖ్య 14,291 నుంచి 78,567 కు పెరిగింది. పబ్లిషు బెంగాల్ మాజీ గవర్నరు డాక్టరు హెచ్.సి. ముఖర్జీ "భారత దేశంలో గ్రంథాలయ ఉద్యమానికి ఈ జాతీయ గ్రంథాలయం పట్టుకొమ్మ వంటిది" అని అన్నారు. లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్లకూ, వైస్రాయిలకూ అనాడు నివాస భవనంగా ఉండే బెర్లింగ్ భవనంలో ఈ గ్రంథాలయాన్ని నెలకొల్పారు.

పుట్టుపూర్వోత్తరాలు

19 వ శతాబ్దం ప్రథమార్థ భాగంలో జి.హెచ్. స్టూక్లర్ మహాశయుడు కలకత్తా వర్తమాన గ్రంథాలయాన్ని స్థాపించారు. ఆయన "ఇంగ్లీష్ మన్" అన్న పత్రికకు సంపాదకుడు. అసభికార సంస్థగా ఆయన దానిని నెలకొల్పారు. ప్రభుత్వ కార్యదర్శికాయుగ్రంథాలయాలను పెక్కింటిని నెలకొనచేసి 1891 లో కలకత్తాలో ఇంపీరియల్ లైబ్రరీ అన్న పేరుతో ఒక గ్రంథాలయం స్థాపించ బడింది. లార్డ్ కర్జన్ రోజులలో ఈ వర్తమాన గ్రంథాలయంలోని గ్రంథాలన్నింటిని ఇంపీరియల్ లైబ్రరీకి అప్పగించారు. భారత దేశానికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తరువాత ఇంపీరియల్ లైబ్రరీ పేరును

జాతీయ గ్రంథాలయంగా మార్చారు. కేంద్రంలో అప్పుడు విద్యామంత్రిగా ఉన్న మోరానా అబుల్ కలం్ అజాద్ ఈ జాతీయ గ్రంథాలయానికి ప్రారంభోత్సవం చేశారు.

అపురూపమైన వ్రాతప్రతులు

స్వాతంత్ర్యం వచ్చినప్పటి నుంచీ ఈ జాతీయ గ్రంథాలయం యావద్దేశానికి మార్గదర్శకమైన గ్రంథాలయంగా పురోభివృద్ధి చెందింది. 1949 లో శ్రీ ఆటర్న్ ముఖర్జీ తన గ్రంథాలయంలోని వైజ్ఞానిక సాహిత్య గ్రంథాలనేకం ఈ గ్రంథాలయానికి బహుమతిగా ఇచ్చారు. అదే విధంగా అపురూపమైన అనేక ప్రతులు, వ్రాతప్రతులు ఈ గ్రంథాలయానికి విరాళాలుగా లభించాయి. వాటిలో పర్ లేజ్ బహదూర్ సుప్రసా బహా కరించినవి ముఖ్యమైనవి.

స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వం ప్రతుత్పకాపకకూ, పాలకోద్యోగం అవసరాలు తీర్చడానికి మూత్రమే ఉద్దేశించబడిన ఈ గ్రంథాలయం ఈనాడు బహుముఖ సేవా సంస్థగా అభివృద్ధి చెంది, జాతీయ గ్రంథాలయమన్న పేరును సార్థక పరుచుకున్నది. చారిత్రక ప్రాముఖ్యంగల ప్రధానమైన వ్రాతప్రతులకు మైక్రోఫిల్మ్ ప్రతులను తయారుచేసి వదిలించడానికి ఈ గ్రంథాలయం విమూత్న కార్యక్రమాన్ని ప్రారంభించింది. ప్రాచీన పండితులు, భాషాకులయొక్క విలువైన భాషలలో నిక్షిప్తమై పున్న ఈ వ్రాతప్రతులు చెడిపోకుండా దీర్ఘకాలం భద్రపరచడానికి ఈ కార్యక్రమాన్ని చేపట్టారు. ప్రపంచ విజ్ఞాన సంస్థ ఇందు కమనరమైన పరికరానూ, ప్రవీణులనూ సమకూర్చింది. ప్రస్తుతం ఈ గ్రంథాలయంలో వ్రాతప్రతులకు మైక్రోఫిల్మ్ ప్రతులను తయారు చేస్తున్న ప్రపంచ విజ్ఞాన

సంస్కృత ప్రవీణులు దేశంలోని అనేక గ్రంథాల యాలను దర్శించ సున్నారు. సంస్కృతం, అరబ్బీ, పర్షియన్ భాషలలో సహా అనేక భాషలలో మూడు లక్షల వ్రాతప్రతులకు వెక్రకోఫీట్స్ ప్రతులను తయారు చేయడానికి సంకల్పించ బడింది. ఒక్కొక్క వ్రాత ప్రతికి రెండేసి మెక్ ఫిల్ములు తయారుచేసి, రెండు వేరు వేరు గ్రంథాల యాలలో వుంచుతారు. పరిశోధనలు జరిపే పండితులు వాటిని వినియోగించుకో వచ్చును. కొన్ని ముఖ్యమైన ప్రతులు నానుమాత్రపు ధరకు విక్రయిస్తారు. పండితులు, పాఠకుల కోర్కెపై గ్రంథాల జాబితాలను తయారు చేయటంతోపాటు నరజాతి కాప్రం, వృక్ష కాప్రం, బెంగలీ సాహిత్యాలకు సంబంధించిన గ్రంథాల జాబితాలను కూడా ఈ గ్రంథాలయం తయారు చేస్తున్నది. ఈ గ్రంథాలయం గ్రంథ ప్రదర్శనాలనూ, ముద్రణారీతులను వివరించే ప్రదర్శనాలనూ నిర్వహించింది. విరుడు అమెలోష్ ముఖోపాధ్యాయ

శతజయంత్యుత్సవాల సందర్భంలోనూ, ఈ సంవత్సరం మే లో రామానుజ చటర్జీ శతజయంత్యుత్సవాల సందర్భంలోనూ ఇట్టి ప్రదర్శనం నిర్వహించింది.

బాలల గ్రంథాలయం

జాతీయ గ్రంథాలయంలో 1960 జనవరిలో బాల గ్రంథాలయకాళి ఏర్పాటు చేయబడింది. బెంగలీ, అంగ్లం, హిందీ, గుజరాతీ, మరాఠీ, తమిళం, ఉర్దూ, రష్యన్, పెంచి భాషలలోని 13 వేల ఇట్టి సాహిత్య గ్రంథాలు ఇచ్చట చేర్చబడినాయి. ఇతర భాషలలోని బాల సాహిత్య గ్రంథాలను సేకరించడానికి కృషి జరుగుతోంది. పబ్లిక్ గ్రంథాలయాలకు గ్రంథాల బహుదా చట్టం మేరకు దేశంలోని ప్రతి ప్రభుత్వ రణ కర్తా తాను ప్రసూరించిన గ్రంథమూ లేక ప్రతికల తాలూకు ఒక్కొక్క ప్రతిని జాతీయ గ్రంథాలయానికి, దేశంలోని మరో మూడు పబ్లిక్ గ్రంథాలయాలకూ విధిగా పంపాలి.

ఈనాటి సాహిత్యంలో స్థితిగతులు

ఆర్య,

జూన్ (1966) నెల భారతిలో “ఈనాటి సాహిత్యంలో స్థితిగతులు” అన్న వ్యాసం మీద టి. ఎల్. కొంతారావుగారు అగమ్యు నెల భారతిలో ప్రసిన లేఖను చూచాను.

సాహిత్య విమర్శ వ్యాసం మీద పాఠకులు వ్రాయడం సంతోషించవలసిన విషయమే. కొంతారావు గారు మాత్రం కొంత ‘అనవవాన్ని’, అనేకాన్ని ప్రదర్శించారు. విపులీకరిస్తాను. అభ్యుదయకవిత్వాన్ని గురించి వ్రాస్తూ “పాశ్చాత్యదేశాల్లో ప్రచారంలో ఉన్న అభ్యుదయ సిద్ధాంతాలు శ్రీశ్రీ గారి కవిత్వంలో ప్రతిఫలించడంలేదు” అని నేను వ్రాశాను. దానికి జవాబుగా కొంతారావుగారు ఇట్లా వ్రాశారు. “అంటే విమర్శకుడికి ఏది అభ్యుదయంగా కనబడుతుందో, అదే భావం కవికి గూడా ఉండాలని నీతి అర్థిపాటుం దావచ్చు. సాహిత్యంలో పాఠరణంగా జరుగుతున్న చర్చిత ఏమిటంటే విమర్శకులు వారి ప్రమాణాలతో కవిని కొలవడం. దానివల్ల విమర్శనారంగంలో ఇన్ని అనర్థాలు ఏర్పడుతున్నాయి. వ్యాసకర్త చెప్పినట్లుగానే చూస్తే ‘ప్లేట్’ విర్మించిన (Republic) శాస్త్రీ యాభ్యుదయానికి ఉదాహరణగా కన్పిస్తుంది. పోతే శాస్త్రీ యాభ్యుదయమంటే ఏమిటో వ్యాసకర్త, ఎక్కడా చెప్పినట్లు కనబడలేదు. అసలీ “అభ్యుదయం” అనే మాటకి చాలమంది చాల రకాలుగా అర్థాలు తీస్తున్నారు కాబట్టి అభ్యుదయాని కర్తం వివాద గ్రస్తుంగానే మిగిలిపోయింది. ‘ప్లేట్’ విర్మించిన (Republic) వ్యాసకర్తకి ఆచరణీయమైన అభ్యుదయ భావం కావచ్చు. Marx విర్మించిన వర్గరహితసమాజం నమూనావదం శ్రీశ్రీకి అభ్యుదయంగా కనబడవచ్చు.”

ఈ పై మాటలు చూస్తే కొంతారావుగారు నా వ్యాసాలను పరిశీలన చేసినట్లే కనపడదు. తన అభిమాన-ఇష్ట-కృత్యం తమకు అభిలషణీయమైనంత ఎక్కువగా పొగడలేదని ఆవేశంతో వ్రాయడమే

జరిగింది. నా వ్యాసాలలో పై ప్రశ్నలకు సమాధానాలున్నాయి చూడండి.

“ఇరోపాలో పారిశ్రామిక విప్లవము (Industrial revolution) ఒకప్పటికి వచ్చిన తరువాత మేధావులపైన మార్క్సిజం (Marxism) ప్రభావము కనపడుతూ వచ్చింది. ఆ ప్రభావమే సర్వసాహిత్య ప్రక్రియలలోను, అనుకూల్య ప్రాతికూల్య స్పర్శలో విషయనానం అయింది. మార్క్సిస్టు సిద్ధాంతాలతో, లక్ష్యాలతో సాహిత్యవాదులు రచనలు చేసి అభ్యుదయ సాహిత్యాన్ని నిర్మించారు. పాశ్చాత్యదేశాలలో అభ్యుదయ రచయితలకు మానవాభ్యుదయము, వర్గరహిత సమాజము, విశ్వశాంతి, భవిష్యత్ పై విశ్వాసము, ఇవి ముఖ్యలక్ష్యాలు. “విశ్వశ్రేయః కావ్యమ్” అను మన ప్రాచీన లాక్షణికుల సూత్రమునకు యీ సూత్రన అభ్యుదయ కవితావాదలక్ష్యాలు విపులార్థ సుస్పరణములే నని చెప్పవచ్చును.

ఈ అభ్యుదయ రచయితల వర్గమునకు చెందిన ప్రముఖ కవులలో మాయకొవిస్కి, నాజిం హిక్ మత్, పబ్లో నెరూడా, ఆడెన్, స్పెండర్, చెస్చుకో తగినవారు. ఈ అభ్యుదయ వాదమును పూర్తిగా అవగాహన చేసుకోవాలంటే, కారల్ మార్క్స్ ప్రతిపాదించిన సామ్యసిద్ధాంతములను, కారల్ మార్క్స్ పై కొంతవరకు ప్రభావము చూపెట్టిన డేవిడ్ రికార్డ్ అర్థి కగతి సిద్ధాంతములను, హెగెల్ (Hegel) ఫిక్టే (Fichte) మొదలగు తాత్వికుల సిద్ధాంతములను పరిశీలించవలసి ఉంటుంది. మరిన్ని శాస్త్రీయమైన అభ్యుదయ వాదాన్ని వివరించవలసి వస్తే, మూర్ వ్రాసిన యుటోపియ (Utopia) ప్లేట్ (Plato) ఉపాగనాలలో నిర్మించిన రిపబ్లిక్ (Republic) వెర్ల్ రచించిన “కొత్త ప్రపంచాలు” (New Worlds) చూడక తప్పదు. ఈ సిద్ధాంతాన్ని సాహిత్య ప్రక్రియగా రూపొందించడం ఎట్లా అని ప్రశ్నపస్తే ఫాబియన్ (Fabian) విధాన సామాజికవాదులు నిర్మించిన సాహిత్యాన్ని

చదవటంవల్ల కూడా మేలే కలుగుతుంది. టెర్నార్డ్ పై, వెర్నర్, మొదలగు మేధావులు ఈ కాళకు చెందినవారే. వీళ్ళకు “వదకకుర్చీ సమాజిక” వాడుకనే పేరు (Nick name) కూడా ఉన్నది. ఈ అభ్యుదయవాదులు భారతములో చెప్పిన “దుఃఖాదుర్విజితే సర్వ స్పర్శ స్వస్థుఃసాహస్రీతం” (అనగా దుఃఖము అందరకు కష్టమైనదే. సుఖమును అందరను కోరుదురు.) అన్న భావమునకు సన్నిహితులుగా మన్నారని చెప్పవచ్చును” (పుటలు 39, 40 డిసెంబరు 1965 భారతి.)

నేను వ్రాసిన పైవాక్యలమూలమున “అభ్యుదయ వాదము” అంటే ఏమిటో మేము శక్తివంచన లేకుండా పరిశీలించినట్లు అంగీకరించవలసి ఉంటుంది.

నేను ఇంత వ్రాసినా—“సుప్రస్థ శాస్త్రీయ అభ్యుదయవాదం అంటే ఏమిటో చెప్పలేదు—అది ఏకు తెలియదు—మార్క్స్ ఏకు తెలియని ఏవో చెప్పాడు. అవి మాకు తెలుసు. సుప్రస్థ నీ కొంబద్దలో కొలుస్తున్నావు” అని విమర్శకు దిగితే—అట్టివారిలో సాహిత్య వివాదమే లేదు. ఇంతకూ నా మనవి ఏమంటే పైన వివరించబడిన “అభ్యుదయ సాహిత్య సిద్ధాంత భావాలే”— యావత్ప్రపంచ సాహిత్యవేత్తలు అంగీకరిస్తున్నారు. కాంతారావుగారికి ఆ సిద్ధాంతాలు సమ్మతం కాకపోతే నేను చెయ్యగలిగినదేమీ లేదు.

పై కొంబద్దలో కొలిస్తేనే శ్రీశ్రీగారి కవిత్వంలో అభ్యుదయ సిద్ధాంతాలు ప్రతిఫలించడం లేదు. “వయస్సు మళ్ళిన వారిని చావముని శపించడం”— Marx నిర్మించిన వర్గరహిత సమాజం, సమతా వాదం—వంటివాటిని ప్రతిఫలించదు. ఎవరినో సమీక్ష చేసి ఆహూతి ఇచ్చి, తాను పల్లవించడం స్వీకృతపరత్వమే గాని అభ్యుదయంకాదు.

ఇంతకూ నేను శ్రీశ్రీని తక్కువరకం కవిగా చెప్పలేదు. అతనికి కాళ్ళతమైన కీర్తి ఉన్నదన్నాను. ఆతడు శృంగార విశృంఖలత్వాన్ని సాధించి భాషావిధానమైన కవిత్వాన్ని వ్రాశాడన్నాను. కాకపోతే శ్రీశ్రీ కవిత్వంలో అభ్యుదయ సిద్ధాంతాల కంటే భాషావిధానమైన రచనావిధానం ఎక్కువగా ఉండటంవల్ల ఆయన్ను నేను ముందుకు త్రోశాను. ఇందుకు అగ్రహం అక్కరలేదు.

“జలవంతులు దుర్బల జాతిని జావినలను కావించారు. నవవాంతులు ధరాధిపతులై చరిత్రమున ప్రసిద్ధి కెక్కారు. కాలం గడుస్తున్న కొద్దీ మానవుడు చీకటి నుంచి వెలుగులోకి రావడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు. వ్యక్తి, వ్యక్తి ముట్టు, ఉన్న సాంఘిక వ్యవస్థ, దానికున్న చరిత్ర ఈనాటి మానవుడు నమగ్రంగా అర్థం చేసుకోగలుగుతున్నాడు. రాచరికపు వ్యవస్థలోంచి ప్రజాస్వామికంలోకి అడుగు పెట్టిన మనిషి వ్యక్తిస్వతంత్ర్యం అంటే ఏమిటో అర్థం చేసుకోగలుగుతున్నాడు. అందుకే ఒక వ్యక్తిని మరొక వ్యక్తి—ఒకజాతిని మరొక జాతి నీడించే సాంఘిక ధర్మం, ఇంకానా ఇకపై సాగదు”—అంటున్నాడు ఈనాటి అభ్యుదయకవి”—అంటూ ఇదంతా శ్రీశ్రీ సంగతని కాంతారావుగారి వాక్యాలు.

సిద్ధాంతాలు నినాదస్వరూపంగాకాకుండా, చర్చా స్వరూపంగాకాకుండా సాహిత్యంలో మంచబడితే, ఉత్తమ సాహిత్యం అవుతుందని సాహిత్య భావుకులకు తెలిసిన విషయము. పై మాటలేకాదు—ఇంకా, ఎక్కువ సిద్ధాంత ప్రచవనం చేసినా అది సాహిత్యం కాదు. మేము ఇన్ని మాటలు వ్రాశాము, ఉపన్యసించాము, నినాదాలు చేశాము—అభ్యుదయాన్నిగురించి—అదంతా సాహిత్యమే అంటే చాలా కష్టం వస్తుంది. సిద్ధాంత ప్రవచనాలు—ఉపన్యాసాలు ఒకయొక్క వాటిని ముహూర్తంగా మలచిన సాహిత్యం ఇంకో ఎత్తు. నేను వ్రాసింది సాహిత్యాన్ని గురించి. కాంతారావుగారు సిద్ధాంతాలను వివరించారు. అది ప్రస్తుతాంశంకాదు. శ్రీశ్రీగారి అభ్యుదయ భావాల మీద తెలుగుదేశంలో ఎటువంటి అభిప్రాయాలు ఉన్నాయో, ఒక ఉదాహరణ ఇస్తాను. 1954—55 సం.లో ఆంధ్రలో జరిగిన మధ్యంతర ఎన్నికల సందర్భంలో—ఒక పెద్దతుపాను లేచింది. దేశంలో నలుమూలల నుంచి రచయితలూ—భావుకులు సంతకాలు చేసి శ్రీశ్రీని వందోక్షంగా ఇందిస్తూ ప్రతికంలో వ్రాశారు.

శ్రీశ్రీ అనుయాయుల రచనలు వట్టి శాబ్దిక అయోమయంగా ఉన్నాయని నేను అన్నాను. దానికి కాంతారావుగారు “ఇది కేవలం ఆధారరహితమైన నిందా రోపణ. ఒకవేళ ఉదాహరణగా ఏ ఒకటో రెండో ఎవరినో చూపించినప్పటికీ తక్కిన కవిత్వం అంతా ఇంతే అనుకోవడం వాస్తవమైనదా? ఛందోబద్ధ

కవిత్వం అంతా కవిత్వమేనా? డాంటో మూలం ఎన్ని అవకాశాలు లేవు గమక. అయితే ఏళ్లంతా వ్యాకరణ సిద్ధాంతాల్ని, చందో నియమాల్ని, గ్రాంథికభాషనీ, ఉపయోగించుకున్నారు కాబట్టి లోపం లేదనుకుంటే అది సాక్షికతయే కాగలదు. సాహిత్యం మహామూలద మైతే అందులో రాళ్ళూ, రత్నాలూ, రెండూ ఉంటాయి. అవి యిదివరకూ ఉన్నాయి. ఇప్పుడు ఉన్నాయి. ఎప్పుడూ ఉంటాయి. ఏది సరిగ్గాందాలో, ఏది విపరీతంవాలో బుద్ధి జీవులు నిర్ణయించుకోవాలి. ఈనాటి కవిత్వంలో అభ్యుదయశ్రేణు అవి ఒక మాటంటే సరిపోతుందా?" అని కాంతారావుగారి వాక్యాలు.

నేను చందోబద్ధ కవిత్వ పక్షపాతినికాదు. అందు లోనే కవిత్వం ఉంటుందని గాని వాళ్ళు వ్యాకరణ సిద్ధాంతాల్ని, చందోనియమాల్ని గ్రాంథికభాషను ఉపయోగించుకున్నారు కాబట్టి లోపం లేదనుకోమని నేను వ్రాయలేదు. అవి నా అభిప్రాయాలు కానేకావు. అనందర్పుమైన ఉంటుంపులు వ్రాసి ఆ గుర్తేకాలకు లోమకావడం బుద్ధిజీవులు చేసినవికాదు. నేను వ్రాసిన వ్యాసంలో సాహిత్యంలో ప్రాదుర్భవించిన Trends ను గురించి వ్రాశాను. ప్రతి ఒక్క కవిని గురించి వివరంగా వ్రాయడానికి వ్యాసం యొక్క పరిధిలో సావకాశం లేదు. ఈనాటి నవకవుల శాబ్దిక ఆయోమయత్వం ఎట్లా ఉంటుందో శ్రీ ఎన్. గోపిగారు అగమ్య నెల భారతిలోనే (పుట 72) పెద్దపట్టికట్టి చూపించారు. ఈ శబ్ద ఆయోమయత్వానికి దానిని చూచి కాంతారావుగారు తృప్తి కలిగించుకోవాలి. నేను కూడా రెండు ఉదాహరణలు 'శ్రీశ్రీ' రచనలలోనే చూపుతున్నాను. (1) లిక్కునర్మియసి. దీని ఆర్థం ఏమిటో-మన ఘృష్టం వచ్చినట్లు ఊహించుకుంటుందాడు- ఇదమిర్తమని, నిర్ణయించడం కష్టమే. ఇది సూక్ష్మాలు తెలుగు వదలంధంకాదు. సంస్కృత రూపం తగిలించుకుని కవులుతున్నది. భాష్యంలేనై యాకరణులకు కూడా ఈశబ్దం చూపుతున్నది. ఎవరికీకూడా అర్థంకాని- అర్థాన్ని సాధించడానికి- వీలుకాని-అదికూడా క్లిష్టతరమైన సంస్కృత భాషాబంధాల్ని వాడటం శబ్ద సౌలభ్యమా? అభ్యుదయమా? ఇటువంటివి శ్రీశ్రీ రచనలలోనే ఇంకా కొన్ని చూపించవచ్చును.

మనభాషలో 'నుడి నానుడి' ఉన్నాయి. శబ్దాలకు రూఢి అర్థాలు ఏర్పడి ఉన్నాయి. 'మరో లోకం-మరో ప్రపంచం' అంటే-మనభాషలో- 'సరలోకం'- సురగించిన వారు పోయే లోకం అనే రూఢి అర్థం ఉన్నది. నువ్వు సీఘ్రం వచ్చిన శైలి, రచనావిధానం ఎప్పుకో-నీ ఘృష్టంవచ్చిన సిద్ధాంతాలు ప్రతిపాదించు. కాని ఉపయోగించే భాషలో లేని అర్థాలతో శబ్దాలు ప్రయోగించి దబాయించి ప్రయోజనం ఉండదు. 'సరలోకం' అనే రూఢి అర్థంగల "మరో ప్రపంచం పిలిచింది" అంటే మృత్యువు ఆనన్దమైనదని రూఢి భావము. ఇందుకు ఎంతచిరుద్దంగా 'మరో ప్రపంచం'లో ఉన్నది! వివరణం అవసరంలేదు.

కొన్ని గీతాలు ఇచ్చి అవి అభ్యుదయ గీతాలు అవువా కాదా అని కాంతారావుగారు సవాలు చేస్తున్నారు. కాంతారావుగారు అంగీకరించినట్లుగా ఈవంగతి ఒకటి రెండు గీతాలతో తేలేదికాదు. అభ్యుదయ మార్గంలో నిలువలేకున్నామని మహావాక్యాలు రావాలి. అది సాహిత్య భావుకుల కిందరికీ సంతోషం కలిగించే విషయం. ("ముక్తకే కవయోఽనంతాః, సంసూతేకవయశ్శతం, మహావ్రబంధేతు కవితేకో, ద్యౌ, దుర్లభాస్తయః".)

కాంతారావుగారి ఇంకో సవాలు: "ఆర్కుద, దాశరథి, కుందుర్తి మొదలైన కవులు శాబ్దికమైన అధికారాన్ని, అనేకమంది సాంప్రదాయిక కవులకన్నా ఎక్కువగా కలిగినవారే". ఇటువంటి వ్యక్తిగతమైన పొండిత్య పరిశీలనకు దిగటం బాధాకరంగా ఉంటుంది. దాశరథిగారి సాంప్రదాయిక కవిత్వం ముందు ఆయన వ్రాసిన సాంప్రదాయేతర కవిత్వం నిలువదని ఇదివరకే 'జయంతి'లో చదివినట్లు జ్ఞానకం. అర్కుదగారి శాబ్దిక అధికారాన్ని గురించి పూజ్యులు శ్రీ నిడుదవోలు వెంకటరావుగారు ఈనుధ్య భారతిలో సమగ్ర ఆంధ్ర సాహిత్య విమర్శలో పదే పదే వ్రాశారు. 'దసగిరి' 'వాషిగుట్ట' వంటివి సాహిత్యగమ్యంలో పాపించబడి ప్రసిద్ధమైనాయి.. సుల్లి నేను వ్రాయడం పునరుక్తి అవుతుంది. మిత్రులు శ్రీ కుందుర్తిగారికి స్వయంగా అభ్యుదయ కవిత్వం మీద ఉన్న అభిప్రాయం కాంతారావుగారికి తెలిసినట్లులేదు. శ్రీ కుందుర్తిగారి మాటలు ఇట్లా ఉన్నాయి: "కావ్యమస్తువులో స్పష్టత లేక, ఉపాలో సాందర్యం లేక, కవి యిస్తున్న సందేశం

అవలులేక యిటీవల ఆధునిక కవిత్వ బాగా దెబ్బ తిన్నట్లు నాకు అనిపిస్తున్నది.. రచయితల్లో స్పష్టత విరచించింది....భావకవిత్వం, అభ్యుదయ కవిత్వం, వచన కవిత్వం, ఎన్నిసూర్యులు వచ్చినా, నేను కవులు పెట్టిన భిక్ష ఆత్మాశ్రయ కవితామూర్తి యింకా మనలను వీడిపోలేదు. ఇది ఉన్నవాళ్ళు మన కవిత్వం యిలానే ఎదుగుబోదుగుల్లో కుండా ఉండకలేవు.... అభ్యుదయ ఉద్యమం విజృంభించిన రోజుల్లో ఆదర్శ మనే దానికి అధిక ప్రాధాన్యం వచ్చి, కవిత్వపు విలువలను నిర్లక్ష్యం చేయడం జరిగింది. కనుకనే ఆ ఉద్యమం అంత త్వరగా చల్లారిపోయి కవిత్వపు విలువలకు ప్రాధాన్యం గల ఆధునిక వచన గేయోద్యమం ఆరంభ మైవది." (పుట 84-భారతి-డికంబరు, 1965.)

ఈ పైమాటలను బట్టి అభ్యుదయ కవిత్వం చల్లారిపోయినదనీ, అందులో కవిత్వపు విలువలు లేవని శ్రీ కుండుర్తిగారు విష్కర్షగా తేల్చి చెప్పారు. కాంతారావు గారి దృష్టిలో అభ్యుదయ కవులైన శ్రీ కుండుర్తిగారి మాటలు కాంతారావుగారు తిరస్కరించక తప్పదు.

కాంతారావుగారు ఈనాటి విమర్శకులను గురించి శ్రీశ్రీ అన్నమాటలు ఉంటుంటే ఇంకో సవాల చేశారు. "ఆధునిక కవిత్వం వియమరహితమైనదనే తుమ్మవాదన సహృదయులైన విమర్శకులది కాదు... తమ ప్రామాణ్యాలకు లొంగనంతమాత్రంచేత, విమర్శకు కాదు, నిరవక—దూషణకీ పూనుకొంటున్న చిత్ర మనస్సులు" "ఈనాటి సాహిత్య విమర్శకులలో కొంద రున్నారు. అందుకనే విమర్శయొక్క స్థాయి పడి పోయింది"—ఇది కాంతారావుగారి అనేదన. విశానికి శ్రీశ్రీగారి విమర్శకులమీదవిమర్శ వట్టింపు కోవలనని కావు. ఎంతేమంటే ఆధునిక కవిత్వం వియమరహితమైనదని నేను వాదించలేదు. కాకపోతే ఆ సిద్ధాంతాలు బాగా మలచి, ప్రతిఫలించే టట్లుగా రచనలు ఇంకారావాలి అంటున్నాను. అభ్యుదయ కవిగా కాంతారావుగారు ఎప్పుడున్న శ్రీ కుండుర్తి కూడా ఇందుమించు వా భావాలే అంటున్నారు. ఈ పందర్బంధంలో శ్రీశ్రీగారి మాటలు తీసుకురావడానికి పందర్బంబుద్ధి కనపడటం లేదు.

కాంతారావుగారి ఇంకో విమర — నవలలను గురించి నేను వ్రాసిన దానిపైన. ఉత్తమస్థాయి నవలలు మూడోతరంవాళ్ళు వ్రాయలేదని నేను వ్రాసిన దానికి స్పర్శగా ఆయన కొన్ని పేర్లు చెబుతున్నారు. బుచ్చిబాబుగారి 'చివరకు మిగిలేది' అందులో ఒకటి. ఈ పుస్తకాన్ని గురించి ఉత్తమ భావనా నైచిత్ర ఉన్నదని నేను వ్రాశాను. గమనించకుండా అక్కసుపడితే నేను వెయ్యగలిగివది లేదు. గోపీచంద్ గారిని గురించి కూడా వ్రాశాను. దీర్ఘకాలంలో వచ్చిన సాహిత్య తరంగ ముల (Trends)ను గురించి సమీక్షించుటలో "ఫలానా పుస్తకాన్ని గురించి ఎందుకు వ్రాయలేద"ని సవాల చేయుటలో సామంజస్యము లేదు. నవలలలో ఎన్దాన్ని (Entertainment) కలిగించేది చాలా ఉన్నాయి. కాంతారావుగారు చెప్పినవన్నీ అట్టివే. కాని కాలాధ్యమైన సాహిత్యం (Literature) గా కావ్యము చేరుకున్నది ఎంచవలసి వస్తే వెనుకంజ వెయ్యవలసి వస్తుంది. 'వేయి వడగలు,' 'మాలవల్లె,' 'ఏకవీర' చదువుకున్నట్లు మళ్ళీ మళ్ళీ చదువ తగిన నవలలు మూడో తరంలో ఇంకా రాలేదని నిస్సందేహంగా చెప్ప వచ్చును. ఎన్దానికి (Entertainment), సాహిత్యానికి (Literature) తేడాలు ఏమీలేవనే భావాలు కలవారు కూడా ఉండవచ్చును. ఉత్తమ నవలా సాహిత్యం వస్తే నాకూ సంతోషమే. ఇంతకంటే విశితంగా వ్రాస్తే కాంతారావుగారు ఉడవారింపిన గంభీరతలకు బాధ కలిగించడం అవుతుంది. అది నాకు సమ్మతం కాదు. కాంతారావుగారి ధోరణి ఎంత అసందర్భంగా ఉన్నదో ఇంకో ఉదాహరణ ముడిపెట్టెను. "...ఈ నవల ల్లో ఈ విమర్శకుల దృష్టికి ఎందుకు ఆనందంలేదు అంటే నా కొక్కటే సమాధానం తోస్తోంది. ఈ నవలలు గ్రాంథికానికి దగ్గరగా ఉన్న వ్యావహారికంలో వ్రాయబడలేదు..." ఇవి కాంతారావుగారి మాటలు. విజానికి కాంతారావుగారు ఉడవారింపిన నవలలన్నీ అటువంటి భావలో ఉన్నవే.

శ్రీ కొడవటిగంటి వారిని గురించి నేను "ఆయన రచనల్లో హార్మోనియం పంగితం లాగా కొంత చర్చిత చర్చణం కనిపిస్తుంది" అన్నాను. దానికి కాంతారావు గారు విమరులు విసరి హార్మోనియాన్ని పేర్కొనడంలో భౌతికత లేదన్నారు. కొడవటిగంటి వారి రచనలలో చర్చిత చర్చణంలేదు అన్నారు. కాంతారావుగారి వాదన

పిడివాడనగా ఉన్నది. ఫిబ్రవరి (1966) భారతిలో మిత్రులు శ్రీ కె. వి. రమణారెడ్డిగారు బహుదీర్ఘమైన సమున్నతమైన పరిశీలనా వ్యాసం వ్రాశారు. (పుటలు 11 నుంచి 33 వరకు). అందులో శ్రీ కొడవటిగంటి నవలలను గురించిన అతి విశిష్ట పరిశీలన జరిగింది. శ్రీ రమణారెడ్డిగారు కూడా వివరకు కొడవటిగంటి గారి రచనలలో వైవిధ్యం తక్కువనీ, కొంతవరకు చరిత్రకవర్ణనం ఉన్నదనీ తేల్చి చూపించారు. దీర్ఘమైన విశిష్ట పరిశీలనా రూపమైన శ్రీ రెడ్డిగారి విమర్శకు కాంతారావుగారు సమాధానం చెప్పకోగలిగిన తర్వాత గాని—నేను వ్రాసిన చరిత్రకవర్ణనాన్ని ఆక్షేపించదగిన సందర్భం ప్రదర్శించదు. ఇక పోర్చుగీసుయం గురించి—గ్రాతంలో ప్రక్కవాద్యంగా పోర్చుగీసుయం ఉన్నప్పుడు గ్రాతంలోని సాగులు ప్రస్తుతం కావడానికి ఆ వాయిద్యం అడ్డుపడుతూ ఉంటుందని ప్రతిపక్షాన్ని చూపించిన విషయం. వైవిధ్యంలేని కథామూర్తు తీసుకున్నందువల్ల శ్రీ కొడవటిగంటి వారి కల్పనా చాతుర్యం కొంత దెబ్బ తిన్నది. పోర్చుగీసుయాన్ని గురించి ఇంకా కావలసి వస్తే—అరిండియా రేడియో వారిని అడిగితే తెలుస్తుంది. దాన్నిగురించి వివాదం ఇక్కడ ప్రస్తుతం కాదు.

కాంతారావుగారు తమ లేఖ ముగింపులో చాలా ఆగ్రహం వహించారు—“ఏమైనా, తెలుగుదేశంలో ఒక దురలవాటు ఉన్నది. ఎవరికివారు మేమే అధికారులమని భావిస్తున్నారు”-ఈ మాటలు కాంతారావుగారికి కూడా అన్వయిస్తాయి. కుండుర్తివారి అభిప్రాయాలు చూస్తే—శ్రీ రెడ్డిగారి వ్యాసం చూస్తే—కాంతారావు గారు ఎంత తొందరపడ్డారో, లేని అధికారాన్ని ఎట్లా స్వీకరించారో తెలుస్తుంది. శ్రీ కుండుర్తి అభ్యుదయ కవిత్వం మీద అన్నమాటలు ఎక్కువ అధికారం కలిగి అన్నమాటలే. శ్రీ రెడ్డిగారు కొడవటిగంటి వారి మీద వ్రాసిన వ్యాసం తెలుగువారి సాహిత్యభావుకలకు తెలుగుబాటలు దీర్చిన వ్యాసము. శ్రీ రెడ్డిగారు కొడవటిగంటి వారికి మిత్రులే. వీరందరికీ లేని అధికారం కాంతారావుగారికి ఎక్కడనుంచి న్నుంది?

కాంతారావుగారి మాటలు ఇంకా ఇట్లా ఉన్నాయి: “సౌందరసందం కావ్యం కాదన్నారు. గురజాడను అకవి అన్నారు. కన్యాశుల్కాన్ని, మహా ప్రస్థానాన్ని పెక్కు పుస్తకాంతో నోల్చారు. (ఈ

విషయం ఉదహరించడానికి చాలా సిగ్గుపడుతున్నాను. కానీ తప్పదు.) చివరికి ఈవాటి సాహిత్యమంతా అగమ్య గోచరమని తేల్చారు... స్నేహము, ప్రేమ అనే రెండు వెలుగులను నరుని మీద తిప్పి కాంచితే వింతసాగులు బయలుదేరుతవి. అమాయ అనే అంధకారంలో అంతా ఏకవలసే.” నా రచన మీద ఈ ముగింపు వాక్యాలలో విమర్శ చెయ్యడంవల్ల ముగింపు వాక్యాలలో ఈనడింపబడిన వాక్యాలన్నీ వేనే చేసినట్లుగా సాళుకులకు భ్రమ కలిగించే ధోరణిలో కాంతారావు గారు వ్రాశారు. వారు వ్రాసిన దానికి సిగ్గు పడవలసిన అవసరం విజంగానే ఉన్నది. ఎంచేతనంటే వారు వ్రాసిన పై మాటలకూ—నా వ్యాసానికి ఏమీ సంబంధంలేదు. కాంతారావుగారు పై మాటలు వ్రాయడానికి నా వ్యాసంలో ఆస్పృహం లేనే లేదు, ఇతే ఆయువ లంగీకరించినట్లు అమాయ అనే అంధకారం కారణం అయ్యుండవచ్చును. సౌందరసందం కావ్యం కాదని నేను ఎప్పుడూ వ్రాయలేదు. అట్లా వ్రాసినవారెవరైనా ఉంటే వారితో నాకు అభిప్రాయభేదం ఉన్నది. ఈ విషయం సాహిత్య వీధులలో ప్రముఖులకందరికీ తెలుసును. గురజాడను అకవి అని నేను అనలేదు. శ్రీ గురజాడను గురించి కన్యాశుల్కాన్ని గురించి జనేనరు 1966 భారతిలో నేను ప్రశంసనూ వ్రాశాను. అమాయాళారంలో కన్నులు మూసుకుని ధూషించేవాళ్ళకు సమాధానాలు చెప్పడం కూడా నిజానికి అనవసరమే.

తుమ్మలపల్లి రామలింగేశ్వరరావు.

చందుపట్ల సాననము

ఆర్యా!

పాదరాజులు నుండి విజయవాడకు వెళ్ళి రోడ్డుపై ‘నకరెకల్లు’ అను గ్రామము గలదు. ఆ గ్రామమునకు దాదాపు రెండుమైళ్ళ దూరమున ‘చందుపట్ల’ యను ఒక పెద్ద గ్రామము గలదు. ఇచట అనేకములగు పురాతన దేవాలయములు, శిల్పములు గలవు. ఈ గ్రామము విద్యవంతులకును, దనధాన్యములకును, బనాభాకును ప్రసిద్ధి వహించినది. ఇది నల్లగొండజిల్లా, నల్లగొండతాలూకా, నకరెకల్లు బ్లాకునకు చెందిన గ్రామము. ఇట్టి యూరునకు

పదమూడు భాగమున అనగా 'నకరకల్ప' నుండి వర్ణగోంధకు వెళ్లు రోడ్డునకు సమీపమున 'పెద్ద ముక్కాండ్లు గుళ్లు' అనుపేరున పిలవబడు కొన్ని చిన్న తేవ్యాంధములు గలవు. ఆ యాంధములకు ముందు భాగమున (దక్షిణపు వైపు) చతుర్దశాకారము గల ఒక శిలా స్తంభముపై ఒక శాసనము చెక్కబడి యున్నది. వ్రాత యందముగను, పరిశుభ్రముగను మూడు వైపుల చెక్కబడి యున్నది. ఇట్టి దీనిని పరిశోధించి ప్రకటింప వలయునను తలంపు కలిగిన వాడనై కొంత శ్రమించితిని. కాని శాసనము దీయుపద్ధతియు, మొదలగునవి తెలియక తీవ్రదుశ్చము నుండి వేమును, మా యన్నగరైన శ్రీ లక్ష్మణమూర్తి ఎమ్. ఏ., గారును విరమించితిని.

ఇకల పరిసరములబట్టి చూచిన ఇది రెడ్డి రాజాంధో, లేక కాకతీయుంధో కావచ్చునని తెలియుచున్నది. ఇది మా స్వగ్రామము గావున అచటికి వెళ్లినపుడెల్ల ఆ శాసన స్తంభమును జూచి బాధ పడుట తప్ప వేరేమీ చేయగలము. పత్రపులు రుద్దుకొనుట, రైతులు దీని వెంటనే వ్యవసాయ పరికరముల నుంచుటయు, మార్గమున నుండుటయు మొదలగు కారణములనల్ల, ఈ శాసనాక్షరములు కొన్ని కొన్ని భ్రష్టత్య మందినవి.

ప్రభుత్వము వారు ప్రత్యేకముగ నిట్టి పురావస్తు— శాసన, భూగర్భ పరిశోధనల జరిపించి చారిత్రక జ్ఞానము పెచ్చు చేయుచున్నను, ఈ ప్రకారముగనే మరుగుపడియున్న శాసనములెన్నియో గలవు. కావున ఈ శాసనమును తగు పరిశోధకులచే పరిశీలించజేసి ప్రకటించిన అందు ఎన్నియో విషయములు తెలియును. వీని వలన చారిత్రకులకును— మాకును అనగా ప్రజానీకమునకును ఎంతయో మేలు చేసిన వారగుదురని విశ్వసించుచున్నాను. శాసనముల గూర్చి ప్రత్యేక పరిశోధనము (Ph. D) జరుపు వారు పైతము దీనిని తెలుసుకొనలేక పోవుట విచారకరము—

— శ్రీ రంగచార్య.

నమ్రగాంధ సాహిత్యము :

ఆరవ సంపుటము

(తొలిరాయల యుగము—పిల్లలమణి పినవీరభద్రుడు) ఆర్యా!

శ్రీ ఆరుద్ర రచించిన నమ్రగాంధ సాహిత్యములో— ఆరవ సంపుటమున గల కవులలో పిల్లలమణి పినవీర భద్రుడున్నాడు. ఆ కవిని గూర్చి వ్రాయుచు, "మహామతి" అనే విశేషణాన్ని కొరవి గోపరాజు వాడినట్లు వ్రాయబడినది. కాని 1965 డిసెంబరు సంచిక 'భారతి'లో అది పెద్ద వీరభద్రుని గూర్చిగాని, పిన వీరభద్రుని గూర్చి కాదని నిరూపించబడినది. (నమ్రగాంధ సాహిత్య విమర్శ—లో.)

ఇక ప్రస్తుతపు అధిక కల్పన మేమన— "సీమంధిని పరిణయము" లేక "సీమంధిని కల్యాణము" అనబడే గ్రంథము— "పిన వీరభద్రుని వీడెనిమిది తరాల తరువాతనున్న పెనుమల్ల సోమయ్య "సీమంధిని పరిణయము" అనే కావ్యం వ్రాశాడు" అని తెలిపి అధోదీపిక (Foot-notes) లో "అముద్రితము— R—513— ముద్రాను— ప్రాచ్య రిఖిత గ్రంథాలయము" అని వ్రాయబడినది. ఈ గ్రంథము, విశ్వవిద్యాలయ గ్రంథాలయములలోను, తదితర ప్రాచీన గ్రంథాలయములలోను విస్తృతముగ గన్పట్టుచు, ప్రజాసేవయోగకారి యగుచున్నది. ఇది సాహిత్య చరిత్రము వ్రాయుకాలమున గ్రంథకర్తకు వీల లభ్యము కాలేదో తెలియకున్నది. ఇది, "అముద్రితాంధ గ్రంథ సర్వస్వము—" లో "సీమంధిని కల్యాణము"—పెనుమల్ల సోమ సుంత్రిచే వ్రాయబడి శ్రీ విద్యజ్ఞాన సువోరంజనీ ముద్రాక్షర కాలయందు ముద్రితమైనది. (విశాఖరము—చిత్రాడ). దీని సంపాదకులు శ్రీ తెలికాని లచ్చారావు గారు. ఇది మొదటి కూర్పున ముద్రితము. దీని పీఠిక గూడ 30—3—1919 రోజున శ్రీ లచ్చారావు గారే వ్రాశారు.

కాన ఇట్టి విషయాలు గ్రహించి, నరిదిద్ది కనీసము రెండవ ముద్రణములో నైనను గ్రంథ స్మృతిత్వముల నవరించి, అనుబంధముతో

సహా సంపూర్ణముగా వేయబడిన, ఇది సమగ్రాంధ్ర సాహిత్య మెట్లగునో తెలుప వలసివదిగా చేరు చున్నాడు.

—ముదిగొండ వీరేశలింగము

మారన మహాకవి కాలము

ఆర్యా,

1966 జులై 'భారతి' పత్రికలో శ్రీ టేకుమళ్ల కామేశ్వరరావు గారు పై పేరున నొక వ్యాసమును ప్రచురించిరి. అందు వా రనేక విషయముల తెలిసి 'భారతి' పాఠకులకు మారన విషయముల సరిచయము చేసినందులకు కృతజ్ఞత అందచేయుచు, అందు వాకు గల్గిన సంతకముల తెలుప నుద్యుక్తుడ నైతిని. అంగీకరింప గోరు చున్నాడను.

వ్యాసకర్తగా రీవ్యాసమున మారనను గూర్చి స్వల్పముగనే తెలిసిరి. అందు వారు చేసిన కాం విర్ణయ చర్చ సమంజసమే కావచ్చును. కాని తిక్కన— కేతవల గ్రంథరచన— కృతి సరిత్యములగు గూర్చియే దాదాపు రి పుటలు గలదు. మారనను గూర్చి వ్రాయువపుడు వీరిని గూర్చి వ్రాయ వలసినదే. ఇవను ఇంత విపులముగ చర్చించుట యవసర మేమో ననిపించు చున్నది.

కేతవకు తిక్కనపై గల యభిప్రాయమును గూర్చి వ్యాసకర్త "తిక్కన యొక్క హరిహరనాథ భక్తిని గూర్చి కేతవకవి తన గ్రంథముతో దెలుప లేదు. కాబట్టి వాటి కింకను తిక్కన మహాకవి భారత రచన ప్రారంభించలేదని వాదించ బూనుట వ్యర్థము. కేతవకవికి అట్టి సూక్ష్మములతో సంబంధము లేదు. అతడు సూత్రాంశములనేగాని సూక్ష్మాంశముల జోలికి పోడు" (పేజీ 19) అని వ్రాసిరి. కేతవ తిక్కనగారికి దశకుమార చరిత్రము సంకీర్త మిచ్చు సమయము వరకు అతడు (తిక్కన) "రావవధవుల యందు" స్థిట్లుగను, రాజకీయ వ్యవహారముల యందున్నట్లుగను చెప్పెను. అప్పటి

వరకు తిక్కన మహాభారత రచనను గూర్చి అలోచించుటయే లేదుగదా? అట్టి సమయమున తిక్కన యొక్క "హరిహరనాథ భక్తి"ని గూర్చి కేతవ యే విధముగ చెప్పెను? తిక్కనగారికి రామాయణ రచన తరువాత అనగా భారతరచనాకాల సమయము వరకు మనః ప్రకృతి యెంతయో మారినది. రామాయణము నందు తనను గూర్చి హెచ్చుగా చెప్పుకొనిన తిక్కన, భారత రచన వరకు విషయమూర్తిగను, "భేదములేని భక్తి" గలవాడుగను గోచరింపు చున్నాడు. ఇదిగాక రామాయణాది యందు ఏన్నియో విషయముల దెల్పిన తిక్కన భారత రచనాదియందు నే విషయముల గూర్చియు తెలుపలేదు. (తెలుప వలసిన యగత్యమును కలుగ లేదేమో?) కావున 'దశకుమార చరిత్రము' సంకీర్తము పొందు నప్పటికి తిక్కన భారత రచనయే చేయలేదనియు (ప్రారంభము గూడ చేయలేదు) ఏ కొద్దిగో భారత రచన వారంభించినచో కేతవ తిక్కనను గూర్చి యెన్నియో విషయముల దెల్పిన వాడు ఈ విషయము నేల తెల్పెడు? కావున దశకుమార చరిత్ర సంకీర్తము బొందునప్పటికి తిక్కన భారత రచన వారంభించ లేదని తెలియు చున్నది. కావుననే తిక్కన యొక్క 'హరిహరనాథ భక్తి'ని గూర్చి కేతవ తెలుపలేదు. తెలుప వలసిన యగత్యమును గూడ లేదేమో? కాని రచయిత గారన్నట్టుల నిది "సూక్ష్మ విషయము" గదు. (హరిహరనాథరత్నము). ఏలనన తిక్కన గారు మహాభారత రచన వారంభించువరకు దేశమునందు ఇ— కేశవ తారతమ్యములు, మత వైషమ్యములు, రాజకీయ వాతావరణములు మొదలగునవి ప్రజలను భీతావహులుగా చేయుచున్న సమయము. అట్టితరి తిక్కనగారు శివునిగూర్చి చెప్పినను, లేదా విష్ణుమూర్తిని గూర్చి చెప్పినను ప్రమాదము కలుగు నట్లుండెను. అందుకే తిక్కన గారు 'వైదిక మార్గ విష్ణుమగు వర్తనమును' విధ్వసించుచు, 'భేదము లేని భక్తి' గలవాడయి హరి

పోరులను ఏకవిధముగ భావించి 'కిమన్టిమాతాం...' ఇత్యాదిగా సంబోధించెను. ఇట్టి విషయముల బహు మాక్కుముగ బరిశీలించినగాని తిక్కనగారి హరిహరవాదభక్తికి కారణము లభించదేమో? కాని వ్యాసకర్త గారవృత్తులు నిది 'మాక్కువిషయము' గాక 'మాంబిషయమే'నని నా యూహ. ఇట్టి విషయమును కేతన చెప్పక పోవుటకు కారణము? భారత రచన యారంభమే గారేదనియు, తిక్కనకు నీ రచనపై యూహయే లేదన్నట్లులను వ్యక్తమగుచున్నది. (మా. ఆంధ్రకవితరంగిణి 2 భా. 215, 216 పుటలు, భారతి 1964 డిశంబర్, 67, 68 పుటలు.)

శ్రీ కామేశ్వరరావుగారు తిక్కన "సోమయాజి త్వము"ను గూర్చి చెప్పుచు "కేతన తిక్కనకవి యొక్క యాజికత్వమును గూర్చి చెప్పిన పొగడికలు" అని పదునొకంటిని(11) ఉదాహరించిరి. విస్తరభీతివే వానిని నిండు జేర్చానలేదు. ఆ వాక్యముల వ్రాసిన కేతన తిక్కనకు 'సోమయాజిత్వము' కలిగినట్లు చెప్పలేదు. సోమయాగమునునది ప్రత్యేక యాగవిశేషము. ఇదిగాక ఇంకను కొన్ని యజ్ఞములు గలవు. వానియం దేకొన్ని యైనను తిక్కన వేషియుండవచ్చును. కాని సోమయాగ మున్నటికి చేయలేదు. కావుననే కేతన తిక్కనను ప్రత్యేక ముగ 'సోమయాజి' యని తన గ్రంథమున జేర్చాన లేదు. కేతన చెప్పిన విశేషణములన్నియు, తిక్కనను గూర్చియు, అతనికి వేదవిద్య యందుగల యథి మానాదుం గూర్చియు మాత్రమే కావచ్చునని తోచు చున్నది, కాని "తిక్కన దశకుమార చరిత్రము నంకి తము పొందునప్పటికే సోమయాజియై వాడని నిరభ్యంతరముగ చెప్పుకొనవచ్చును" అని వ్యాసకర్తగారు వ్రాయుట సంకయ్యాస్పదమేనెమో?

ఈ పైవాక్యము వెంటనే "అంతేకాదు. అతడు ఉత్తరరామాయణ కావ్యగద్యలోనే తాను సోమయాజినని చెప్పుకొన్నాడు" అని వ్రాసిరి. ఈ వాక్యము పూర్తిగా పొరపాటు. నేను చూచిన ఉత్తర రామాయణాశ్వా సాంత్య గద్యల యందు సోమయాజి యను పదములేదు,

గద్య మిత్రతారముగ గలదు. "ఇది శ్రీమదుభయ కవి మిత్రకొమ్మనామాత్య పుత్ర బుధారాధనవిధేయ తిక్కన నామధేయ ప్రణీతంబయిన యుత్తరరామాయణంబను మహాకావ్యంబునందు... అశ్వాసము" అని మాత్రమే గలదు గాని 'సోమయాజి' యని మాత్రములేదు సరిగదా, గ్రంథాది యందుగాని గద్యయందు గాని యట్టి యర్థమును స్ఫురింపజేయు వాక్యములు గూడ లేనట్లుల వ్యక్తమగుచున్నది. వ్యాసకర్తగారు రామా యణాశ్వాసాంత గద్యను గూర్చి వ్రాసిన వాక్యమును చూచిన, వారు రామాయణమును చూడకయే ఈ పై యధిప్రాయమును వ్యక్తపరచినట్లుల దెలియు చున్నది.

తిక్కన రామాయణ రచన సరకు "హరిహర పద్మగర్భంను వాదికవీంధ్రుల మాతృసత్ప్రవీశ్యరులను భక్తిగొల్పి తగవారికృపం గవితావిలాస విస్తర మహా నీయుడై"నట్లులను, "వివిధ విద్యావర్జితము వేది" యనియును, "నరుల బహుమాన విరచనాశాలి"యనియు తెలియుచున్నది. కాని రామాయణ రచనమునకే 'సోమ యాజి' యని మాత్రము తెలుపబోయెను. సాహసమే. కావున వీరు వ్రాసిన వాక్యము పొరపాటనిపించుచున్నది.

— శ్రీ రంగాచార్య.

నాట్యకళ - గీర్వాణ రూపకము

ఆర్యా,

1937 లో విజయవాడలో జరిగిన 'ఆంధ్ర వాటక కళాసంఘము' అరవ వార్షికోత్సవమునకు అధ్యక్ష పీఠ ములంకరించిన శ్రీ సింగళి లక్ష్మీకాంతం కవిగారు ఆంధ్ర వాటక రంగమును గూర్చి సవిన రముగా యువనృసింహి యున్నారు. ఆ ప్రసంగ వ్యాసము, యితరములు కొన్ని 'గౌతమ వ్యాసములు' అను పేర నొక గ్రంథముగా ముద్రించి యుండుట సర్వజన విదితమే. వాట్యకళ దశావరిణాముపై నుచ్చటిస్తూ శ్రీ వారు నృత్య, నృత్య, వాట్యము లకు నిర్వచనములనిచ్చి, యివి సమాసార్థకములు కావని సహేతుకముగా చర్చించి యున్నారు.

అమృతాంజనం

వాడి శీఘ్రంగా నివారణ పొందండి

ప్రాచీనంగా ఉండే బాధను నివారణ చేసుకోవడానికి ఉండే మందులు ఎందుకు వున్నాయంటారు? నొప్పి ఉన్నచోట మీద అమృతాంజన్ రాపిలమోయడంగా శీఘ్రంగా నివారణను పొందండి. ఏ ఆపాయం లేకుండా వెలుగులను కంఠాల నొప్పులను తగ్గించుకుని ఇంకా కీళ్ల నొప్పులను ఆమోయంగా గుణమిచ్చే అమృతాంజన్ 10 రకాల టోషణలు చేరిన మందు. అమృతాంజన్ గుండెబయలుకు పారారణ బయలులకు కూడా మంచి మందు. కొంచెం కొంచెమే ఉపయోగించవలసి ఉంటుంది. కాంట్టి ఒక పీసా మీరు తిలుగుతావెంతలా కలిపి వెలుతు తరచి వస్తుంది. అవసరానికి ఎప్పుడూ అమృతాంజన్ ఉంచుకోండి. అమృతాంజన్ 70 ఏళ్ల ప్రసిద్ధిని పొందిన నమ్మకమైన గృహ టోషణం.

అమృతాంజన్ నొప్పుల జలుబుల నివారణకు 10 రకాల టోషణలు చేరిన మందు

బెణుకునొప్పి
ఎంత ఎక్కువగా ఉన్నా
బెణికినచోటేదా!

అమృతాంజన్ రిమిడిట్,
మద్రాసు - బొంబాయి - కలకత్తా - ఢిల్లీ

AMT/AM/228

గ్రంథ విమర్శలు

జగద్గురు బోధలు

(5 వ భాగము)

(శ్రీ కంచి కాసుకోటి జగద్గురు శ్రీ చంద్రశేఖరేంద్ర స్వామివారి బోధలు. ఆంధ్రానువాదము: శ్రీ కాటూరి వేంకటేశ్వరరావుగారు. పరిశోధకులు: శతావధానులు శ్రీ వేలూరి శివరామకృష్ణగారు. ప్రకాశకులు: పాథన గ్రంథమండలి, తెనాలి. వెల రు. 2-00)

ఇది శ్రీ కంచి కాసుకోటి జగద్గురు శ్రీ చంద్ర శేఖరేంద్ర స్వామివారు చేసిన బోధలలో కొన్నిటికి కల్పించబడిన గ్రంథరూపాల్లో దదన సంపుటము.

ఆంధ్రానువాదకులు మహాకవి కీ. శే. శ్రీ కాటూరి వేంకటేశ్వరరావుగారు. పరిశోధకులు శతావధానులు, పండితశ్రేష్ఠులు, విద్యాతపస్యులు ఐన శ్రీ వేలూరి శివరామకృష్ణగారు. ఆంధ్ర జిజ్ఞాసువులకు ఉత్తమగ్రంథాలు అందించుచున్న సాధన గ్రంథమండలి వారు ప్రకాశకులు. ఇన్ని విధముల పుష్టివంతమైన ఈ గ్రంథము ఉత్తమంగా ప్రకాశిస్తున్నది.

శ్రీ స్వామివారు మధురవాగ్దాశలు. బోధనాచతురులు. శ్రీవారు ద్రవిడభాషలో చేసిన ఉపన్యాసాలను వారి శిష్యులైన శ్రీ ఆర్. కృష్ణస్వామి అయ్యగారు అంగీకరించగా వానిలో కొన్నిటిని గజేష్ అండ్ కో (మద్రాసు)వారు ప్రకటించారు. అందులోని పదునేడు ఉపన్యాసాలు శ్రీ కాటూరివారు తెలుగు చేయుగా ప్రతికలలో వచ్చినవి. వాటి పునర్ముద్రణం ఈ సంపుటం.

శ్రీ కాటూరి వారి సుధురమైన శైలి, శ్రీ వేలూరివారి సులభసుందరమైన అర్థవివరణం ఈ గ్రంథాన్ని ఆంధ్రభాషాభిమానులకు ప్రీతిపాత్రం చేశాయి. విషయ గాఢత్వం అక్కిర లేకుండానే పుస్తకానికి ఇన్ని మెరుగులు ఉన్నాయి.

ఈ బోధలు సభలలో సామాన్య జనంతో కుచ్చేరించబడుటచేత కాబోలు అతిసామాన్య విషయములను గురించి ప్రసంగములు జరిగినవి. ప్రసంగ బోధలో అసామాన్యంగా ఉన్నమాట కూడా వాస్తవమే.

కాని ప్రసంగంలో విషయవిషయ గోచరించదు. బోధలలో చాలా వాటికి—అయా శిర్షికలకు—ప్రసంగ విషయములకు సమన్వయమేలేదు.

“నేద విహిత ధర్మమే శ్రేయః ప్రాప్తి హేతుః” అనే శిర్షిక గల బోధలో రాము శ్రీ కాసుకోటి సీతాన్ని విలదేండ్లుగా సేవించితిమని—తమకు ఇకముందు కర్తవ్యం కూడా స్వకర్మానుష్ఠానమే అని—అది నేద విహితమైనదని చెప్పబడి ఉన్నది. ఈ బోధలో శ్రేయః ప్రాప్తి హేతువెట్లే వివరణములేదు. శ్రీవారి కర్మానుష్ఠాన స్వరూపమెట్టిదో చెప్పబడలేదు. ఆత్మకథా రూపమైన ఈ ప్రసంగంలో బోధ విమర్శిద్దో వివరించబడలేదు. అను స్వకర్మానుష్ఠానమును ప్రసక్తికి తెచ్చినప్పుడు, దాని స్వరూప మెట్టిదో చెప్పవలెను కదా! అది జరుగ లేదు.

నిర్లెత్త, సంయమనము, రాగద్వేష రహితత్వము, అరిష్టదర్శనముపై జయముపంటి వాటికి ఆశ్రయమైన సన్న్యాసాశ్రమములో కర్మానుష్ఠానమునకు గల స్థానమెట్టిది? సన్న్యాసాశ్రమములో కర్మ సన్న్యాసమా లేక కర్మానుష్ఠానమా?

“య దహరేన విరజేత్ త దహరేన ప్రవతేత్” (ఏ దినమున విరక్తి భావము పుట్టుచో అ దినమే సన్న్యాసము స్వీకరింపవలెను) అని ఉన్నది కదా? విరక్తి అనగా కర్మానుష్ఠానమా? వైరాగ్యము లేక, మమకార విసర్జనము లేక—(ఈ మమకారము ఉన్నతస్థానీయమైనది కావచ్చును) తురియ్యాశ్రమమగుదా?

సన్న్యాసిన్యులకు ప్రకారము సన్న్యాసము స్వీకరించినవారు నాలుగు విధములుగా నున్నారు. వారు కుటీనక, బహుదక, హంస, సరమహంస అనువారు. ఈ క్రమంలో ముందు చెప్పబడిన వారికన్న తరువాత వారు క్రమంగా ఉన్నరులు. స్వాశ్రమ ధర్మపాలనముతో బ్రహ్మపాపికి ప్రయత్నించువారు కుటీనకులు. వీరు కుటీర నివాసులు. సర్వకర్మ త్యాగము చేసి జ్ఞానాభ్యాస ప్రధానులు బహుదకులు. ఏడు (బహు) గృహములలో భిక్షము స్వీకరింపువారు వీరు. జ్ఞాన

నిష్కలు పాపలు. జ్ఞానవరిణివల్ల విష్ణియును సరసుపాపలు. మనుస్మృతి వాక్యములే శ్రీ శంకర భగవద్గౌదాచార్యుల వారికి కూడ ప్రమాణములు. స్మృతి వాక్యము లిట్లుండగా, ఈ గ్రంథకర్తగారైన శ్రీస్వామివారు తమకు కర్మానుష్ఠానమున్నదని చెప్పుచున్నారే? స్మృతి విరుద్ధభావాను బోధలలో ప్రబోధించునపుడు-విపులార్థస్ఫురణము చేసి వైరుధ్యమును తొలగించవలసిన బాధ్యత వారికున్నది.

మహాత్మ్యాయమహాశాసనములను అనుసరించు మహాత్మ్యాయ మహాములకు అధిపతులైనవారు బ్రహ్మచర్య, గృహస్థ, వాప్రస్థ అశ్రమముల వారికే గాక, ఇతర సన్న్యాసులకు గూడ సూర్యదర్శకులై కర్తవ్య విర్ధేతము చేయవలసి ఉన్నది. సామాన్య సన్న్యాసుల ఏకాంతసేవన, స్నాన, శౌచ, భిక్షాదులలో ఉత్తమాచార విరూపణము చేయవలసినది మగాధిపతులు. మరి వీరు కర్మానుష్ఠానమో కర్మసన్న్యాసమో శంకాసంకులము చేసిరి.

“వేద విహిత ధర్మమే శ్రేయః ప్రాప్తిపాతుపు” అని శీర్షిక స్వీకరించి వేదవిహిత ధర్మమెట్టిది? శ్రేయఃప్రాప్తికి పాతుమెట్లు కాగలదు? ఈ విషయముల ప్రస్తావన లేదు.

‘శబ్దబ్రహ్మవాదం’ అనే బోధలో టేపురికార్కులను గురించి ఉన్నది. అటునంటి చిల్లరమల్లర సంగతులే ఉన్నాయి. శబ్దబ్రహ్మవాదంలో ఉన్న సిద్ధాంత భావాల విశదీకరణగాని—ఆ సిద్ధాంత సరామర్శగాని, ఆ సిద్ధాంత వ్యాఖ్యసంగని—ఈ బోధలో లేవు. వాయు ప్రళావాదైత్య సిద్ధాంతములలో (శబ్దాదైత్య, కాక్తాదైత్య, శివాదైత్య, బ్రహ్మాదైత్య) భేదములేమిటో చెప్పబడలేదు. నైయాకరణులచే ప్రతిపాదించబడిన శబ్దబ్రహ్మవాదమును పూర్వ లెట్లు వివరించికో దీనియందు లేదు. ఈ వాదాన్ని ప్రకరించజేసిన నైయాకరణులలో ముఖ్యుడైన భర్తహరి సంగతిగాని, ఆయన గ్రంథమైన వాక్యనదీయమును గురించిగాని స్పృశించబడలేదు. అసలీ బోధలో శబ్దతత్త్వమే నిత్యమైన పరసత్యముగా ప్రతిపాదించబడినదనిగాని, ఆ చరమ సత్యమే పరబ్రహ్మమనిగాని చెప్పబడలేదు. “అవాది నిదనం బ్రహ్మ శబ్దతత్త్వం యదక్షరమే విమర్తతే అర్థభావేన ప్రక్రియా జగతో యతః” ఇటునంటి ప్రసిద్ధ శ్లోక భావాలనైనా అను

వదించుట జరుగలేదు. శబ్దతత్త్వము (Logos) వ్యాకృతమై ప్రపంచ వాచార్యమై నదనిగాని-అతత్త్వము సత్యత్య అన్యత్య లక్షణంతమై నదనిగాని-అతత్త్వమే మూలశబ్ద (ప్రణవ) పాతునైనదనిగాని సమాజ, వికృత ప్రత్యయములు, విషయములు శబ్దబ్రహ్మ యొక్క విమర్తములనిగాని ఈ బోధలో చెప్పబడలేదు. ఈ బోధలో దోషరహితమైన శబ్దబ్రహ్మజ్ఞాన సిద్ధాంత వ్యాఖ్యానము లేకున్నప్పటికీ శీర్షిక దోషవిహితముగా నుంచబడినది.

‘మానుషూజావిధానం’ అన్న బోధలో మానుషూజామార్గమైన ఆత్మయొక్క పథమును గురించిగాని, భావనపనివీటును గురించిగాని ప్రసక్తిలేదు. శీర్షికను బట్టి విషయవిష్ట కవబడి బోధలో.

“శాస్త్రం విధించిన సన్న్యాసాశ్రమం” అన్న బోధలో “భారతీయ సాధనమార్గ”ను గురించి విమర్శ ఉన్నది. ఈ విమర్శ రాజకీయముల అంతస్తులో జరిగినది. ఇట్టి గ్రంథములో ఆ విమర్శకు స్థానముండవలసినది కాదు. “భారతీయ సాధనమార్గ” స్థాన గురించి శ్రీ స్వామివారు చేసిన విమర్శ—శ్రీ స్వామివారు ఈ సుధ్యనే మద్రాసులో స్థాపించిన మహాసన్న్యాసుల సమాజానికి కూడా పరిస్థితి. ఇతరుల యందు దోషముగా నున్నది తనయందు కాదా? అసలీ విమర్శ అధ్యాత్మిక బోధ కాగలుగునా?

“అంతర్వేదము” అన్న బోధలో అంతరంగ శాసనము అవసరమని ఒక వాక్యమున్నది. అంతరంగకు బాగానే ఉన్నది. అంతరంగకే శీర్షికతో సంబంధము. తరువాత శాఖాచంక్రమణమే. అంతర్వేద మనగో నేమి? దానికి సాధనమార్గము లేట్టివి? కర్పూర మంజరి మొదలగు యోగభూమికల భావములేమి? ఇట్టి విషయములీ సందర్భముతో జగద్గురువుల వారి ప్రసంగమునకు రావచ్చునని అశంకువారి భావములకు ఆకాభంగమే.

“అర్థార్పణము” అన్న బోధలో సర్వమూ భగవదర్పితము చేయవలయునన్న భావనకు ఉదాహరణగా శ్రీ భగవద్గౌడలవారి “అర్థార్పణం గిరిజామతిః” అనే శ్లోకం ఇవ్వబడినది. ఆ శ్లోకములో శ్రీ భగవద్గౌడలవారు ప్రతిపాదించినది శివాదైత్యమా? లేక అర్థార్పణమా? “భక్తివలన ముక్తి” అన్న బోధలో ఉన్న విషయమేమనగా శ్రీ శంకర భగవద్గౌడలవారు

వారి సౌందర్యలహరిలోని “భవాని త్వం దాసేమయి” అను శ్లోకమునకు వ్యాఖ్యానము. ఈ శ్లోకములోని విశేషాంశమేమనగా “భవాని త్వం” అను పద ద్వయానికి గల అర్థము మహావాక్యార్థమే అగుట. అట్టి అర్థమును తెలియక ఉపయోగించినను—మహావాక్యము యేశ్వరి తాకినను, యేశ్వరి తాకినను దహించునట్టి అగ్నివలె తెలిసి ఉపయోగించిన వారికిని తెలియక ఉపయోగించిన వారికిని తుల్యఫలము లిచ్చునునుట. అద్వైత పీఠాధిపతుల వ్యాఖ్యానములో మహావాక్యార్థ ప్రసక్తి ఉండవచ్చునని తలచుటలో దోషములేదు. కాని శ్రీ స్వామివారి వ్యాఖ్యానము ఈ శ్లోకముందున్న మహావాక్యార్థము బోలికే పోలేదు. అసలీ శ్లోకములో మహాకవులైన శ్రీ భగవద్గోపాలాచార్యుల వారు, రసధ్వనిచేత మహావాక్యార్థమే భక్తికి సైకక్త్య అనిష్టి—అనగా ‘ఈశ్వరానుగ్రహ’ ఏవ పుంసం అద్వైతవాసనా’ ‘జ్ఞానదేవతావైవల్యం’ వంటి అనేక సాంప్రదాయక ప్రవచనముల అర్థస్ఫురణము చేసినారు. అందుచేతనే శ్రీ భగవద్గోపాలు శ్రీ వాల్మీకి శ్రీవ్యాసులలో తుల్యులైన మహాకవులు. అలంకారికముగా జ్ఞానమార్గము భక్తికన్న ఉన్నతమైనదని ఈ శ్లోకము ధ్వనించేయుచున్నదని శ్రీస్వామివారి బోధలో లేదు. జ్ఞానమార్గపు దౌష్ట్యాన్ని చెప్పే శ్లోకాలతో “భక్తి వలన ముక్తి” అన్న బోధలు అద్వైతాచార్యులమని చెప్పుకొనువారు చేయుట అశ్రద్ధకరమైన విషయము. ఇట్టి శ్లోకముల వ్యాఖ్యానములే విద్యుత్తునకు నికరసంజములు.

“ఏది నిజమైన ఈశ్వరాధన” అన్న బోధలో మహాత్ముగాంధిగారిపైన విసుర్లు ఉన్నాయి. (ఆ విసుర్లు నిజమైన ఈశ్వరాధనా యేమి?) “గాంధీగారు తారతమ్యం తెలియనివాడట.” అందుచేత ఆయన యత్నములు ఫలించినవి కావుట! ప్రాచ్య ప్రతీచి దేశాలలో, భూత వర్తమాన కాలాలలో అపూర్వమైన విధంగా రాజకీయాలలో పాఠశూర్మికతను సమ్మిళితం చేసి మన దేశానికి స్వాతంత్ర్యాన్ని సంపాదించిన మహాత్ముని భారతజాతి ‘పితా’గా వరించినది. ఆయన ఉపనిషత్సూక్తుల వంటివాడు. గాంధీగారి యత్నములు ఫలించలేదట! ఏ యత్నములు?

‘కళద్యౌర చిత్తకాంతి’ అనే బోధలో ‘చిత్తకాంతి’ని గురించిగాని కళను గురించిగాని కళారాధన

యోగమెట్లుగునో వివరము గాని (Art as a yoga—కవిత్వవయోగః) చెప్పబడలేదు.

ఆంధ్రదేశము ధర్మవిష్ణుగల దేశము. నూప శీలమున్న దేశము. తారతమ్యములో ఇతర ప్రాంతాల వారు శ్రీ భగవద్గోపాలాచార్యుల వారితో వాదించి, ఓడిన బడినవారై, ఆచార్యుల వారి జగద్గురుత్వాన్ని అంగీకరించారు. ఆంధ్ర పండితులు ఆచార్యస్వామి దర్శనము చేయగానే భగవద్గోపాలు అవేశంకరులని జగద్గురువు పులవీ గ్రహించి సారాభివందనం చేశారు. ఇట్లా శంకర విజయంలో ఉన్నది. కాబట్టి శంకరపక్ష సౌతమైన ఆంధ్ర విద్యలోగ్ధం అద్వైతయతులందు గౌరవభావ మెల్లప్పుడూ ప్రదర్శిస్తూనే ఉంటుంది. సాధన గ్రంథమండలివారు బహుగ్రంథ ప్రకటనచేత ఆంధ్ర జిజ్ఞాసువుల కృతజ్ఞతను గడించుకున్నారు. అట్టి వారిచేత ప్రకాశయోగ్యమైన ఈ గ్రంథమును ఆంధ్రలోకము అదరించగలదు.

గ్రంథము వెవరు రచించినదిగాక అందున్న విషయమెట్లు నిర్వహించబడినదన్న విషయమే విమర్శకునికి కావలసినది. విషయ పరామర్శయే కర్తవ్యము. కర్తవ్యనిర్వహణ దృష్టిలో వ్రాయబడిన ఈ మాటలను ధర్మవిష్ణుమైన విద్యలోగ్ధకమృమన్నించుముగాక. “కర్తవ్యమేవ కర్తవ్యం ప్రాశస్త్యః కంశగతైరపి అకర్తవ్యం నకర్తవ్యం ప్రాశస్త్యః కంశగతైరపి॥”

—శ్రీ సాదుక.

జీవన సంగీతం

[నవల. రచన : ‘హృదయం’. ప్రచురణ : ప్రేమ్ చంద్ పబ్లికేషన్స్, విజయవాడ. పుటలు : 374. మూల్యం : రూ 5/—]

కథానాయిక ప్రియంవద బావను ప్రేమించింది. తండ్రి ఆమెను బ్రహ్మానందం అనే యువకుడికిచ్చి పెళ్లి చేశాడు. బ్రహ్మానందం అమృత హృదయుడు. ప్రియంవద బావ అయిన విష్ణువర్ధనునికి ప్రాణమిత్రుడు. ఈ ముగ్గురి మధ్య స్నేహానుబంధం కథలో ఒక ఘట్టం. బ్రహ్మానందం మరణించాడు. ప్రియంవద బావను వివాహం చేసుకొన్నది. సంతానప్రాప్తి అయింది. కాని విధివశాత్తూ ఆ బిడ్డ మరణించాడు. విష్ణువర్ధనుడు ఆ దుఃఖాన్ని భరించ

లేకపోయాడు. మల్లీ సంతానం కలిగినా ప్రథమ శిశువు స్వల్ప అతల్లి బాధిస్తేనే వుంది. చివరకు ఆరోగ్యం క్షీణించి అతనూ మరణించాడు. ఇది రెండో ఘట్టం. రెండవసారి భర్త విహీన అయిన ప్రియం వద రోగగ్రస్తుడైన బిడ్డతో పినతండ్రిని వెదు క్కుంటూ శ్రీకాకుళం వెళుతుంది. పినతండ్రి కని పించడు. శ్రీకాకుళంలో ప్రభాకరుడు అన్న వివాహ తుని ఆశ్రయంపొంది తన బిడ్డ మరణించగా అతల్లి చేపట్టు తుంది. ప్రభాకరుని భార్య ప్రభావతి పుట్టింట నుంచి తిరిగివచ్చి ప్రియంవదపట్ల సవలి మాతృ ర్యాన్ని చూపుతుంది. ఆమెకు ప్రేమయొక్క వైశా ల్యాన్ని నచ్చచెప్పబోయి నిలువరాకై, తన విజ్ఞానతీని నిరూపించుకోడానికి ప్రియంవద యిల్లువదలి వెళ్లి పోతుంది. వెళ్లినాటికి ఆమె నిండుమాలాలు. ఇది మూడోఘట్టం. కొన్ని సంవత్సరాంతర్యాత, ప్రియం వద బిడ్డ యౌవనంతుడయ్యాక ప్రభాకరుని కుటుంబంతో తల్లి కొడుకుల పునస్సమాగమం జరుగుతుంది. అది చివరి ఘట్టం. కథ మంగళాంతం. దీన్ని 'ప్రియంవద కరుణ గాథ' (ఉపశీర్షిక) అనడం కంటే 'ప్రియంవద ప్రేమగాథ' అనడం బాగు. ప్రతి ఘట్టంలోనూ 'మరణం' ద్వారానే కథ మలుపు తిరగడం గమనిస్తే రచయిత కల్పనా సామర్థ్యం ఏపాటిదో తెలుసుకోవచ్చు!

పోతే పై కథకు మూలాధారమైన విశ్వాసం ఒకటున్నది. సెక్స్ విషయంలో అనూయ, మాతృర్యం బొత్తిగా అనవసరం. పూర్వయాన్ని విశాలపరచు కంటే, ప్రేమించడం నేర్చుకుంటే, అందరూ ఆన్యోన్యంగా ఉండవచ్చు. ఈ భావాన్ని సవలలో పదే పదే (127, 210—211, 266, 274 పుటలు) చెప్పడం, ఉపాఖ్యాన సహితంగా చెప్పడం జరిగింది. చివరకు 'ప్రేమే దైవం' అంటూ ఆవక తనగా దాన్ని గాంధీగారి 'సత్యా హింసల'లో ముడిపెట్టు డమూ జరిగింది. (288—289). ఆ అవకాశాన్ని దొరకవుచ్చుకుని నేడు దేశంలో పెచ్చు పెరిగిన ధన వ్యామోహం, అవినీతి, రాకెట్ యాల్స్ కుట్ల వగైరా విషయాలమీద రిమార్కులు సాసే చెయ్యడం కూడా కద్దు. ఇదంతా ఒకవిధమైన అమాయకత్వం. కాకపోతే అజ్ఞానంక్రింద జనుకట్టుకోవాలి. తాత్త్విక మైన విచారణవేసే మేధాకత్తి కొరవడినప్పుడు

దాని జోలికి పోవడం మంచిదికాదు! సవలలో సైరకంరచన నవల స్థాయిని చాలవరకు తగ్గించింది. ప్రియంవద పాత్ర పోషణలో లోపం లేదు. ఆమె కరుణగాథ లేక ప్రేమగాథ ఏ విధంగానూ ఎబ్బెట్టుగా లేదు. కాని ప్రియంవదను ఉదాహరణగా లేక అడర్బంగా తీసుకుని వివాహ వ్యవస్థనుగూర్చికాని సెక్స్ ప్రవృత్తినిగూర్చికాని సామాజికంగా లేక తాత్త్వికంగా సిద్ధాంతీకరించడంవడమే సమంజసంగా లేదు. ప్రియంవద ఆసాధారణ వ్యక్తి. ప్రేమించిన వాళ్లను కోర్సోవద మేమిటి, మల్లీ మల్లీ ప్రేమించడమేమిటి—ఆమెకే సరిపోయింది! "ప్రేమించు. పూర్వయాన్ని విశాల పరచుకో" అంటూ బోధించడం సులువే, కాని మానవ ప్రకృతి, ముఖ్యంగా సమాజం అనే చట్రంలో ఒత్తిడి పడే మానవ ప్రకృతి, అంత సులువుగా 'ప్రేమించు' అనే నివాదంలో ఉన్నట్లుండి మారి పోదు. మారిపోతుంది అని ఊహించడం కేవలం మందర స్వప్నం—Utopianism. స్వర్గ యుగాన్ని గూర్చిన కలలకీ (Utopianism), అభ్యుదయా నీకీ (Progressionism), గల విధేదాన్ని తెలుగు రచయిత లింకా అవగాహన చేసుకోకపోవడం దుర దృష్టం. "If to do were as easy as to know what were good to do, chapels had been churches, and poor men's cottages princes palaces... The brain may devise laws for the blood, but a hot temper leaps over a cold decree..." (Shakespeare). ప్రియంవద వంటి పాత్ర స్వస్మిద్వారా జీవన సమ స్థల మీద ఒక క్రొత్త దృష్టిని కలిగించడమే నవల ఉద్దేశమైతే, ఆ ఉద్దేశానికి భిన్నమైన భావోద్దికత (Sentimentalism) రచనలో చాలవోట్లు కనబడుతూ సవల స్థాయిని దిగజారేటట్లు చేసింది.

అ త్త గారి కథలు

(రచన : భానుమతి రామకృష్ణ. ప్రచురణ : యం. శేషచలం అండ్ కో. పుటలు : 142. వెం: రూ. 2—50 లు.)

సీతార శ్రీమతి భానుమతికి తెలుగు సాహిత్యంలో ఒక స్థానం ఏర్పాటు చేయించింది ఆమె 'అత్తగారు.' శ్రీమతి భానుమతి వ్రాసిన యితర కథలను లోగడ 'భారతి'లో పరామర్శిస్తూ అవి

సాహిత్య గౌరవానికి అనర్హమని సోపరితంగా నిరూపించటం జరిగింది. లక్ష్యశుద్ధి, సంయమం లేకపోవడంవల్ల కథారచన, హాస్యము ఎలా దెబ్బతిన్నాయో వివరించ బడింది. 'అత్తగారి పట్ల భయ భక్తులు కారణం కాబోలు, 'అత్తగారి కథ'లో చక్కని సంయమం కనిపిస్తోంది! ఈ కథలో కథకురాలైన కోడలు మహాసున్నితంగా, రాచకీయ వేత్తలను తలదన్నే నేర్పుతో, తాటస్థ్యంగా, తప్పించుకొని తిరగ్గల సమర్థురాలు. ఆమె అత్తగారిని గూర్చి కథ చెప్పటంలో 'అత్తగారి'పట్ల తనకున్న భక్తి గౌరవాలకు ఎక్కడా—వాచ్యంగా—లోపం కలుగ వివ్వదు. పోతే, అంతా వ్యంగ్యమే! పెదవి కదవకుండా, పళ్లు కనిపించకుండా నవ్వుటమే! 'అత్తగారి' పాత్ర యొక్క వాస్తవికతకంటే, కోడలి కథాకథనం యొక్క వ్యంగ్య వైభవం, సున్నితమైన హాస్యం, ఈ కథలో సాహిత్యవరంగా ప్రధానమైన విలువ.

"అత్తగారు హాస్యపాత్ర అని వేరే చెప్పనక్కర్లేదు. మనస్థితికీ, వాతావరణానికి మధ్య అసంగత్యం (Incongruity) ఉండి, దాని ఫలితంగా ఘర్షణ సాగినప్పుడే హాస్యం ఉత్పత్తి అవుతుంది. అత్తగారి మనస్తత్వానికి, బాహ్య ప్రపంచానికి ఎక్కడా సాంఠన లేదు. అందుకే అవిడ హాస్యం పుట్టిస్తుంది.." అని సూత్రీకరించారు శ్రీ కుటుంబరావుగారు. ఆయన యీ సంపుటికి వ్రాసిన పరిచయం, అత్తగారి పాత్ర కలం చిత్రం (Pen-picture), చక్కని సాహిత్య విమర్శ. పుస్తక పరిచయం అంటే ఎలా ఉండాలో అలా ఉంది—యోగ్యతాపత్రం (Testimonial) లా లేదు. అనంబద్ధంగా, సత్య దూరంగా లేదు. ఇది ఈ పుస్తకానికి పట్టిన ఒక అదృష్టం, సాహిత్య ఆకాశానికా బహుమతితో బాలు!

కాలగతిలో వడివడిగా అదృశ్యమై పోతున్న పాత్ర భానుమతి 'అత్తగారు'. మునిమాణిక్యం గారి 'కాంతం' ఈ పాటికే సాతబడి పోయింది. మారుతున్న సమాజంలో, క్రొత్త వన్నెలు దిద్దు కుంటున్న నాగరకళలో, పరివ్యాప్తమైన చదువు, పరిశ్రమలు, పట్టణవాసం, విదేశాంతో యునువ డించిన రాకపోకలు, వగైరా విషయాల ప్రభావంతో క్రొత్తదైన జీవన విధానంలో, 'అత్తగారు', పూర్వవార సరాయణురాలైన ఒక బ్రాహ్మణ

వితుంతువు, సామాన్యమైన స్థితితో పుట్టి పెరిగిన మనిషి, పట్టణవాసంలో అర్జునవరుడైన ధనికు డైన కొడుకు యింటిలో, చదువుకున్న కోడలి ముందు, తన అత్తగారి సుర్యాదను, అధికారాన్ని నిలుపుకునేందుకు పడే తాపత్రయం ఈ కథలో కనిపిస్తుంది. అత్తగారి తాపత్రయం ప్రవాహానికి ఎదురిత. ఓటమిని, భంగపాటుని, అజ్ఞానాన్ని, అసమర్థతని కష్టపుచ్చుకోడానికి ఆమె చేసే ప్రయత్నం మరికొంత పరిహాసానికి కారణమవుతూ వుంటుంది.

'బారిష్టరు పార్వతీశం'లో హాస్యానికి అలంబనము పన్నివేశము. 'అత్తగారి కథ'లో హాస్యానికి ఆలం బనము పాత్ర పోషణము. ఆంగ్లంలో సి.జి.ఓడ్ హాన్ స్పష్టించిన బెర్త్ ఫూస్టర్, జీవ్స్ వంటి హాస్య పాత్రల కోవకు చెందుతుంది భానుమతి 'అత్త గారు'. నేడు ట్రిటన్ లో జీవ్స్ వంటి బట్టలరు కనిపించదు; ఇంకో పదేళ్ల తర్వాత మన దేశంలో భానుమతి 'అత్తగారు' కనిపిస్తుందనే నమ్మకంలేదు!

—ఆర్. ఎస్.

భాగ్యనగర కోకిల

[రచన : శ్రీ నాయని సుబ్బారావు. ప్రతులకు : క్లాసికల్ బుక్ షెంటర్, నారాయణగూడ, చైద్రాబాదు—29. మూల్యము : 2 రూపాయలు.]

సవ్య సాహిత్యమును ఆంధ్రదేశమున వికసించ జేసిన సాహితీ సమితి సభ్యులలో ఒకరైన శ్రీ నాయని సుబ్బారావుగారు షష్ఠి పూర్తి అయిన తరువాత రెండు సంవత్సరముల క్రితము నరకు ఆరు సంవత్స రముల మీద అప్పుడప్పుడు వ్రాసిన వివిధ శీర్షికల

ఉపయోగకరమైన సరిక్రొత్త గ్రంథములు

కవససాయము - షిషిరి - కోళ్లు పెంచకం - ఆడవులు - తోట వని - యింజనీరింగ్ - వైద్యము - వివిధ సాంకేతిక విషయములపై గ్రంథములు గలవు. తెలుగు ఉచితము.

ఇంగ్లీషులో వ్రాయండి :

N. K. PAUL & SONS,
P. B. No. 12202, Calcutta—5.

తోడి రెండు వందలకు మించిన పద్యముల సంకలన గ్రంథమిది. పుస్తకమునకు పెట్టబడిన పేరు గ్రంథములోని మొదటి ఖండిక యొక్క శీర్షిక. భాగ్యనగరము చేరిన ఒక కవికోకిల అలవించిన కవితా గీతికల సంపుట మగుటను బట్టియు గ్రంథ నామమును భావించ వచ్చును.

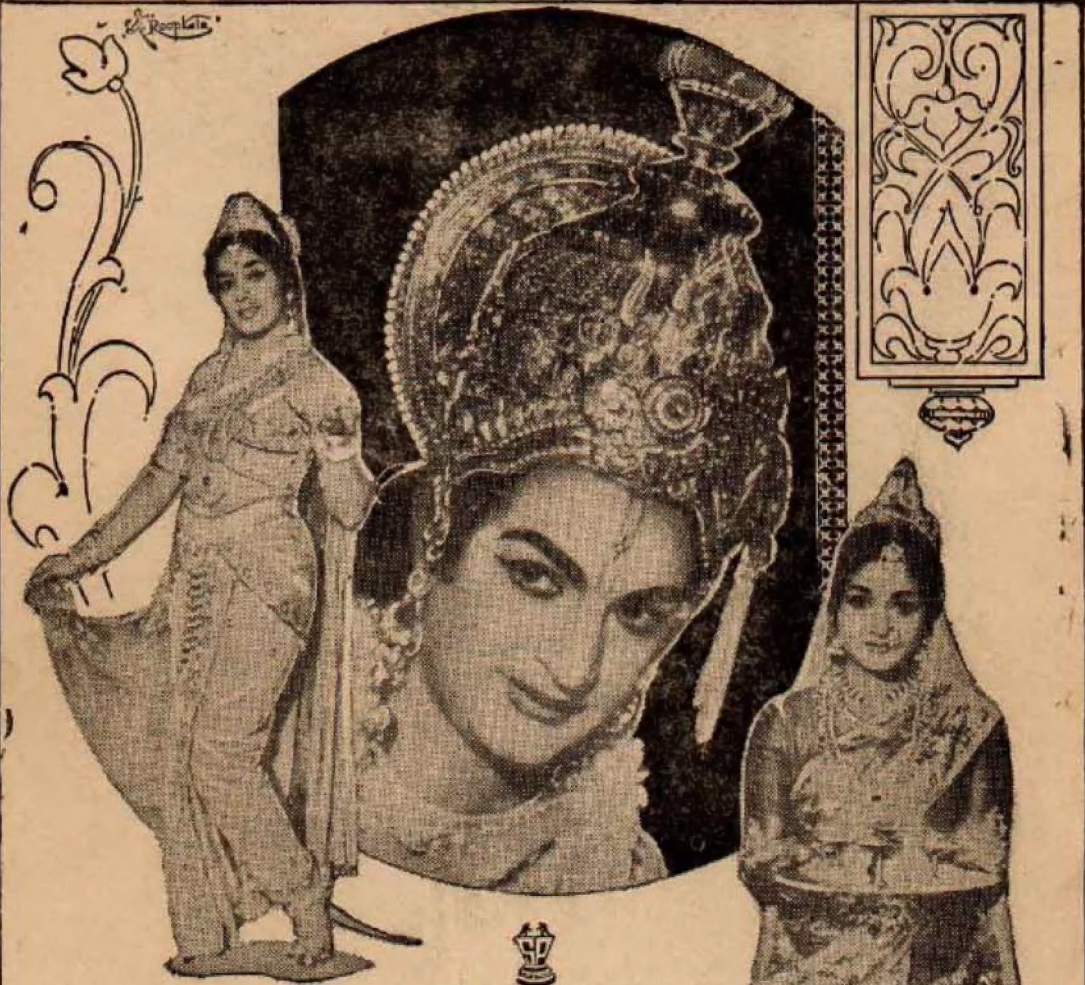
ఇందు వ్యక్తిగతానుభూతి, వర్తమాన జాతీయ జీవన దర్శనము, భగవద్దయమైన చిత్తవృత్తి, మహాపురుష ప్రకాశన ఇత్యాదులు కవితా వస్తువులుగా మూర్తీభవించినవి. స్వతంత్ర భారతాభ్యుదయ నామకమైన వర్తమాన ప్రజా ప్రభుత్వ ప్రసర్తనాలోకనము వలన అసంతృప్తి, పర మేశ్వరాభిమతిమైన చిత్తవృత్తి యొక్క అచ్చత—ఈ రెండును దాదాపు మొత్తము గ్రంథములోని కవితయందు సూత్ర బ్రహ్మముగా కనిపించుచున్నవి. పరిణత వయస్కుడును, మనస్కుడును అయిన శ్రీ సుబ్బారావుగారి భావుక హృదయము తాదృశ మైన అనుభూతిని పొందుట సహజ సుందరముగనే యున్నది. కవి జాతీయోద్యమము నాటి నాడుగుల చేత, నేటి పరిస్థితుల రెంత విరాళా నిస్సృహలను కలిగించుచున్న వైనను వాటికి తట్టుకొని, ఆగమి భవిష్య త్యుభాకాంతులను దర్శింప గలుగుచునే యున్నాడు. అందువలననే వర్తమాన పరిస్థితుల అసందర్భ లక్షణమును వివరించుటలో మార్పుకొని బాగునడు డన్న హెచ్చరిక ఎక్కడి కక్కడ చోటు చేసికొను చున్నది. శ్రీ సుబ్బారావుగారి కవి హృదయము పరమేశ్వర భావ సరిభుజ తన్మయాభవనమును భజించుచు పోయిన ఒడుగులు భావోన్నత్యముచేత, తీవ్రతచేత, సాకుమార్యము చేత, రచనా శిల్ప రమ్య మర్యాద చేత పరమ రమణీయముగా నున్నవి.

భావ భావనాపథ మనాదిగా త్రొక్కుడుబడుచు వచ్చు చున్నదే అయినను అధునిక విజ్ఞాన ప్రభావ మవ్యక్త మధురముగా నచట నవచ్చు చోటు చేసి కొన్నది. ప్రియురాలి మాపులు రాకట్లునంటినగుట అట్టిది. కర్మకారపు కప్పురేకులలోడి యువరి తలను బిరుసై దళమైన కేకముల నొక్కుల

తలనలె సున్నదనుట స్వతంత్ర సృష్టియై కవి యొక్క పరిశీలన పటువైన బుద్ధి లక్షణమును చూపు చున్నది. వబ్బుమ్మ గడుపుకోవచ్చు—తెర వెనుక భాగవతము—నిండు ప్రాణము—పాప మ్మున బోవు—వీడు వారాం సామ్ములు—నిల్చున్న పాళమ్ముగా—మేకవన్నె పులులు—మైలురాళ్లు—చలికుట్లు కుడుచు—చుక్క యూడిపడినట్లు—బిక్కుచచ్చి—కక్కుర్తి—ఈ మొదలైన తెలుగు విశిష్ట పద బంధములు చాల ఉచిత రమణీయములుగా శ్రీ సుబ్బారావుగారి కవితయందు చోటు చేసికొన్నవి.

ఉత్సాహ నన వసంతోత్సారి తాదార్య
మహిత పద్మాన సంపద చిగిర్చి
అంతర్భూతాత్ర వాదీల నైదాసు
తన్త మాననము బద్ధులుగ పగిలి
అంతరంగ స్నేహ సంతతాత్మత వృష్టి
సంతుష్టి తీరంకషముగ పొంగి
రమ్యశృంగర కారదకళాజ్యోత్స్న, ర
సాద్రిక్త హృదయముజ్జూత లాగి
సాయు వార్తకృ హేమంత పూర్వ శిఖర
వలనమున సర్వ వాసనల్ వండ బాటి
చలిత వివిధ వికార సంసర్గ సార
శీల మీ జీవికకు నీడు చాలు వచ్చె.

కాలానుసారి సాగుదలయైన జీవితపు వికార లక్షణమును అరువది యేండ్ల అనుభవము మీద భావించిన కవి తాను జన్మించిన వికారి సంవత్సరము నామమును మనస్సున పెట్టుకొని వ్యాఖ్యానించుటను పై పద్యములో చూడ వచ్చును. సంస్కృతము తల పూపుగా తెలుగునుచేసి చేసిన సీసపద్యము లోని నవ్య కవి ప్రియమైన భంగిమ శ్రీ సుబ్బారావు గారి యందు వందబారిన ప్రాచీ నాధునిక పద్య రచనా పాటవమొంత జీర్ణించు కొన్నదో చూపుచున్నది. ఈ జీర్ణించిన లక్షణము మొత్తము పద్య రచన నలము కొన్నది. బహు విధముల పరిణత దశ నందు కొన్న శ్రీ నాయని సుబ్బారావుగారి కవితను సంకలనము చేసి పెట్టిన ఈ సంపుటము సాహితీవరులు నెమ్మది మీద పరిశీలించ దగినది. —క్షేమేంద్ర.

సురేష్ పాడక్స్

క్రీష్ణ తులాభారము

దర్శకత్వం: K. రామేశ్వరరావు. B.A.... నిర్మాత: D. రామానాయుడు

రచన: సముద్రాల, పరిగళం: పెండ్యాల, సమం: అన్నయ్య

కళ: రాజేంద్రకుమార్. B.A., కంఠ: మూర్తూండ్ శ్రీశ్రీ: గజరెడ్డి

ఛాన్స్ - వీడియో: విజయం... కైకాల: వాణి... మైసూర్: విజయం... పంపా: పంపా

